

Talousarvio 2024 ja taloussuunnitelma vv. 2025-2026

Kaupunginhallitus 6.11.2023 § 402
Kaupunginvaltuusto 15.11.2023 § 145

Sisällys

1. Kaupunginjohtajan katsaus.....	4
2. Lohjan talousarvio 2024 pähkinänkuoressa.....	6
3. Yleisperustelut.....	7
3.1. Taloussuunnittelun tavoitteet ja lähtökohdat	7
3.2. Taloussuunnitteluprosessi	7
3.3. Lohjan kaupungin organisaatio	8
3.4. Taloudelliset lähtökohdat	9
3.4.1. Yleinen talouskehitys.....	9
3.4.2. Kuntatalouden tilanne.....	10
3.4.3. Valtionosuudet vuonna 2024	12
3.4.4. TE-palveluiden siirto 2025	13
3.4.5. Ympäristöasioiden taloudellinen arviointi/Ilmastobudjetti	13
3.4.6. Lapsivaikutusten arviointi ja lapsibudjetointi	14
3.4.7. Lohjan kaupungin talous.....	16
3.4.8. Tuloslaskelma	17
3.4.9. Verotulojen kehitys	18
3.4.10. Talouden tasapainottamisohjelma v. 2019-2024.....	19
3.5. Toimintaympäristö	20
3.5.1. Väestön kehitys ja muuttoliike	20
3.5.2. Työllisyys.....	25
3.5.3. Asuminen	27
3.6. Henkilöstö	29
3.7. Lohjan kaupunkistrategia 2023-2030	30
3.8. Talousarvion rakenne, sitovuus ja seuranta.....	31
3.8.1. Talousarvion osat.....	31
3.8.2. Talousarvion sitovuus.....	33
3.8.3. Vuoden 2024 sitovat tavoitteet	37
3.9. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta	44
4. Käyttötalousosa.....	46
4.1. Vuoden 2024 talousarvion täytäntöönpano.....	46
4.2. Luottamushenkilöhallinto ja konsernipalvelut.....	47
4.2.1. Luottamushenkilöhallinto	47
4.2.2. Konsernipalvelut.....	48
4.2.3. Keskusvaalilautakunta.....	53
4.2.4. Tarkastuslautakunta	54

4.3.	Kaupunkirakenne-toimiala	56
4.3.1.	Tekninen lautakunta	59
4.3.2.	Kaupunkikehitys	67
4.3.3.	Ympäristöterveyspalvelut	75
4.4.	Sivistys-toimiala.....	77
4.4.1.	Sivistyslautakunta.....	80
4.4.2.	Kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunta	88
5.	Investoinnit	94
5.1.	Investoinnit yhteensä.....	94
5.2.	Maa- ja vesialueet	95
5.3.	Rakennukset	95
5.4.	Kiinteät rakenteet ja laitteet	96
5.5.	Koneet ja kalusto.....	96
5.6.	Osakkeet ja osuudet.....	96
6.	Laskelmat.....	97
6.1.	Tuloslaskelma	97
6.2.	Käyttötalous yhteensä	100
6.3.	Valtionosuudet ja avustukset	101
6.4.	Myyntivoitot ja –tappiot	101
6.5.	Verotulot.....	102
6.6.	Toimintakulujen jakaisuus.....	103
6.7.	Rahoituslaskelma	105
6.8.	Rahoitustulot ja –menot.....	106
6.9.	Menot ja tulot yhteensä	107
7.	Strategisten tytäryhtiöiden sitovat tavoitteet.....	109
7.1.	Tavoitteet	109

1. Kaupunginjohtajan katsaus

Lohjan kaupungin vuoden 2024 talousarviota on jouduttu laatimaan suurten muutosten ja yleiseen talouskehitykseen liittyvän epävarmuuden keskellä. Ensi vuodelle Suomeen ennustetaan parhaimmassakin tapauksessa vain vähäistä talouden kasvua. Lohjakaan ei voi näiltä ongelmilta välttyä, ja esimerkiksi rakentaminen on kaupungissamme jo hiljentynyt. Yleisestä epävarmuudesta huolimatta Lohjan perustilanne on suhteellisen hyvä. Sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen siirto hyvinvointialueelle on pääosin saatu valmiiksi, mutta siihen liittyviä yhteistoiminnallisia rakenteita tai rahoitusratkaisuja ei ole vielä valmiina. Tämä tulee jatkossa aiheuttamaan edelleen epävarmuutta. Suomen talouden toimintaympäristö on nopeasti heikentynyt ja tulee vaatimaan lisätoimia myös kuntapalveluiden tuottamisessa. Samalla kuitenkin kaupungin talouden ennustettavuus paranee, kun valtaosasta menojen kasvusta vastanneiden sosiaali- ja terveystalouden palvelut ovat siirtyneet Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelle. Kaiken kaikkiaan alkava talousarviovuosi ja sitä seuraavat vasta näyttävät, mihin kaupungin talous todellisuudessa asettuu.

Vuoden 2023 aikana ja 700-juhlavuoden vieton yhteydessä pystyimme luomaan positiivisen vireen. Lohjan osalta voidaan sanoa, että meillä on enemmän positiivisia asioita tai kehityshankkeita kuin epävarmuutta aiheuttavia näkökulmia. Talous on saatu viimeisten kolmen vuoden aikana kumulatiivisesti positiiviseksi. Vuoden 2023 alkupuolen aikana ns. rakennettiin uuden Lohjan kaupungin ulkoiset rakenteet. Keväällä hyväksyttiin uusi hallintosääntö, organisaatorakenne ja siihen liittyvät hallinnolliset päätökset. Syksyn aikana kehittämisen katse on siirretty kaupungin sisäiseen kehittämiseen, prosessien läpikäyntiin ja uusien toimintamallien käyttöönottoon.

Jatkossa on tärkeää luoda uutta mielikuvaa Lohjasta, yrittämisestä ja asumisesta Lohjalla. Nämä seikat ovat jatkossa niitä, joilla Lohja kilpailee muiden kuntien kanssa. Tähän Lohja-tarinan rakentamiseen tarvitaan jatkossa kaikkia lohjalaisia, yhdistyksiä, yrityksiä ja vapaa-ajan asukkaita. Ilman yhteistä tarinaa, olemme yksi asuinpaikka muiden joukossa. Historiaa meillä on riittävästi ja uskoisin, että sieltä saamme jatkoa varten eväitä kehittää kaupunkia.

Vaikka olemme saaneet taloutta käännettyä positiiviseen suuntaan, kulman takana on jo edessä epävarmuuksia. Valitettavasti vuoden 2024 talousarvion positiivinen perusnäkökulma on osin harhaa. Siitä eteenpäin kaupungin käyttötaloudessa on epätasapaino, jonka umpeen kurominen edellyttää määrätietoisia toimia. Jos jatkamme nykyisellä toimintamallilla, kerrytyt ylimäärät on käytetty 2030 mennessä.

Lapsimäärien vähentyminen ja tähän liittyvät valtionosuudet tulevat vähentymään. Samalla eri kuntalaisten erityistarpeet on kasvussa. Tähän kuuden vuoden aikaikkunaan kohdistuu vielä muutama suuri investointi. Nämä investoinnit ovat suuria, mutta samalla ne ovat meidän elinvoimamme pohjana. Neidonkeitaan uudistaminen on edessä 2026 alkaen ja Tunnin Junan hanke sekä Lempolan eritasoliittymän toteuttaminen tulee näillä tiedolla käynnistymään vuoden 2025-2026 vaiheessa.

Tämän valtuustokauden loppupuolella on tärkeää keskittyä kaupungin kannalta tärkeisiin hankkeisiin. Kaikkiin kehityshankkeisiin ei jatkossa riitä resursseja. Lohjan sitoutunut Hinku-tavoitteisiin ja jatkossa yhä enemmän kiertotalouden ja kestävä kehityksen periaatteisiin. Tätä varten pyrimme pikkuhiljaa lisäämään panostuksia ko. sektorilla. Kaikkea ei saada kerralla valmiiksi, mutta suunta on oltava selvä. Tähän teemaan on hyvä lisätä se, että kaupunki pyrkii jatkossa kasvamaan olemassa olevan kuntainfrastruktuurin sisällä. Kasvua ohjaan jatkossa jo rakennettuun kaupunkiympäristöön.

Sote-uudistuksen jälkeen kaupungin rooli elinvoiman vahvistajana kirkastuu entisestään. Sivistyksen toimialan keskeinen tavoite on vahvistaa hyvinvointia ja varhaista tukea ja suunnata resursseja erityistarpeisiin. Lohjan osalta kulttuuri- ja liikuntapalveluilla on jatkossakin keskeinen tehtävä lohjalaisten hyvinvoinnin edistäjinä. Ko. palvelut ovat myös hyvä näyteikkuna Lohjaa laajemmallekin alueella. Hyvät peruspalvelut ovat jatkossa yksi kilpailutekijä kuntien kesken.

Vuoden 2024 aikana valmistellaan uudet TE-palvelut. Lohja ja Karkkila ovat hakemassa omaa työllisyysaluetta. Meillä on aika yhdenmukainen yritys- ja työllisyysrakenne, jolloin yhteinen alue tukisi hyvin

kumpaakin. Vuoden 2024 alusta Lohja tuottaa myös yrittäjäpalvelut itse. Tämä tarkoittaa aivan uutta lähestymistapaa yrityksiin. Erilaiset yritykset tarvitsevat erilaisia TE- ja yrittäjäpalveluita. Lohjan mallissa nämä kaksi yhdistetään sekä täydennetään Luksian koulutuspalveluilla. Näillä kolmella yhdistyneelle palvelukokonaisuudella voidaan jatkossa varmistaa Lohjan työllisten ja yritysten tulevaisuuden kasvamisen tarpeen.

Lohjan kasvun kärjet ovat jatkossa keskittyminen kaupunkirakenteen tiivistämiseen varmistaen näin kaupallisten keskuksien elinvoima. Tätä varten on käynnistetty Lohja 2050-hanke, jonka avulla kehitetään ko. alueita. Toinen kärki on uusien yrittäjä-, koulutus- ja TE-palveluiden toimivuus ja laatu. Kärjellä varmistetaan olemassa olevien yritysten kasvumahdollisuudet sekä uusien yritysten sijoittuminen Lohjalle. Kolmas kärki on talouden suuren kuvan ymmärtäminen: miten lapsimäärien vähentyminen muuttaa kaupungin palvelurakennetta, miten kiinteistöomaisuuden osalta onnistutaan sen hallinnassa ja kehittämisessä ja miten varaudutaan jatkossa työvoimapulaan.

Vaikka olemme siirtymässä taloudellisesti yhä suuremman epävarmuuden aikaan, voin sanoa, että meillä on myös jatkossa työvälineitä vaikuttaa Lohjan kasvuun ja kehittämiseen kuntalaisten parhaaksi - olla elämästä nauttivien ihmisten Lohja.

Pasi Perämäki
kaupunginjohtaja

2. Lohjan talousarvio 2024 pähkinänkuoressa

3. Yleisperustelut

3.1. Taloussuunnittelun tavoitteet ja lähtökohdat

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio. Sen hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös kolmea tai useampaa vuotta koskeva taloussuunnitelma. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Viimeistään talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on päätettävä kunnan tuloveroprosentista, kiinteistöveroprosentista sekä muiden verojen perusteista. Vuoden 2024 tulo- ja kiinteistöveroprosentit on ilmoitettava verohallitukselle viimeistään marraskuun 17. päivänä 2023. Lohjan kaupungin tuloveroprosentti vuonna 2023 on 7,9 %. Veroprosentissa tapahtuu 0,04 %-yksikön korotus, koska jatkossa kuntien veroprosentit määräytyvät 0,1 %-yksikön tarkkuudella verotusmenettelystä annetun lain mukaisesti.

Kiinteistöveroprosentit ovat ennallaan. Hallitusohjelman mukaisesti maapohjan kiinteistöveron alaraja ehdotetaan korotettavaksi 1,30 prosenttiin nykyisestä 0,93 prosentista. Se edellyttää maapohjan kiinteistöveroprosentin eriyttämistä yleisestä kiinteistöveroprosentista. Muutos nostaa Lohjan kaupungin kiinteistöveroa maapohjan osalta 0,27 prosentilla. Voimalaitoksille esitetään 3,10 prosentin kiinteistöveroa. Tällä hetkellä se määräytyy yleisen kiinteistöveroprosentin mukaisesti (1,03 %). Muutoin vuoden 2024 talousarvio ei sisällä verojen korotuksia.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Talousarvioon otetaan toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja taloussuunnitelmassa tai niiden hyväksymisen yhteydessä on päätettävä myös toimenpiteistä, joilla edellisen vuoden taseen osoittama alijäämä ja talousarvion laatimisvuonna kertyväksi arvioitu alijäämä suunnittelukaudella katetaan. Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kuntalain 112 §:n mukaan kunnan kirjanpitovelvollisuudesta, kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä on sen lisäksi, mitä kuntalaissa säädetään, soveltuvin osin voimassa, mitä kirjanpitolaissa säädetään. Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto antaa ohjeita ja lausuntoja kirjanpitolaain soveltamisesta. Kuntalain 113 §:n mukaan tilikaudelta on laadittava tilinpäätös, johon kuuluvat tuloslaskelma, tase ja niiden liitetiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus.

3.2. Taloussuunnitteluprosessi

Kaupunginhallitus antoi vuotta 2024 koskevan talousarvion raamin kokouksessaan 5.6.2023 § 230. Talousarvion raamilaskelma vuodelle 2024 valmisteltiin vuoden 2022 tilinpäätöksen, vuoden 2023 talousarvion ja vuotta 2023 koskevien talousennusteiden pohjalta. Talousarvioraamin asettamisella käynnistettiin kaupungin talousarvion ja taloussuunnitelman laatiminen.

Vuoden 2024 talousarviovalmistelu on edennyt siten, että lautakunnat antoivat omat esityksensä vuoden 2024 talousarviosta 30.9.2023 mennessä. Talousarvion 2024 valmistelutilannetta ja lähtökoh tia kaupunginjohtajan talousarvioesitykseen sekä lautakuntien esityksiä käsiteltiin valtuustoseminaarissa 6.10.2023.

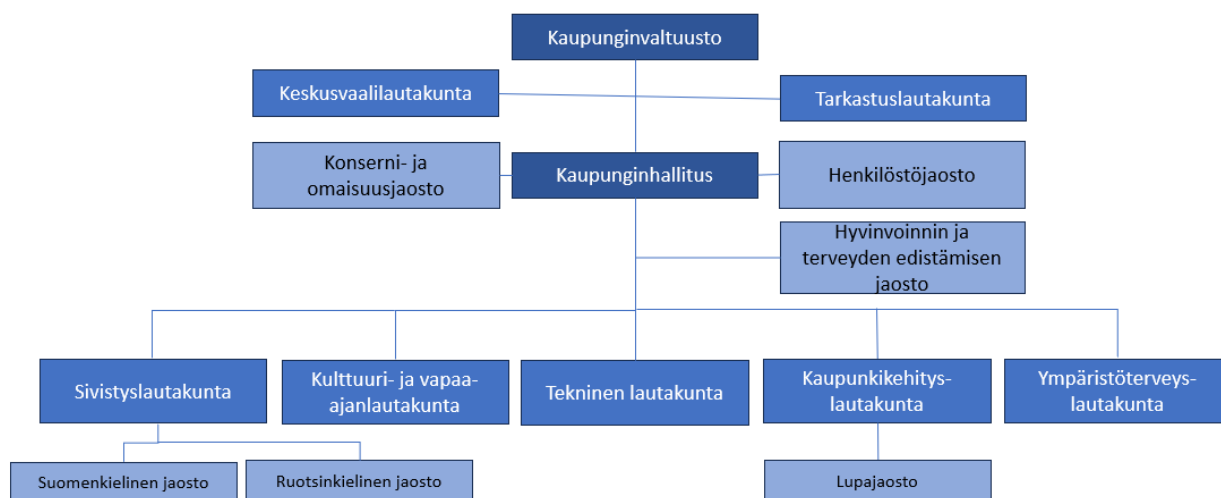
Koska lopulliset sote-siirtolaskelmat valmistuvat vasta marraskuussa, kunnilla ei ole käytettävissä lopullisia valtionosuustietoja ensi vuodelle. Tämä ja suhdanteiden epävarmuus on vaikeuttanut oleellisesti kaupungin rahoituspohjan kehityksen arviointia.

Kaupunginhallitus käsittelee talousarvioesitystä 23.10.2023 ja 6.11.2023. Kaupunginvaltuustossa talousarvioesitys on 15.11.2023. Lautakunnat vahvistavat tehtäväalueensa käyttösuunnitelmat talousarvion hyväksymisen jälkeen viimeistään tammikuussa 2024.

3.3. Lohjan kaupungin organisaatio

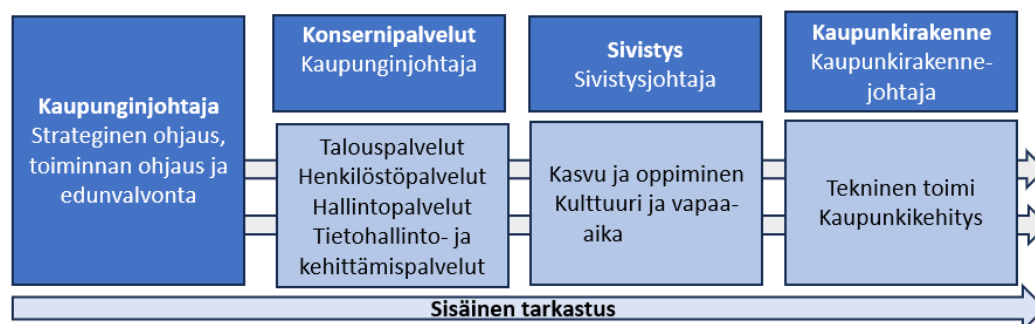
Kaupungin johtaminen perustuu kaupunkistrategiaan, taloussuunnitelmaan, talousarvioon sekä muihin valtuuston päätöksiin.

Toimielinorganisaatio koostuu kaupunginvaltuustosta, kaupunginhallituksesta ja sen alaisista henkilöstöjaostosta, konserni- ja omaisuusjaostosta sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen jaostosta, keskusvaalilautakunnasta, tarkastuslautakunnasta, sivistyslautakunnasta ja sen alaisista suomenkielisestä ja ruotsinkielisestä jaostosta, kulttuuri- ja vapaa-ajanlautakunnasta, teknisestä lautakunnasta, kaupunkikehityslautakunnasta ja sen alaisesta lupajaostosta sekä ympäristöterveyslautakunnasta.

Henkilöorganisaation toimialat ovat Sivistys-toimiala sekä Kaupunkirakenne-toimiala. Konsernipalvelut muodostavat oman kokonaisuuden. Kaupungin strategisesta ohjauksesta, toiminnan ohjauksesta sekä edunvalvonnasta vastaa kaupunginjohtaja. Toimialajohtajat vastaavat kaupunginjohtajan alaisuudessa kaupungin kahden substanssitoimialan johtamisesta ja vastuualueiden johtajat konsernipalveluiden vastuualueiden johtamisesta. Konsernipalvelujen palveluina ovat talouspalvelut, henkilöstöpalvelut, hallintopalvelut sekä tietohallinto- ja kehittämispalvelut.

Sivistys-toimiala muodostuu kahdesta tulosalueesta: kasvu ja oppiminen sekä kulttuuri ja vapaa-aika. Kaupunkirakenne-toimialan tulosalueina ovat tekninen toimi ja kaupunkikehitys.

3.4. Taloudelliset lähtökohdat

3.4.1. Yleinen talouskehitys

Suomen talouskehitys pysyy kuluvana vuonna nollan tuntumassa, kun hintojen ja korkojen nousu vähentävät kotitalouksien kulutusta ja investointeja. Ulkomaankaupan nettovaikutus kasvuun sen sijaan on positiivinen, kun tuonti vähenee selvästi vahvan edeltävän vuoden jälkeen. Vuonna 2024 BKT kasvaa 1,2 prosenttia kotitalouksien ostovoiman kohentuessa, kun hintojen nousu hidastuu ja kotitalouksien tulot kasvavat. Talouskasvua heikentää kuitenkin edelleen rakentamisen heikko tilanne. Investointinäkömät ovat muuten valoisat, erityisesti tuulivoimainvestointisuunnitelmia on erittäin paljon. Vuonna 2025 talouskasvu vahvistuu 1,8 prosenttiin, kun kulutuksen kasvun lisäksi vihreän siirtymän investoinnit lisäävät kotimaista kysyntää. Työllisyys notkahtaa tänä vuonna, mutta kasvaa taas ensi vuodesta lähtien ja vuonna 2025 työllisyysaste on 74,3 prosenttia ja työttömyysaste 7 prosenttia. (VM:n Kuntatalousohjelma vuosille 2024-2027/Syyskuu 2023).

Hallituksen tavoitteena on, että julkisen talouden rahoitusasema kohenee siten, että julkisen talouden alijäämä on korkeintaan 1 % suhteessa bruttokansantuotteeseen vaalikauden aikana eli vuoteen 2027 mennessä. Tavoite on linjassa velkakestävyystavoitteen kanssa.

Hyvinvointiyhteiskunnan turvaamiseksi hallitus on sitoutunut toimeenpanemaan hallitusohjelman mukaiset kuuden miljardin euron julkista taloutta vahvistavat toimenpiteet. Hallituksen tavoitteena on taittaa velkasuhteen kehitys. Hallitus pitää hallitusohjelman mukaisia kasvu- ja säästötoimenpiteitä tärkeinä tavoitteen saavuttamiseksi.

Julkista taloutta heikentää merkittävästi väestön ikääntyminen ja erityispalvelujen tarpeiden kasvu. Myös merkittävästi kasvanut korjausvelka on omiaan vaikeuttamaan julkisen sektorin selviytymistä tulevaisuuden taloushaasteista. Pitkään jatkunut nollakorkoympäristö on aikaansaanut tilanteen, jossa on totuttu hyvin alhaiseen velan korkotasoon. Tämän syystä korkojen nousu ns. normaalitasolle tulee aiheuttamaan ongelmia sekä julkiseen että yksityiseen talouteen.

Vaikka suurimmat kustannuspaineita aiheuttavat erät siirtyvätkin hyvinvointialueuudistuksessa kunnilta hyvinvointialueille, eivät hyvinvointialueiden ja kuntien taloudet jatkossakaan ole toisistaan erillisiä, vaan yhteisen julkisen talouden osia. Kulujen kasvaessa sote-sektorilla on vaarana, että kuntien rahoitusta tullaan leikkaamaan. Uuden hallituksen hallitusohjelmassa tämä on jo aloitettu leikkaamalla valtionosuuden kasvun indeksia yhdellä prosenttiyksiköllä.

3.4.2. Kuntatalouden tilanne

Sote-uudistus vaikutti merkittävästi sekä kuntien toimintaan että talouteen. Uudistuksen vaikutukset kohdistuvat erityisesti kuntien käyttötalouteen, jossa tulojen ja menojen taso ja rakenne muuttuivat merkittävästi tehtävien siirryttyä hyvinvointialueille sekä niiden rahoituksen siirryttyä valtiolle. Kuluva vuosi tulee olemaan kuntien osalta vielä kohtuullisen hyvä, koska verotuloja saadaan vielä osin vuoden 2022 veroprocenttien mukaan. Lisäksi valtionosuuksiin kohdistuvat leikkaukset tarkentuvat vasta vuonna 2024, kun tiedot vuoden 2022 lopullisista toteutuneista sosiaali- ja terveydenhuollon sekä palo- ja pelastustoimen kustannuksista on selvillä. Kuntaliiton arvion mukaan hallituksen budjettiriihen esitykset eivät tuo oleellisia muutoksia kuntien talouteen.

Valtion toimenpiteiden yhteisvaikutus kuntatalouteen vuonna 2024 on hieman vahvistava vuoden 2023 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Kuntien uusiin ja laajeneviin tehtäviin osoitetaan täysi valtionosuus ja valtion päättämät veroperustemuutokset kompensoidaan kunnille. Hallitusohjelmassa kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen kohdistetaan yhden prosenttiyksikön indeksikorotusta vastaava vähennys. Hallitusohjelmassa ei osoiteta kunnille uusia tehtäviä tai velvoitteita vuonna 2024.

Kuntatalouden toimintamenot kasvavat vuosina 2024–2027 pääasiassa hintojen kasvun vuoksi. Kuntatalouden pitkän aikavälin menopaineet helpottuvat sote-uudistuksen myötä. Toimintamenoja laskee sote- ja pelastustehtävien poistumisen lisäksi syntyvyyden laskusta aiheutuva palvelutarpeen lasku koulutuksessa sekä hallituskauden päätyminen, jonka seurauksena useita määräaikaista toimia päättyy. Kustannuksia lisää Ukrainasta sotaa paenneiden ihmisten auttamiseen tarvittavat panostukset. Muun muassa varhaiskasvatuksen ja perusopetukseen valmistavan opetuksen sekä kotoutumispalvelujen tarpeen arvioidaan lisääntyvän. Lähi-Idän viimeaikaisen konfliktin vaikutuksia kuntatalouteen on vaikea tässä vaiheessa arvioida.

Kuntatalouden kustannuksia kuvaava peruspalvelujen hintaindeksi kasvaa 3,1 prosenttia vuosina 2024–2027. Henkilöstökustannukset muodostavat jatkossakin kuntatalouden suurimman kuluerän. Sopimuskorotukset vauhdittavat kuntatalouden työvoimakustannusten kasvua noin 3 prosentilla vuonna 2024. Sopimuskorotusten kasvu jää vuonna 2024 kuluvaan vuoteen huomattavasti maltillisemmalle tasolle, johtuen kunta-alan henkilöstölle vuonna 2023 maksettujen kertaerien poistumisesta. Henkilöstökustannusten kasvua hillitsee vuonna 2024 työttömyysvakuutusmaksun alentaminen. Kunta-alalla maksu laskee keskimäärin noin 0,9 prosenttiyksikköä. Vuosina 2025–2027 kunta-alan ansiokehityksen oletetaan olevan talouden yleistä ansiokehitystä hieman nopeampaa kunta-alalle sovitun palkkausjärjestelmien kehittämisohjelman vuoksi.

Kuntien tehtävät painottuvat voimakkaasti lapsi- ja nuorisoiäluokkien tarvitsemien koulutus ja varhaiskasvatuspalveluiden järjestämiseen. Koulutuksen ja varhaiskasvatuksen palvelutarve on painelaskelmassa suunnitelmakaudella laskevana syntyvyyden laskun ja ikäluokkien pienentymisen vuoksi. Lasten määrään lisäksi varhaiskasvatuksessa palvelutarpeeseen vaikuttaa myös työllisyyden kehitys sekä varhaiskasvatuksen osallistumisaste. Niukat resurssit haastavat kuntia pohtimaan myös uusia alueellisia ratkaisuja. Työikäisen väestön määrän väheneminen ja työvoiman saatavuusongelmat koskettavat myös kunta-alaa, jossa eläköityminen on voimakasta.

Hallituksen päätösten merkittävimmät suoraan kuntatalouteen vaikuttavat panostukset kohdistuvat perusopetuksen vahvistamiseen ja tasa-arvon edistämiseen esi- ja perusopetuksessa.

Vaikka nämä panostukset lisäävät kuntatalouden rahoitusta, kasvattavat ne myös menoja vastaavasti. Koulutuksen toimialalle kohdistuu kuntataloudessa myös leikkauksia, sillä sopeutus-toimia on kohdistettu esimerkiksi vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin.

Toimintatulot kasvavat painelaskelmassa keskimäärin 1,4 prosenttia vuodessa vuosina 2024–2027. Toimintatuloennusteessa ei ole ennakoitu, miten kuntien hyvinvointialueille vuokraamien sote-kiinteistöjen pakkovuokra-ajan päättyminen vuonna 2026 vaikuttaa kuntien saamiin vuokratuloihin.

Nettoinvestointien arvioidaan kasvavan vuonna 2023, koska vuoden 2022 lukuihin vaikuttavat poikkeuksellisen suuret investointihyödykkeiden luovutustulot. Lisäksi epävarmat näkymät voivat lykätä investointeja eteenpäin tai estää niiden toteutumisen. Julkisten opetusrakennusten ja kokoontumisrakennusten rakennusluvut ja aloitukset ovatkin kääntyneet laskuun. Investointien oletetaan palaavan normaalille kasvu-uralleen vuoden 2023 jälkeen. Kunnilla on jatkossakin merkittäviä investointitarpeita muun muassa rakennuskannan iän, muuttoliikkeen ja vihreän siirtymän vuoksi.

Vuonna 2025 kuntataloudessa tapahtuu lyhyen ajan sisällä jo toinen merkittävä rakenteellinen uudistus, kun työ- ja elinkeinopalvelut siirretään kuntien vastuulle. Tämä laajentaa kuntien tehtäväkenttää ja kasvattaa kuntatalouden toimintamenoja. Uudistuksen myötä kuntien henkilöstömäärä ja palvelujen ostot kasvavat. Lisäksi uudistuksen myötä myös kunnan rahoitusvastuu työttömyysetuuksien rahoituksesta laajenee, joka nostaa avustusmenojen tasoa vuodesta 2025 alkaen. Työllisyyskehityksellä on uudistuksen jälkeen entistä suurempi vaikutus kunnan talouteen.

Verotulot laskevat 5,0 prosenttia vuonna 2024, mikä on seurausta siitä, että sote-uudistuksen vaikutus näkyy kuntien verotuloissa viiveellä verovuoden verojen kertyessä useamman kalenterivuoden aikana. Verotulojen laskua hidastaa työttömyysvakuutusmaksun aleneminen, mikä kasvattaa kuntien verotuloja vuodesta 2024 alkaen. Tämän jälkeen verotulojen kehitys normalisoituu keskimäärin 3,2 prosentin vuotuisen kasvuun vuosina 2025–2027. Valtionosuuksien kasvu jää suunnitelmakaudella varsin maltilliseksi lukuun ottamatta vuotta 2025, josta alkaen kuntien valtionosuukissa huomioidaan kunnille siirtyvät vastuut TE-palvelutehtävien ja työttömyysetuuksien rahoituksesta.

Koko kuntakentän merkittävin tulevaisuuden ongelma on kuitenkin lapsimäärän merkittävä lasku. Kuntien valtionosuudet määräytyvät suureksi osaksi lasten ja nuorten määrän perusteella. Kuntien valtionosuus muodostuu pääosin alle 16-vuotiaiden asukkaiden määrän perusteella saatavasta rahoituksesta. Ikärakenne muodostaa noin 90 % valtionosuustulosta (ilman verotulotasausta). Kun alle 16-vuotiaiden määrä vuosi vuodelta vähenee, aiheuttaa se merkittävän vuosittaisen rahoitusaleneman kuntien rahoitukseen. Valtionosuudet tulevat siten leikkaantuneeksi ikään kuin automaattisesti ilman valtion leikkauspäätöksiäkin. Lähes kaikki Suomen kunnat joutuvat väestörakenteen muutoksen (lasten ja nuorten määrän väheneminen) johdosta taloudellisiin ongelmiin tulevaisuudessa.

Käynnissä olevaa kiinteistöverouudistusta jatketaan. Kiinteistöverouudistuksessa päämääränä on saattaa rakennusten ja maapohjien verotusarvot vastaamaan paremmin niiden todellisia käypä arvoja. Hallituksen lainsäädäntösuunnitelmassa hallituksen esitys on kaavailtu annettavaksi keväällä 2024. Kiinteistöverotukseen tehtävä maapohjien veron alarajan korotus tuo kunnille lisää tuloja, Lohjan kaupungin osalta vaikutus on noin 1,0 milj. euroa.

3.4.3. Valtionosuudet vuonna 2024

Valtionosuusjärjestelmän tavoitteena on kuntien vastuulla olevien julkisten palvelujen saata-
vuuden varmistaminen tasaisesti koko maassa siten, että kansalaiset voivat saada tietyn ta-
soiset peruspalvelut asuinpaikastaan riippumatta. Tämä toteutetaan tasaamalla palvelujen
järjestämisen kustannuseroja sekä kuntien välisiä tulopohjaeroja.

Rakenteellisesti Suomen valtionosuusjärjestelmä koostuu kahdesta osasta:

1. Kustannus- ja tarve-erojen tasauksesta ja
2. Tulopohjan tasauksesta.

Kustannuserojen tasauksen laskentaperusteena ovat asukasmäärän ja ikärakenteen lisäksi
erilaiset olosuhdetekijät. Toisena valtionosuusjärjestelmän kiinteänä osana kuntien tulopohjaa
tasataan kunnan verotulojen perusteella.

Suomen järjestelmässä merkittävämpi rooli on kustannuserojen tasauksella, jonka kautta valti-
on raha ohjataan järjestelmään. Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus puolestaan on
kuntien välinen. Järjestelmää täydentää tilapäisissä taloudellisissa vaikeuksissa oleville kunnil-
le myönnettävä harkinnanvarainen valtionosuuden korotus.

Kunnan valtionosuusrahoitus muodostuu myös hallinnollisesti kahdesta osasta:

1. valtiovarainministeriön hallinnoimasta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta
(1704/2009) ja
2. opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisesta opetus-
ja kulttuuritoimen valtionosuudesta, jota hallinnoi opetus- ja kulttuuriministeriö.

Valtionosuusrahoitus maksetaan kunnille ja muille rahoituksen saajille yhtenä eränä jokaisen
kuukauden 11. päivään mennessä. Valtionosuusrahoitus on yleiskatteellinen tuloerä, jota ei ole
korvamerkitty tiettyjen palvelujen järjestämiseen, vaan rahoituksen saaja päättää itse valtion-
osuusrahoituksensa tarkoituksenmukaisimmasta käytöstä.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentti alenee 0,17 prosenttiyksikköä ja on 21,92 %
vuonna 2024 (22,09 % vuonna 2023).

Lohjan kaupungin valtionosuuksien on arvioitu vuonna 2024 olevan 28,8 milj. euroa.

Hallitusohjelman mukaan kuntien rahoituksen ja valtionosuusjärjestelmän kokonaisuus uudis-
tetaan vastaamaan kuntien uutta roolia ja sote-uudistuksen voimaantulon sekä TE-uudistuksen
jälkeistä tilannetta. Uudistuksen lähtökohdaksi otetaan tavoite varmistaa eri kokoisten kuntien
edellytykset järjestää lakisääteiset peruspalvelut kaikkialla Suomessa, ottaa huomioon muutto-
tappiokuntien tarpeet ja eri alueiden demografisen kehityksen sekä vahvistaa kasvavien kun-
tien ja kaupunkien edellytykset investoida kasvuun ja hoitaa sosiaalisia ongelmia. Valtion-
osuuksien yleiskatteellisuus säilytetään ja rahoitusta vahvistettaessa painotetaan yleiskatteelli-
sia valtionosuuksia valtionavustusten sijaan. Uudistus toteutetaan kustannusneutraalisti. Pe-
rusperiaatteena on, että kuntien alueella syntyvästä verotulosta mahdollisimman suuren osan
tulee jäädä kuntien omaan käyttöön, kuitenkin kaikkien kuntien elinvoima ja kuntien välinen
rahoituksen tasapainoisuus huomioiden. Uuden rahoitusjärjestelmän on määrä olla voimassa
1.1.2026 alkaen. (Valtiovarainministeriö, Hallitusohjelma 2023.)

3.4.4. TE-palveluiden siirto 2025

TE-uudistus siirtää työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisvastuun kunnille vuoden 2025 alusta. Tämän lisäksi kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan koskemaan työmarkkinatuen lisäksi myös perus- ja ansiopäivärahaa.

Uudistuksen tavoitteena on palvelurakenne, joka edistää parhaalla mahdollisella tavalla työntekijöiden nopeaa työllistymistä ja lisää työ- ja elinkeinopalvelujen tuottavuutta, saatavuutta, vaikuttavuutta ja monipuolisuutta. Uudistuksella on arvioitu olevan noin 7 000–10 000 lisätyöllisen työllisyysvaikutus pitkällä aikavälillä.

TE-uudistuksella on voimaantulovaiheessa merkittäviä kuntatalousvaikutuksia ja työllisyyskehityksellä tulee uudistuksen jälkeen olemaan entistä suurempi vaikutus kunnan talouteen. Verotulojen kehityksen lisäksi työllisyyskehityksellä on suora vaikutus kunnan työttömyysetuuksien maksuvastuisiin. TE-palveluiden järjestämisvastuun siirron myötä kuntien tehtäväkenttä laajenee huomattavasti ja henkilöstöä arvioidaan siirtyvän kuntiin ja kuntien muodostamiin yhteistoimintaelimiin reilun 4 000 henkilötyövuoden verran.

Uudistuksen myötä kuntien valtionosuuksia ja valtionosuustehtäviä lisätään. Uudistuksessa palkkatuki siirtyy valtionavustuksista valtionosuuksiin, ja kokonaisuutena kuntien saamien valtionapujen muutos on 840 milj. euroa vastaten kustannusten muutosta. TE-uudistukseen liittyvät laskelmat ovat vielä alustavia ja ne tulevat tarkentumaan valmistelun edetessä.

Uudistuksen yhteydessä kunnille siirtyy nykyistä laajempi vastuu työttömyysturvanrahoituksesta. Tämä on keskeinen osa kannustavan rahoitusmallin kokonaisuutta. Rahoitusvastuun alkamista aikaistetaan ja se laajenee koskemaan työmarkkinatuen lisäksi myös peruspäivärahaa sekä perusosan suuruista osuutta ansiopäivärahasta. Kunnan rahoitusvastuu määräytyy työnhakijan työttömyysetuuspäivien kertymän perusteella.

Uudistuksesta aiheutuva kasvu kuntien etuusmenoissa kompensoidaan kunnille erillisellä valtionosuuden lisäyksellä. Kompensaation tarkoitus on korvata kunnille aiheutuvat lisäkustannukset uudistuksen voimaantulovaiheessa niin, että kunkin kunnan kompensaatio vastaa kunnalle siirtyvää rahoitusvastuuta. Kompensaatio jää pysyväksi osaksi kuntien peruspalvelujen valtionosuutta ja sen kokonaistaso tarkistetaan vuosittain kansaneläkeindeksillä. Kuntakohtaista kohdentumista tai kompensaation tasoa ei muilta osin tarkisteta jälkikäteen.

Valtiovarainministeriön laatimissa painelaskelmissa Lohjan kaupungin saama valtionosuus teipalveluihin ja työttömyysturvaan vuonna 2025 on yhteensä noin 7,2 milj. euroa.

3.4.5. Ympäristöasioiden taloudellinen arviointi/Ilmastobudjetti

Lohjan kaupunki liittyi 1.1.2013 valtuuston päätöksellä osaksi Kohti hiilineutraalia kuntaa (HINKU)-verkostoa, ja sitoutui samalla tavoittelemaan hiilineutraaliutta. Vuoden 2030 väliaikatavoite on vähentää kasvihuonekaasupäästöjä 80% verrattuna vuoden 2007 päästötasoon. Kaupunki-strategiassa todetaan myös, että Lohjan kaupunki sitoutuu työskentelemään aktiivisesti asettamiensa ilmastotavoitteiden eteen.

Jotta Lohja voi saavuttaa päästövähennystavoitteensa, on ilmastotyön tultava kiinteäksi osaksi kaupungin jokaista toimintoa. Ilmastajohtamisen kytkeminen osaksi talousjohtamista tuo ilmas-

totyön näkyväksi, seuratuksi ja säännölliseksi osaksi yksiköiden toimintaa. Kun ilmastotoimet ja niiden vaikuttavuus sidotaan osaksi talouden arviointiprosessia, ohjaa se myös keskittämään toimintoja ilmaston kannalta positiivisiin hankkeisiin. Ilmastobudjetin tavoitteena on tuoda ilmastotoimet näkyväksi sekä talouden suunnittelussa että seurannassa.

Ilmastobudjettiin koostetaan investointien ja käyttötalouden puolelta ne hankkeet ja toimet, jotka vaikuttavat merkittävästi Lohjan kaupungin päästöjen vähenemiseen. Ilmaston kannalta vaikuttavimmat toimet lisäävät uusiutuvan energian tuotantoa ja hyödyntämistä, parantavat energiatehokkuutta, edistävät kiertotaloutta ja materiaalitehokkuutta, lisäävät vähähiilistä korjausta ja rakentamista sekä vähentävät päästöjä liikenteessä ja ruokapalveluissa.

Yksiköiden merkittävimmät päästölähteet ja ilmastovaikutukset on tunnistettu, minkä perusteella päästöjä vähentävät toimet on liitetty osaksi ilmastobudjettia. Yksiköt tulevat jatkossa itse nimeämään ilmastobudjettiin nostettavat toimet sekä asettamaan niille soveltuvat seuranta-mittarit. Tavoitteiden toteutumista seurataan budjetin toteutumisen rinnalla.

Ilmastobudjettiin merkitään toimien vastuutaho, vaikuttavuusalue, toimenpide sekä niihin varatut summat jaettuna muutamalle seuraavalle vuodelle. Talousarvioon merkittyjä toimia ja tavoitteita seurataan ja raportoidaan samanaikaisesti tilinpäätöksen laatimisen kanssa. Tulevaisuudessa ilmastobudjettiin lisätään myös Lohjan kaupungin päästökehitys ja eri toimien päästövaikutukset, jolloin toimien ja varojen keskittäminen päästöjä kaikkein tehokkaimmin vähentäviin toimiin on mahdollista.

ILMASTOBUDJETTI 2024			Lohjan kaupunki		
Talousarvio 2024-2026					
			(1000 euroa)		
Vastuutaho	Vaikutusalue	Toimenpide	TA 2024	TA 2025	TA 2026
Rak & Kaup.Tekn.	Liikenteen päästöt	Sammatti-Myllykylä kevytliikenneväylä (yht.hanke ELY)	300	500	
Rak & Kaup.Tekn.	Liikenteen päästöt	Sähköautojen latausasemat (35kpl)	200	200	
Rak & Kaup.Tekn.	Liikenteen päästöt	Vappulantie kevyen liikenteen väylä (Virkkala)	100	1100	800
Tilakeskus	Uusiutuva energia	Oinolan lämmityskeskusjärjestelmän uusiminen	55		
Vesi- ja viemärilaitos	Energiatehokkuus	Vuotovesiselvitykset			
Tilakeskus	Energiatehokkuus	Kiinteistöjen PTS-toimenpiteet	15		
Tilakeskus	Uusiutuva energia	Aurinkokeräimet Ojamo- & Laurentiustalo, suunnit. ja muutosty	120		
Rak & Kaup.Tekn.	Uusiutuva energia	Aurinkopuisto			
Tilakeskus	Vähähiilinen rakentaminen				
Tilakeskus	Kiertotalous (materiaalien kiertö), energiatehokkuus	Purettavat kiinteistöt (18kpl)	1 500		
Ruoka ja siivouspalvelut	Ruokapalveluiden hiilijalanjäljen pienentäminen	Vähäpäästöisemmän ruokalistan suunnittelu	3		
Ruoka ja siivouspalvelut	Ruokapalveluiden hiilijalanjäljen pienentäminen	Reseptikohtaisten päästöjen laskeminen, asiakasinfot	2		
Ruoka ja siivouspalvelut	Energiatehokkuus, ympäristömyrkkyjen vähentäminen	Otsonevisilaitteiden lisääminen			
Logistiikkapalvelut	Liikenteen päästöt	Joukkoliikenteen kehittäminen			
Kaavoitus	Kestävä maankäyttö & aluesuunnittelu				

3.4.6. Lapsivaikutusten arviointi ja lapsibudjetointi

Lohja on lapsiystävällisen kunnan tunnustuksen myötä sitoutunut edistämään seuraamaan poikkihallinnollisesti julkisten varojen käyttöä lapsiin sekä tekemään lapsivaikutusten arviointia talousarviopäätöksistään (lapsibudjetointi eli LaBu). Lapsivaikutusten arvioinnissa selvitetään päätöksen tai toiminnan vaikutuksia lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointiin ja oikeuksien toteutumiseen. Vaikutusten arvioinnin tarkoituksena on tuoda koottua ja analysoitua tietoa päätöksenteon tueksi. Lapsivaikutusten arviointi lisää johtamisen tietoperustaisuutta. Vaikutus on minkä tahansa tietyn päätöksen tai toiminnan seurauksena tapahtunut muutos.

Vuonna 2024 valmistaudutaan lapsibudjetoinnin käyttöönottoon kouluttautumalla ja laaditaan suunnitelma lasten ja nuorten osallistuvaan budjetointiin ja lapsibudjetoinnin käyttöönottoon.

Lohjan kaupunki rakentaa yhdessä alueiden johtokunnan nimeämien edustajien kanssa osallistuvan budjetoinnin Lohjan mallia. Tässä yhteydessä on tarkoitus selvittää, onko lasten ja nuorten osallistuva budjetointi osa osallistuvan budjetoinnin kokonaisuutta vai oma kokonaisuutensa.

3.4.7. Lohjan kaupungin talous

Lohja

Ulkoiset ja sisäiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	115 117	87 140	87 467	0,4 %	88 337	89 216
TOIMINTAKULUT	-391 224	-196 800	-205 397	4,4 %	-209 111	-211 791
TOIMINTAKATE	-275 940	-109 660	-117 830	7,5 %	-120 673	-122 473

Ulkoiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	60 810	39 850	38 472	-3,5 %	38 857	39 245
TOIMINTAKULUT	-336 917	-149 510	-156 402	4,6 %	-159 630	-161 820
TOIMINTAKATE	-275 940	-109 660	-117 830	7,5 %	-120 673	-122 473

Sisäiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	54 307	47 290	48 995	3,6 %	49 481	49 971
TOIMINTAKULUT	-54 307	-47 290	-48 995	3,6 %	-49 481	-49 971
TOIMINTAKATE	0	0	0	***	0	0

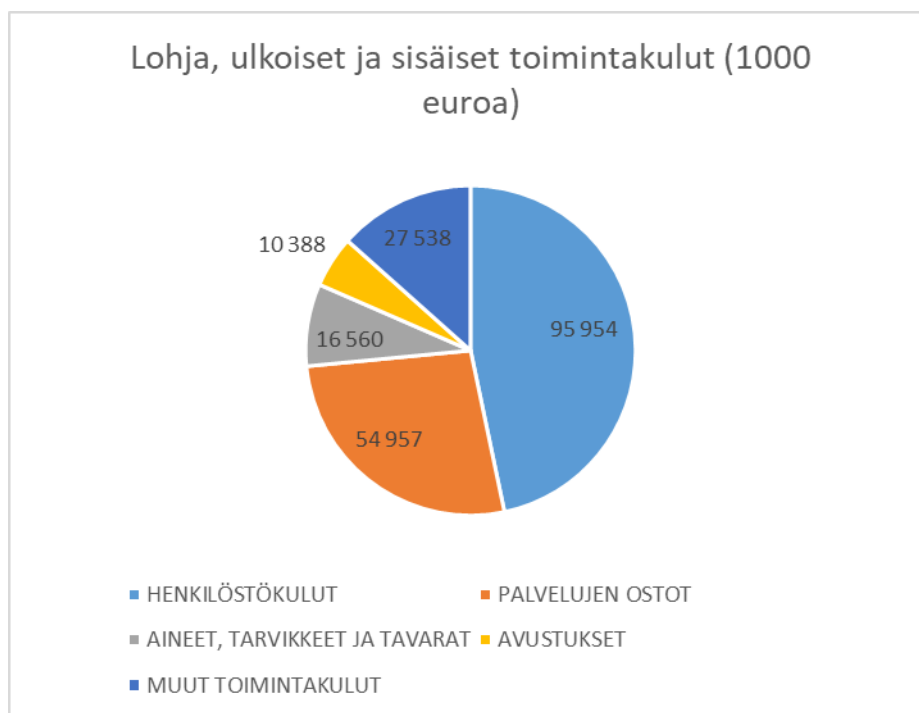
TP= Tilinpäätös

TA+Muutos=Talousarvio+valtuuston hyväksymät muutokset talousarvioon

KH/KV=Talousarvion käsittelyvaihe

Muutos-%= Muutos vuoden 2023 talousarviosta vuoden 2024 talousarvioon

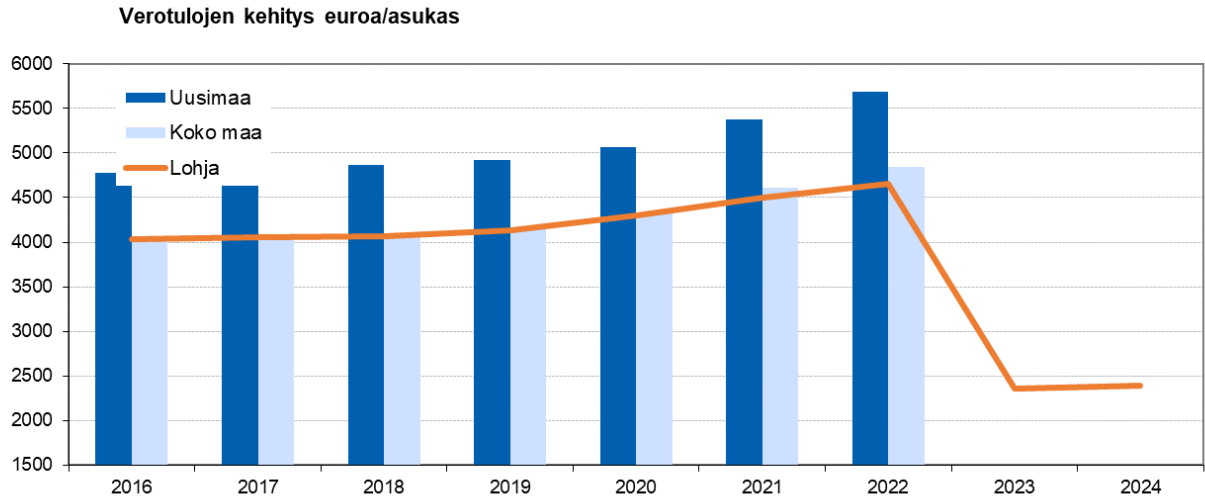
TS=Taloussuunnitelma

3.4.8. Tuloslaskelma

Lohja (ulkoiset ja sisäiset, 1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos- %	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT						
MYYNITUOTOT	44 794	38 036	40 476	6,4 %	40 877	41 281
MAKSUTUOTOT	18 728	5 838	5 407	-7,4 %	5 461	5 515
TUET JA AVUSTUKSET	15 202	5 498	4 030	-26,7 %	4 071	4 111
MUUT TOIMINTATUOTOT	36 393	37 769	37 554	-0,6 %	37 930	38 309
TOIMINTATUOTOT	115 117	87 140	87 467	0,4 %	88 337	89 216
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	167	0	100	***	101	102
TOIMINTAKULUT				***		
HENKILÖSTÖKULUT	-139 972	-92 026	-95 954	4,3 %	-98 330	-99 316
PALKAT JA PALKKIOT	-111 932	-73 646	-76 653	4,1 %	-78 550	-79 336
HENKILÖSIVUKULUT	-28 040	-18 380	-19 301	5,0 %	-19 780	-19 979
ELÄKEKULUT	-24 006	-15 226	-16 042	5,4 %	-16 438	-16 603
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-4 034	-3 154	-3 259	3,3 %	-3 342	-3 376
PALVELUJEN OSTOT	-184 842	-50 393	-54 957	9,1 %	-55 540	-56 379
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-19 158	-16 712	-16 560	-0,9 %	-16 889	-17 215
AVUSTUKSET	-14 358	-10 283	-10 388	1,0 %	-10 544	-10 755
MUUT TOIMINTAKULUT	-32 894	-27 387	-27 538	0,6 %	-27 808	-28 126
TOIMINTAKULUT	-391 224	-196 800	-205 397	4,4 %	-209 111	-211 791
TOIMINTAKATE	-275 940	-109 660	-117 830	7,5 %	-120 673	-122 473
VEROTULOT	213 409	107 850	107 281	-0,5 %	104 000	105 500
VALTIONOSUUDET	89 611	31 500	28 800	-8,6 %	28 400	27 400
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT						
KORKOTUOTOT	1 193	140	138	-1,4 %	138	138
MUUT RAHOITUSTUOTOT	2 226	1 800	1 800	0,0 %	1 800	1 800
KORKOKULUT	-3 055	-2 000	-2 000	0,0 %	-2 200	-2 400
MUUT RAHOITUSKULUT	-314	-260	-200	-23,1 %	0	0
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	50	-320	-262	-18,1 %	-262	-462
VUOSIKATE	27 130	29 370	17 989	-38,8 %	11 465	9 965
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-17 173	-17 501	-17 501	0,0 %	-18 000	-19 475
TILIKAUDEN TULOS	9 956	11 869	489	-95,9 %	-6 535	-9 510
POISTOERON MUUTOS	67	57	57	0,0 %	0	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	10 024	11 926	546	-95,4 %	-6 535	-9 510

3.4.9. Verotulojen kehitys

Lähteet: Tilastokeskus ja Kuntaliitto

Lohjan vuosittainen verotulokertymä asukasta kohden laskettuna on koko 2000-luvun ollut Uudenmaan kuntien vastaavaa keskiarvotasoa alempi. Ero on ollut suurimmillaan 1030 euroa. Koko maan osalta tarkasteltuna Lohja on ollut hyvin lähellä maan keskiarvoa koko tarkastelujaksolla vv. 2012-2022, lukuun ottamatta vuosia 2021 ja 2022.

Verotulot euroa/asukas

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Koko maa	4016	4090	4065	4166	4326	4610	4844		
Uusimaa	4777	4885	4870	4921	5071	5378	5688		
Lohja	4033	4058	4071	4136	4298	4500	4658	2354	2389

Lähteet: Tilastokeskus ja Kuntaliitto

Verotulot/asukas verrattuna Uuteenmaahan

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lohja vs. Uusimaa	-744	-827	-799	-785	-773	-878	-1030
Lohja vs. koko maa	17	-32	6	-30	-28	-110	-186

Lähteet: Tilastokeskus ja Kuntaliitto

3.4.10. Talouden tasapainottamisohjelma v. 2019-2024

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt vuosia 2019-2021 koskevan talouden tasapainottamisohjelman 15.5.2019 ja vuosia 2021-2024 koskevan talouden tasapainottamisohjelman 7.10.2020. Talouden tasapainottamisohjelmilla pyritään saamaan yhteensä noin 14,2 milj. euron säästöt käyttötalousmenoihin.

Talouden tasapainottamisohjelma vv. 2019-2021

Esitys lautakunnittain, euroa	2019	2020	2021	Yhteensä	Osuus, %
Elinvoima/Palvelutuotantolautakunta	6 500	1 693 150	773 500	2 473 150	27,5 %
Elinvoima/Vetovoimalautakunta	261 600	742 300	219 000	1 222 900	13,6 %
Hyvinvointi/Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta	391 400	968 500	1 159 000	2 518 900	28,0 %
Hyvinvointi/Sosiaali- ja terveyslautakunta	887 080	1 264 650	469 000	2 620 730	29,2 %
Yhteiset	5 000	38 000	105 000	148 000	1,6 %
Yhteensä	1 551 580	4 706 600	2 725 500	8 983 680	100,0 %

Talouden tasapainottamisohjelma vv. 2021-2024

Esitys lautakunnittain, euroa	2021	2022	2023	2024	yhteensä	Osuus, %
Hyvinvointi/Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta,	265 400	1 413 000	1 443 500	1 406 500	4 528 400	76,0
sis. tila- ja ateriakustannukset,	265 400	583 800	377 600	406 900	1 633 700	
joista yht. 600 000 e elinvoiman säästöissä	-134 000	-173 000	-127 000	-166 000	-600 000	
Hyvinvointi/Sosiaali- ja terveyslautakunta	60 000	0	0	300 000	360 000	7,0
Elinvoima/Palvelutuotantolautakunta	156 000	164 000	159 000	166 000	645 000	12,5
josta palveluverkkoon liittyvät kustannukset	111 000	164 000	159 000	166 000	600 000	
Elinvoima/Vetovoimalautakunta	153 000	30 000	55 000	0	238 000	4,6
Yhteensä	500 400	1 434 000	1 530 500	1 706 500	5 171 400	100,0

Kaupunginvaltuusto päätti 17.8.2022 § 92, että vuoden 2023 osalta tasapainottamistoimenpiteet, mukaan lukien vv. 2019-2021 toteutumattomat toimenpiteet, otetaan huomioon siltä osin kuin se toiminnan näkökulmasta on mahdollista ja tarkoituksenmukaista.

Lisäksi valtuusto päätti, että talouden tasapainottamisohjelmaa vv. 2021-2024 tulee tarkastella uudelleen vuosien 2023 ja 2024 osalta viimeistään vuoden 2024 talousarvion käsittelyn yhteydessä. Talouden tasapainottamistoimenpiteitä käsitellään kaupunginhallituksen asettamassa taloustyöryhmässä, jonka tehtävänä on selvittää Lohjan kaupungin talouden kokonaistila ja tulevaisuuden vaihtoehdot mm. kustannukset, tuotot, toiminnan laajuus ja laatu.

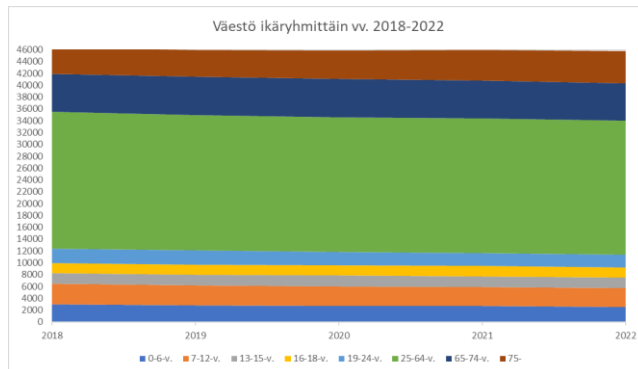
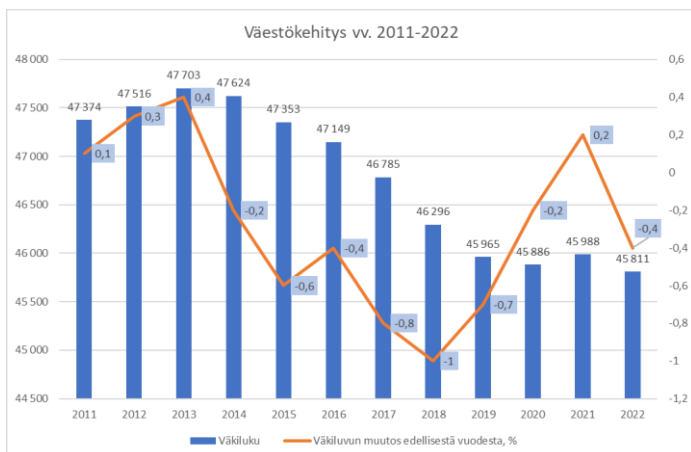
Vuoden 2024 talousarvio ei sisällä talouden tasapainottamistoimenpiteitä.

3.5. Toimintaympäristö

3.5.1. Väestön kehitys ja muuttoliike

Lohjan kaupungin väkiluvun muutos on vuosina 2011-2021 vaihdellut +0,39 % ja -1,05 % välillä verrattuna edelliseen vuoteen. Vuoden 2014 jälkeen väkiluvun kehitys on ollut negatiivista, mutta vuoden 2018 jälkeen negatiivinen muutos on pienentynyt vuosittain. Vuonna 2021 muutos kääntyi hetkellisesti positiiviseksi ollen +0,24 %. Vuonna 2022 muutos oli taas negatiivinen, -0,22 %.

Lähde: Tilastokeskus

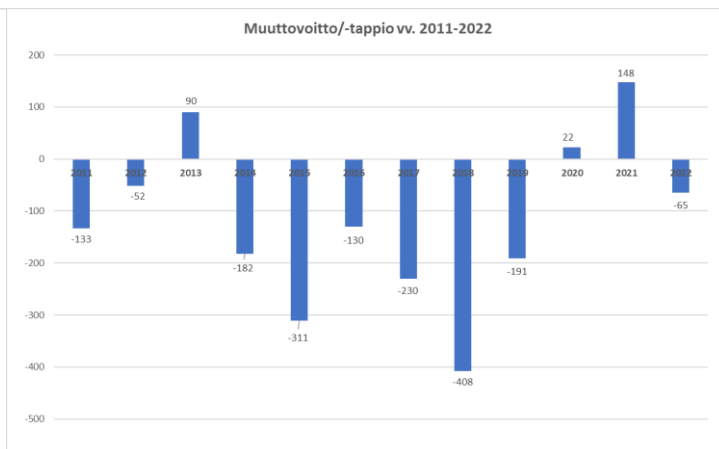
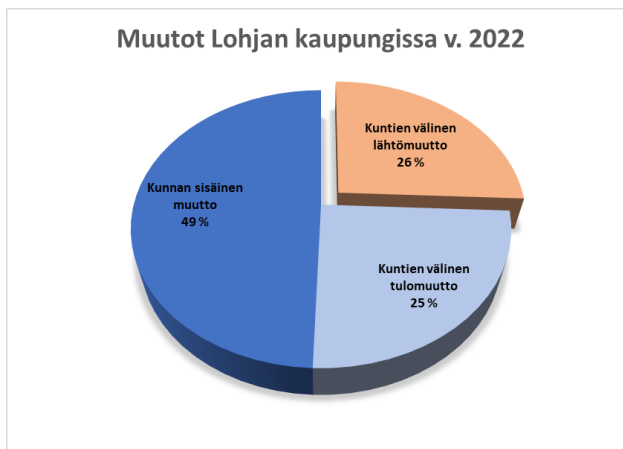
Alle kouluikäisten määrä laski edelleen vuoden 2022 aikana 139 lapsella. Taustalla on viime vuosien pienempi syntyneiden määrä. Tulevina vuosina alle kouluikäisten määrä laskee vielä. Perusopetusikäisten lasten määrä laski vuonna 2022 yhteensä 131 lapsella. Tulevina vuosina perusopetusikäisten määrä laskee edelleen.

16-18 -vuotiaiden määrä kasvoi vuonna 2022 yhteensä 27 hengellä.

19-24 -vuotiaiden määrä laski vuonna 2022 yhteensä 41 hengellä.

Työikäisten ikäluokka eli 25-64 -vuotiaat väheni vuonna 2022 yhteensä 75 hengellä.

Yli 65-vuotiaiden määrä laski vuonna 2022 yhteensä 92 henkilöllä ja yli 75-vuotiaiden määrä kasvoi 274 henkilöllä. Vanhempien ikäluokkien voimakas kasvu jatkuu tulevinakin vuosina.

Lähde: Tilastokeskus

Muuttajat vaikuttavat, paitsi väestön määrään, myös sen rakenteeseen, millä on erittäin suuri vaikutus kuntien talouden ja palvelujen kannalta. Muuttoliikkeen taloudelliset ja sosiologiset vaikutukset koskettavat sekä lähettävää että vastaanottavaa muuttoliikkeen aluetta. Muuttovirrat kahden kohteen välillä ovat toisinaan merkittävästi erilaiset, ja niiden vaikutus saattaa tällöin ylläpitää tai voimistaa jo lähtökohtaisesti epätasapainoista väestörakennetta tai toisaalta aikaansaada merkittäviä muutoksia tulo- tai lähtöalueen väestön profiiliin.

Valikoivuudella on siis merkitystä yksittäiselle kunnalle, sillä sen verotulot sekä erilaisiin kunnallisiin palveluihin kuluvat määrärahat määräytyvät kuntalaisten ominaisuuksien mukaan. Suomalainen kuntien verotuskäytäntö tekee väestömäärästä strategisen muuttujan. Kaksi suu-

rinta tuloerää ovat nimittäin verotulot ja valtionosuudet. Veropohjan kannalta on keskeistä, millainen tulotaso siellä asuvilla ja ennen kaikkea sinne ja sieltä muuttavilla on.

Muuttoliikkeen lisätessä kunnan väestöä aiheutuu siitä paineita kunnan palvelutuotannolle sekä haasteita asuntoalueiden kaavoitukselle ja asuntojen uudistuotannolle. Muuttoketjututkimuksissa on todettu muuttajien suuntautuvan lähinnä vanhaan asutokantaan. Asumisen kysyntä kokonaisuudessaan kuitenkin lisääntyy. Negatiivinen nettomuutto puolestaan pienentää palvelutarpeita jättäen niitä joskus vajaakäyttöön, ja ikään sidottujen palvelujen tarve voi muuttua tasaisellakin muuttotaseella, jos muuttovirrat eroavat toisistaan ikärakenteeltaan.

Väestö kunnan osa-alueittain v. 2022

Asukkaita **Lohjan keskustan alueella** oli vuoden 2022 lopussa 16 993, 37,1 % asukkaista.

Pohjois-Lohjan väestörakenne on lohjalaisittain edelleen ”nuorinta”, sillä 0–15-vuotiaiden osuus 19,3 % on suurin ja 65 vuotta täyttäneiden osuus 19,9 % on pienin muihin osa-alueisiin verrattuna.

Karjalohjan alueella 65 vuotta täyttäneiden osuus 30,0 % on suurin Lohjan muihin osa-alueisiin verrattuna.

Osa-alue, ikäryhmittäin (2022)	0 - 6	7 - 12	13 - 15	16 - 18	19 - 49	50 - 64	65 - 74	75 -	Kaikki
444 Lohja - Lojo	2 535	3 180	1 746	1 734	14 834	9 976	6 340	5 466	45 811
4441 Etelä-Lohja	435	587	358	335	2 703	1 858	1 143	959	8 378
4442 Länsi-Lohja	270	317	161	163	1 477	992	641	494	4 515
4443 Pohjois-Lohja	543	672	397	365	2 837	1 875	993	672	8 354
4445 Lohja-keskusta	893	1 081	584	636	5 522	3 446	2 430	2 401	16 993
4446 Karjalohja	88	108	37	45	407	313	247	181	1 426
4447 Nummi	179	228	126	98	1 028	873	493	392	3 417
4448 Pusula	112	138	64	69	618	494	312	304	2 111
444999999 Tunteaton	15	49	19	23	242	125	81	63	617

Lähde: Tilastokeskus

Etelä-Lohjan alueet: Teutari, Kukumäki-Kirkniemi, Lohjansaari, Virkkala -Tuusanlahti, Vappula, Maksjoki, Paila

Länsi-Lohjan alueet: Karstu - Karnainen, Paloniemi - Hiittinen, Routio, Sammatti

Pohjois-Lohjan alueet: Immula - Veijola, Ventelä - Keskusta, Perttilä, Lempola, Lohjanharju, Laakspohja - Santoja, Koikkala - Paksalo, Maikkala - Lehmijärvi, Uusniitty, Muijala - Nummenkylä

Lohja keskustan alueet: Hiidensalmi, Pitkäniemi, Keskusta, Moisio, Myllylampi, Ojamo, Keskilohja, Gunnarla, Gruotila

Karjalohjan alueet: Karjalohja kirkonkylä, Pohjois-Karjalohja, Etelä-Karjalohja, Karkali-Lohjansaari

Nummen alueet: Saukkola, Nummi kirkonkylä, Koisjärvi-Hyrsylä, Valkerpyy, Järvenpää, Hirvijoki

Pusulan alueet: Pusula kirkonkylä, Ikkala, Pusulan järvisuut

Osa-alue	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
444 Lohja - Lojo	47 149	46 785	46 296	45 965	45 886	45 988	45 811
444101 Teutari	588	593	588	574	549	527	532
444102 Kukumäki-Kirkniemi	963	932	928	919	940	919	898
444103 Lohjansaari	375	382	364	353	345	324	329
444104 Virkkala-Tuusanlahti	4 154	4 136	4 087	4 047	4 022	4 037	3 962
Osa-alue	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022

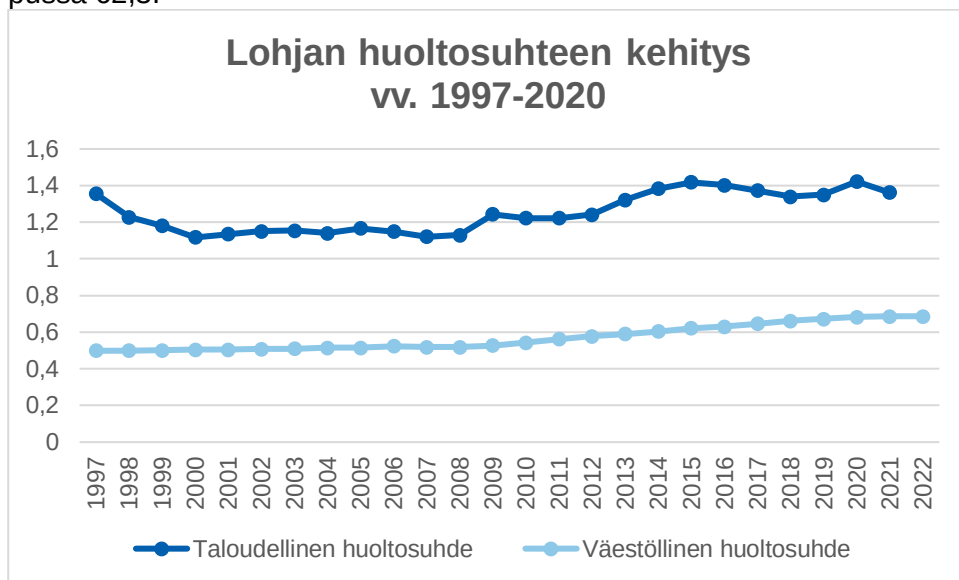
444105 Vappula	1 197	1 193	1 199	1 176	1 126	1 118	1 099
444106 Maksjoki	1 551	1 527	1 518	1 510	1 506	1 491	1 462
444107 Paila	100	96	104	98	98	90	96
444208 Karstu-Karnainen	502	493	491	481	485	489	482
444209 Paloniemi-Hiittinen	91	92	95	95	90	86	83
444210 Routio	2 478	2 491	2 368	2 323	2 359	2 327	2 346
444230 Sammatti	1 661	1 651	1 596	1 589	1 594	1 629	1 604
444311 Immula-Veijola	526	529	524	525	528	523	499
444312 Ventelä-Keskusta	2 291	2 285	2 286	2 329	2 313	2 254	2 223
444313 Perttilä	1 560	1 545	1 548	1 579	1 556	1 556	1 543
444314 Lempola	681	662	644	658	647	643	637
444315 Lohjanharju	32	34	33	33	33	33	33
444316 Laakspohja-Santoja	114	112	121	117	114	113	109
444317 Koikkala-Paksalo	515	519	506	514	497	489	486
444318 Maikkala-Lehmijärvi	961	931	918	912	875	888	858
444319 Uusniitty	1 387	1 362	1 342	1 304	1 263	1 233	1 257
444320 Muijala-Nummenkylä	744	736	714	697	702	701	709
444521 Hiidensalmi	299	291	285	289	293	438	451
444522 Pitkäniemi	16	16	15	12	13	13	15
444523 Keskusta	4 588	4 565	4 588	4 616	4 592	4 810	4 896
444524 Moisio	1 713	1 716	1 675	1 635	1 627	1 584	1 573
444525 Myllylampi	971	953	928	948	970	984	987
444526 Ojamo	3 705	3 671	3 659	3 612	3 644	3 589	3 539
444527 Keskilohja	1 729	1 775	1 750	1 725	1 789	1 844	1 858
444528 Gunnarla	1 118	1 171	1 190	1 202	1 253	1 303	1 337
444529 Gruotila	2 431	2 411	2 416	2 365	2 347	2 342	2 337
444631 Karjalohja kirkonkylä	672	680	680	683	693	667	684
444632 Pohjois-Karjalohja	296	296	286	286	272	284	279
444633 Etelä-Karjalohja	408	390	374	364	366	371	375
444634 Karkali-Lohjansaari	89	81	71	76	80	83	88
444735 Saukkola	1 302	1 295	1 280	1 260	1 248	1 225	1 214
444736 Nummi kirkonkylä	749	731	723	724	702	693	670
444737 Koisjärvi-Hyrskylä	453	428	430	407	428	427	424
444738 Valkerpyy	77	81	81	80	78	81	80
444739 Järvenpää	455	466	462	463	458	449	448
444740 Hirvijoki	601	586	594	575	574	569	581
444841 Pusula kirkonkylä	1 298	1 258	1 237	1 249	1 222	1 219	1 217
444842 Ikkala	407	410	397	381	377	365	346
444843 Pusulan järvisuut	605	587	567	576	575	556	548
44499999 Tunteaton	696	626	634	604	643	622	617

Lähde: Tilastokeskus

Huoltosuhteiden kehitys

Väestörakennetta mitataan ns. taloudellisella huoltosuhteella, jossa lasketaan kuinka monta työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on sataa työllistä kohti. Vuonna 2021 koko maan taloudellinen huoltosuhde oli 133,4 eli sataa työllistä kohden oli 133,4 työvoiman ulkopuolella olevaa.

Väestöllinen eli demografinen huoltosuhde ilmoitetaan ei-työikäisten ja työikäisten määrien suhteena eli kuinka monta ei-työikäistä on sataa työikäistä kohti jollakin määritellyllä alueella. Työikäisiin lasketaan 15-64 -vuotiaat. Suomen väestöllinen huoltosuhde oli vuoden 2022 lopussa 62,3.

Lähde: Tilastokeskus

Lohjan taloudellisen huoltosuhteen vaihtelu on ollut melko vähäistä. Koko 2000-luvun taloudellinen huoltosuhde on pysytellyt suunnilleen samalla tasolla, mutta vuodesta 2009 alkaen huoltosuhde on huonontunut taloudellisen taantuman seurauksena. Vuonna 2021 huoltosuhde oli 136,2. Taloudellinen huoltosuhde Uudellamaalla oli 113,5.

Lohjan väestöllinen huoltosuhde on noussut tasaisesti 2010-luvulla ja vuonna 2022 suhdeluku oli 68,7. Väestöllinen huoltosuhde Uudellamaalla vuonna 2022 oli 51,8.

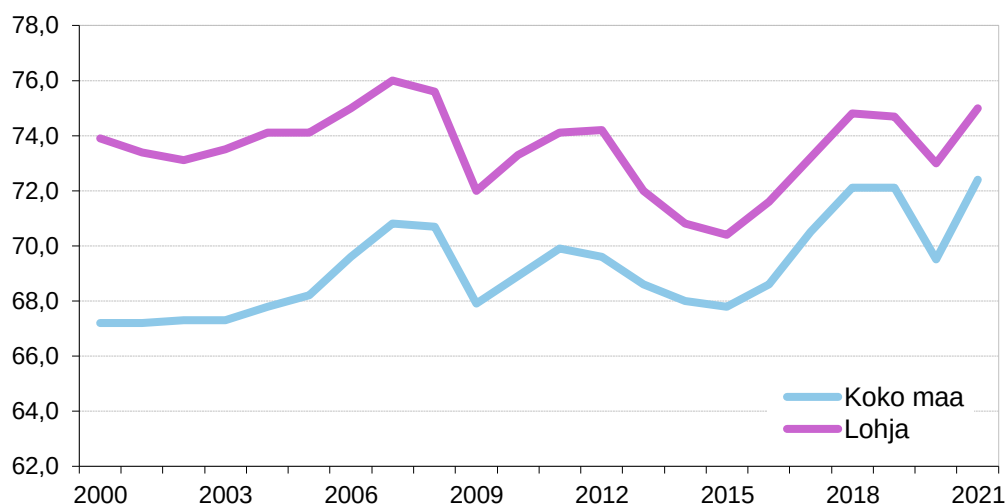
Väestön ikääntyessä myös Lohjan väestöllinen huoltosuhde tulee heikkenemään. Nopeampi väkiluvunkasvu olisi tässä mielessä toivottavaa, sillä sen myötä huoltosuhde pysyisi parempana, koska väkiluvun nopeampi kasvu perustuisi osin suurempaan muuttajakertymään, ja muutajat ovat pääsääntöisesti työikäistä, nuorta väestöä.

3.5.2. Työllisyys

Työllisyys

Työllisyysaste = alueella asuvien 18–64-vuotiaiden työllisyysaste eli 18–64-vuotiaiden työllisten osuus saman ikäisestä väestöstä. Työllisyysasteen osalta Lohjalla tapahtui myönteistä kehitystä 1990-luvun lopulla taantuman ohituksen seurauksena. Työllisyysaste on koko 2000-luvun pysytellyt 70 %:n yläpuolella. Työpaikkaomavaraisuus (v. 2021) on 80,3%, työpaikkojen määrä 15 328. Monipuolisen elinkeinorakenteen kehitys tulevaisuudessa myötävaikuttaa korkeaan työpaikkaomavaraisuusasteeseen Lohjalla.

18–64-vuotiaiden työllisyysaste 2000 – 2021

Lähde: Tilastokeskus

Työttömyys

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskuksen) kuntien alueella oli elokuussa v.2023 yhteensä 85 760 työtöntä työnhakijaa, joista ilman työsuhdetta olevia oli 82 019 ja lomautettuja 3 741. Ilman työsuhdetta olevien määrä nousi 2 518 henkilöllä (3,2 %) ja lomautettujen määrä nousi 869 henkilöllä (30,3 %) vuoden takaiseen verrattuna.

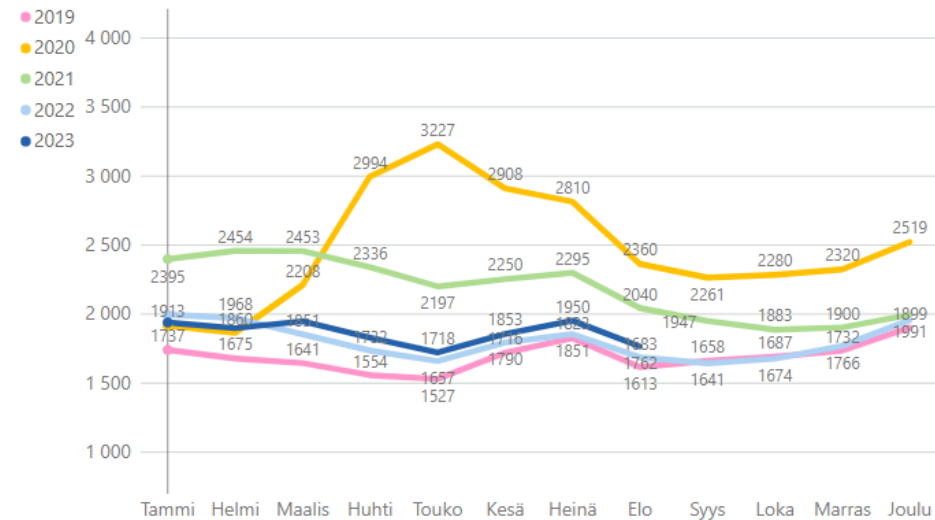
Alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli alueella 7 212, mikä on 29 henkilöä (-0,4 %) vähemmän kuin edellisen vuoden elokuussa. Pitkäaikaistyöttömiä oli 35 302, mikä on 918 henkilöä (-2,5%) vähemmän kuin vuoden 2022 elokuun lopussa. Ulkomaalaisia työttömiä oli 19 957, mikä on 2 091 henkilöä (-11,7 %) enemmän edellisvuoteen verrattuna.

Uusia avoimia työpaikkoja ilmoitettiin Uudenmaan TE-toimistoon elokuussa 19 676, mikä on 43,1 % vähemmän kuin vuosi sitten.

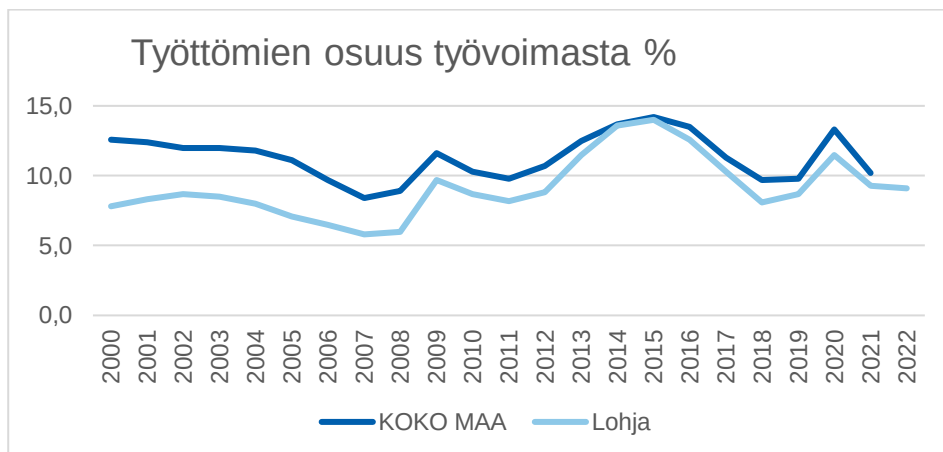
LOHJA

Järvikaupunki

Työttömät työnhakijat kuukausittain, lkm (lähde: Tilastokeskus, työnvälitystilasto)

Lähde: Ely-keskus, Tilastokeskus

Lähde: Tilastokeskus

Työttömyysasteen, työttömien työnhakijoiden määrän ja avoimien työpaikkojen määrän kehitys Lohjalla kuukausittain vuosina 2021-2023

2023	Työvoima Arbetskraft	Työttömät yht. Arbetslösa totalt	2022	Työvoima Arbetskraft	Työttömät yht. Arbetslösa totalt	2021	Työvoima Arbetskraft	Työttömyysaste Arbetslöshetsprocent	Työttömät yht. Arbetslösa totalt
Tammikuu/ Januari	21 411	1936	Tammikuu/ Januari	21 430	1993	Tammikuu/ Januari	21 524	11,1	2395
Helmikuu/ Februari	21 425	1895	Helmikuu/ Februari	21 430	1968	Helmikuu/ Februari	21 524	11,4	2454
Maaliskuu/ Mars	21 425	1944	Maaliskuu/ Mars	21 411	1851	Maaliskuu/ Mars	21 430	11,4	2453
Huhtikuu/ April	21 425	1 826	Huhtikuu/ April	21 411	1732	Huhtikuu/ April	21 430	10,9	2336
Toukokuu/ Maj	21 425	1 718	Toukokuu/ Maj	21 411	1657	Toukokuu/ Maj	21 430	10,3	2197
Kesäkuu/ Juni	21 425	1853	Kesäkuu/ Juni	21 411	1790	Kesäkuu/ Juni	21 430	10,5	2250
Heinäkuu/ Juli	21 425	1950	Heinäkuu/ Juli	21 411	1851	Heinäkuu/ Juli	21 430	10,7	2295
Elokuu/ Augusti	21 425	1762	Elokuu/ Augusti	21 411	1683	Elokuu/ Augusti	21 430	9,5	2040
Syyskuu/ September			Syyskuu/ September	21 411	1641	Syyskuu/ September	21 430	9,1	1947
Lokakuu/ Oktober			Lokakuu/ Oktober	21 411	1674	Lokakuu/ Oktober	21 430	8,8	1883
Marraskuu/ November			Marraskuu/ November	21 411	1766	Marraskuu/ November	21 430	8,9	1900
Joulukuu/ December			Joulukuu/ December	21 411	1954	Joulukuu/ December	21 430	9,3	1991

Lähde: Ely-keskus

3.5.3. Asuminen

Lohjan kaupungin arvioitua asuntotuotantoa on tarkasteltu 2023-2035 väliseltä ajalta. Asuntotuotannon arvion aluejaot pohjautuvat taajamaosayleiskaavan ja Lohjan maankäytön rakenteen aluejakoihin. Lohjan kaupungin asuntotuotannon painopiste on lähivuosina Lohjan keskustassa. Pientalorakentamisen painopiste sijoittuu lähivuosina Muijalaan, Gunnarlaan, Vappulaan/Vohloisiin ja Routiolle.

Rakennusteollisuuden arvion mukaan rakentaminen sukeltaa vuonna 2023 ennakoitua syvemmälle ja asuntoaloitusten kokonaismäärä laskee alle puoleen viime vuoden tilanteeseen verrattuna.

Maankäytön rakennemallin 2022-2052 mukaan keskustaajaman kasvutavoite on vähintään 3000 uutta asukasta eli noin 1600 asuntoa vuoteen 2031 saakka. Vuoden 2030 jälkeen painopiste kallistuu Lohjansolmun asemanseudun ympäristöön. Vuosina 2032-2041 Lohjansolmun kasvutavoite on 6000-7000 asukasta eli 3000-4000 uutta asuntoa.

Kaavavaranto ja vireillä oleva kaavoitus

Kerrostalojen kaavavaranto ja vireillä olevat kaavat

Voimassa olevien asemakaavojen mahdollistama kerrostalorakentaminen sijoittuu pääasiassa Lohjan keskustaan. Kaavavaranto mahdollistaa kerrostalojen rakentumisen Lohjan keskustaan Asemakadulle, Lindkullaan, Linnaistenkadulle, Hiidensalmeen ja Rajavartiostonkadulle. Asemakadun, Hiidensalmen ja Rajavartiostonkadun kerrostalorakentamiseen osoitetut alueet ovat kaupungin omistuksessa. Kaupungin omistuksessa olevalle Haikarin alueelle on mahdollista rakentaa kaksikerroksisia kerrostaloja.

Kaavoitusohjelman mukaiset vireillä olevat kaavahankkeet, jotka mahdollistavat kerrostalorakentamisen sijoittuvat Lohjan keskustan alueelle. Aktiiviset vireillä olevat kaavahankkeet sijoittuvat Hiidensalmeen, Pitkäniemeeseen sekä Lohjan torin ja Keskusaukion ympäristöön. Neidonkeitaan alueelle tutkitaan lisärakentamisen mahdollisuutta. Puu-Anttilan ja Karstunraitin etenevät työtilanteen mukaan. Kaupunki omistaa torin, Hiidensalmen ja Neidonkeitaan alueen; muuten keskustassa vireillä olevat kaavat ovat yksityisessä omistuksessa.

Lainvoimainen Lohjansolmun asemanseudun ja Lehmijärvi-Pulli maaseutualueiden osayleiskaava mahdollistaa uuden kaupunginosan rakentumisen Espoo-Salo –oikoradan juna-aseman ympäristöön. Asemanseudun lähiympäristöön on osoitettu keskustatoimintojen alue ja asumispainotteisia keskustatoimintojen alueita. Vireillä oleva L107 Lohjansolmun aseman kaavahankke käynnistää alueen asemakaavoituksen. Lohjansolmun asemanseudun alue sisältää runsaasti kerrostalorakentamista. Kyseisen alueen rakentuminen edellyttää radan toteuttamispäättöstä. Asemanseudun ympäristö on osittain kaupungin omistuksessa.

Rivi- ja pientalojen kaavavaranto ja vireillä olevat kaavat

Voimassa olevien asemakaavojen mahdollistamat, kunnallistekniikan piirissä olevat rivi- ja pientalorakentamisen painopisteet sijoittuvat Gunnarlaan, Haikariin, Immulaan sekä Routiolle. Haikarin ja Immulan alueet ovat pääasiassa kaupungin omistuksessa, Gunnarlan ja Roution alueista kaupunki omistaa osan alueista. Lisäksi kaupungilla on kunnallistekniikan piirissä olevaa kaavavarantoa Sammatissa, Karjalohjalla ja Pusulassa. Toteutusvaiheessa olevat kau-

pungin omistamat pientaloalueet ovat Muijalassa, jonka kunnallistekniikkaa toteutetaan parhaillaan sekä Vohloisissa, jossa alueen toteutuminen alkaa investointiohjelman mukaisesti. Laajemmat yksityisessä omistuksessa olevat rivi- ja pientalorakentamisen mahdollistavat alueet sijoittuvat Gunnarilaan ja Taka-Routiolla. Lohjansolmun asemanseudun ja Lehmijärvi-Pulli maaseutualueiden osayleiskaava mahdollistaa myös pientalojen rakentamisen, mikäli radan toteuttamispäätös tehdään.

Kaupungilla on vireillä muutama asemakaavahanke, joiden tavoitteena on mahdollistaa rivi- ja pientalorakentaminen. Aktiiviset kaavahankkeet sijoittuvat keskustan lähialueelle Hiidensalmeen ja Routiolla Karstuntien varteen. Männistönkadun ja Paloniemen kaavahankkeet etenevät työtilanteen mukaan. Hiidensalmen alue, Männistönkadun tontti ja osa Paloniemen alueesta ovat kaupungin omistuksessa. Hiidenlinnan alue Routiolla on yksityisessä omistuksessa.

Asuntotuotanto

Kaupunki on asettanut väestönkasvutavoitteeksi 50 000 asukasta vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteet kasvulle on asetettu kaupungin strategiassa sekä yleispiirteisessä maankäytön suunnittelussa.

Viime vuoteen verrattuna rakentamisen määrä on Lohjalla vähentynyt. Lohjan rakennusvalvonnan tilastojen mukaan vuonna 2022 asuntoja valmistui yhteensä 152 asuntoa, mikä on yli puolet vähemmän vuoteen 2021 verrattuna. On arvioitu, että vuoden 2021 rakentamista vauhdittivat osaltaan asuntomessut ja niiden tuoma julkisuus. Suurin muutos on ollut kerrostaloasuntojen valmistumisessa. Vuonna 2022 kerrostaloasuntoja valmistui 72, mikä on edellisvuoden 254 asunnon määrään nähden iso pudotus. Vuonna 2022 rivi- ja ketjutalojen asuntoja valmistui 27 ja erillispientaloasuntoja 49.

Vuonna 2023 (2.10. mennessä) asuntoja on valmistunut yhteensä 64, joista kerrostaloasuntoja on 31 ja erillispientalojen asuntoja 33. Rivi- ja ketjutalojen asuntoja ei ole valmistunut yhtään vuoden 2023 aikana.

Asemakaava-alueiden ulkopuolelle rakentaminen edellyttää pääasiassa suunnittelutarveratkaisua ja/tai poikkeamista. Rekisteritietojen mukaan vuonna 2022 suunnittelutarveratkaisut ja poikkeamiset mahdollistivat 11 ympärivuotisen asuinrakennuksen rakentamisen ja neljä käyttötarkoituksen muutosta. Vuoden 2023 (4.10. mennessä) suunnittelutarveratkaisut ja poikkeamiset ovat mahdollistaneet kahden ympärivuotisen asuinrakennuksen rakentamisen ja kaksi käyttötarkoituksen muutosta.

3.6. Henkilöstö

Kaupungin henkilöstömäärä on noin 2 030, joka vastaa noin 1920 henkilötyövuotta. Syyskuussa 2023 vakituisia oli n. 78 % henkilöstöstä.

Suunnitelmavuosien tavoite on hallita henkilöstöresurssien määrää luonnollista poistumaa hyödyntäen ja työtehtävien uudelleen järjestelyn avulla. Suunnitelmakauden alussa jatketaan määrätietoisesti työtä henkilöstöresurssien organisoimiseksi vastaamaan palvelurakennetta. Uusia vakansseja perustetaan lähtökohtaisesti vain, jos lainsäädäntö sitä edellyttää tai siihen löytyy toiminnalliset perusteet. TE-palvelut 2024 -uudistus tuo kuntaan uusia tehtäviä ja henkilöstöä. Liikkeenluovutukseen valmistaudutaan vuoden 2024 aikana. Kaupungin henkilöstömäärä kasvaa uusilla tehtävillä seuraavasti: kaupunkirakenne-toimiala 4, sivistys-toimiala 8,5 ja konsernipalveluihin 2. Lisäksi konsernipalveluihin esitetään kahta nimikemuutosta ja kaupunkirakenne-toimialalla neljää määräaikaaisuuden jatkamista.

Henkilöstökustannuksiin on vuonna 2024 varattu 95,954 milj. euroa, josta palkkoja ja palkkioita on 76,653 milj. euroa. Henkilöstökustannuksiin sisältyvien henkilösivukulujen ja eläkekulujen määrä on 19,301 milj. euroa.

Palkkaperusteisten henkilöstösivukulujen arvioidaan vuonna 2024 olevan seuraavat:

Eläkevakuutusmaksu 19,80 % (sis. tasausmaksu 3 %)

Sairausvakuutusmaksu 1,30 %

Työttömyysvakuutusmaksu 2,06 %

Tapaturmavakuutusmaksu 0,5 %

Muut sosiaalivakuutusmaksut 0,7 %

Kunta-alan uudet virka- ja työehtosopimukset astuivat voimaan kesällä 2022. Sopimusratkaisu on kolmivuotinen ajalle 1.5.2022–30.4.2025. Sopimuskauden palkankorotukset sisältävät myös kehittämisohjelman korotukset vuosina 2023 ja 2024. Palkkarakenteita ja palkkausjärjestelmiä uudistetaan erillisellä kehittämisohjelmalla vuosina 2023–2027. Kehittämisohjelma toteutetaan pääosin paikallisten järjestelyerien kautta.

Kuntakentän valtakunnalliset vaikeudet henkilöstön saatavuudessa kohdistuvat erityisesti puolaan varhaiskasvatuksen ammattilaisista. Keskeiset selittävät tekijät ovat valtakunnallisia. Vuoden 2023 loppupuolella on käynnistetty määrämuotoisempi henkilöstösuunnittelu. Suunnittelussa tunnistetaan mm. lähivuosina toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset sekä niiden aiheuttamat muutokset henkilöstömäärään, rakenteeseen sekä osaamiseen sekä arvio eläköitymisistä. Henkilöstösuunnitelmaa tarkastellaan jatkossa tiiviimmin osana talousarvioprosessia. Vuoden 2024 aikana otetaan käyttöön vakanssinumerot. Näiden lisäksi on käynnistetty hallinnon kehittämisohjelma I ja II.

Henkilöstömenot muodostavat valtaosan kuntatalouden menoista, joten erityisesti palkkamenojen kasvun hillitseminen tiukan rekrytointilupamenettelyn avulla on välttämätöntä. Myös palkantarkistusten osalta noudatetaan tiukkaa linjaa ja palkantarkistuksia tehdään vain työn vaativuuden olennaisesti lisääntyessä. Talousarviokäsittelyssä hyväksytyt uudet vakanssit tarvitsevat aina erillisen täyttöluvan ennen rekrytoinnin aloittamista.

3.7. Lohjan kaupunkistrategia 2023-2030

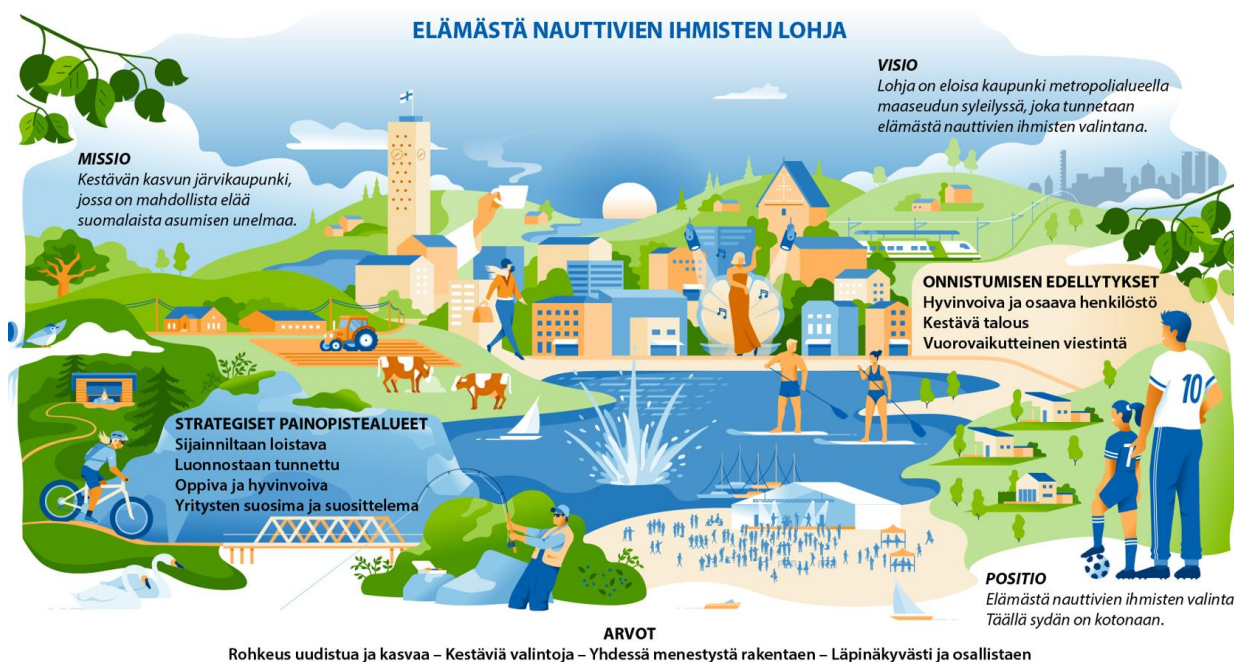
Valtuustokauden kaupunkistrategia vuosille 2023–2030 hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 14.12.2022 ja strategian toimenpidesuunnitelma 15.3.2023. Strategia määrittää kehittämisen suuntaviivat lähivuosiksi. Visio ja strategiset päämäärät kuvaavat kaupungin tulevaisuuden tahtotilaa eli sitä millaiseksi kaupungin halutaan kehittyvän. Strategia sisältää valintoja eli asioita, joissa meidän tulee kaupunkina yhdessä kumppaneiden kanssa onnistua, jotta haluttu tulevaisuus toteutuu. Strategia määrittää myös toimintatavat, joilla varmistetaan strategian toteutumista. Strategian toimeenpanon tukena on strategian toimenpidesuunnitelma.

Strategiaa ja yhteisiä suuntaviivoja tarvitaan muuttuvassa toimintaympäristössä. Myös kuntalaki edellyttää, että jokaisessa kunnassa on oltava voimassa oleva kuntastrategia ja se on tarkistettava vähintään kerran valtuuston toimikaudessa. Tällä halutaan korostaa erityisesti valtuuston roolia kunnan strategisena johtajana ja toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteiden määrittäjänä. Kaupunginvaltuusto arvioi strategian toteutumista joka vuosi keväällä talousseminaarin yhteydessä, asettaa tavoitteita ja tekee tarvittaessa muutoksia strategiaan. Strategialinjaukset tarkistetaan seuraavan kerran vuoden 2025 kuntavaalien jälkeen.

Lohjan kaupunkistrategia sisältää neljä strategista painopistealuetta:

- Sijainniltaan loistava
- Luonnostaan tunnettu
- Oppiva ja hyvinvoiva
- Yritysten suosima ja suosittalema

Strategian toteutumisen onnistumisen edellytyksiksi on määritelty hyvinvoiva ja osaava henkilöstö, kestävä talous sekä vuorovaikutteinen viestintä.

3.8. Talousarvion rakenne, sitovuus ja seuranta

3.8.1. Talousarvion osat

Rakenne ja sisältö

Talousarviolla ja taloussuunnitelmalla on kaksi tehtävää, jotka määräävät suunnitelmien rakenteen:

- kokonaistalouden näkökulma, jota kuvataan tulos- ja rahoituslaskelmilla;
- tulosohjauksen näkökulma, jota toteutetaan käyttötalousosan toiminnallisilla ja taloudellisilla tavoitteilla sekä määrärahoilla ja investointiosan suunnitelmilla.

Kokonaistalouden näkökulmasta talousarvion ja suunnitelman on annettava oikea kuva kaupungin taloudesta, osoitettava kaupungin taloudellisen tuloksen muodostuminen sekä keinot kokonaistalouden tasapainottamiseksi ja rahoitustarpeen kattamiseksi. Tuloslaskelmassa esitettävät kokonaistalouden keskeiset erät ovat varsinaisen toiminnan tulot ja menot, verotulot, valtionosuudet ja suunnitelman mukaiset poistot. Vakaan talouden lähtökohtana on, että toiminnan menokehitys sopeutetaan keskeisten tuloerien kehitykseen.

Rahoituslaskelmalla osoitetaan, miten kaupungin menot katetaan. Sen avulla kootaan tulorahoituksen ja investointien sekä anto- ja otolainauksen kassavirrat yhteen laskelmaan. Jos tulorahoitus ei riitä menoihin, kaupungin on rahoitusosassa osoitettava tarvittava rahoitus. Kaupunki voi kattaa rahoitustarvettaan lainanotolla tai vapauttamalla rahoitus- tai vaihto-omaisuuteen sitoutunutta pääomaa.

Lohjan kaupungin talousarvio muodostuu käyttötalous- ja tuloslaskelmaosasta sekä investointi- ja rahoitusosasta. Talousarvion käyttötalous- ja investointiosat puolestaan jakautuvat toimieliemien vastuualueisiin ja ne edelleen organisaatorakenteen ja toiminnan mukaisiin tulosalueisiin ja edelleen tulosyksiköihin. Rahoitustuloista ja -menoista kokonaisuudessaan vastaa kaupunginhallitus.

Toiminnalliset tavoitteet ja määrärahat

Talousarvion käyttötalousosassa asetetaan toiminnalliset tavoitteet sekä osoitetaan asetettujen tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Molempien toimialojen sitovat toiminnalliset tavoitteet perustuvat kaupungille määriteltyihin päämääriin. Toiminnalliset tavoitteet asetetaan sanallisesti todennettaviksi aikaansaannoksiksi tai mitattavina palvelujen määrinä, tunnuslukuina tai muina tavoitearvoina.

Määrärahat otetaan talousarvioon suoriteperusteen mukaisesti jaksotettuina. Vuoden 2024 talousarvion määrärahoihin ja tuloarvioihin on sisällytetty myös tulosalueiden väliset sisäiset laskutukset. Sisäisinä ostoina laskutetaan siivouspalvelut, ruokapalvelut, ict-palvelut, hallintopalvelut (mm. monistamopalvelut, puhelinpalvelut, postituspalvelut, asianhallinta- ja arkistopalvelut) sekä tilojen vuokrat. Sisäisessä laskutuksessa laskutusperusteet ja hinnat määritellään ja sovitaan tuottajan ja tilaajan välillä tuottajan talousarvioon perustuen ennakoon. Laskutushinnat ovat myös lopulliset hinnat, jolloin tilinpäätöksen yhteydessä ei enää erikseen selvitetä sisäisiä kustannuksia. Talousarvion laatimisessa hinnoittelun lähtökohtana on tuottavan yksikön kannalta nollatulos eli todelliset kustannukset.

Käyttötaloulososan määrärahasi vahvistetaan toimielinkohtaisten toimintatuottojen ja toimintakulujen erotus eli toimintakate. Toimintakatteen muodostumisesta ja käytöstä päättää toimielin sitovuusmääräyksissä esitetyin rajoituksin. Toimielimen toimintakatteen muuttamisesta päättää kaupunginvaltuusto. Investointiosan määrärahan muodostavat investointiryhmän kokonaiskustannukset.

Toiminnalliset muutokset, suoritteet ja yksikkökustannukset

Toiminnalliset muutokset sisältävät molempien toimialojen talousarvion perustelutiedot, joissa on selvitetty toiminnan ja resurssien muutokset. Resurssien muutoksina esitellään henkilöstömäärän ja ostopalvelujen määrän muutokset, tilamuutokset sekä normaalista toiminnasta poikkeavat hankinnat.

Toimialalla on oikeus toteuttaa henkilöstömuutokset ja normaalista toiminnasta poikkeavat hankinnat ja resurssilisäykset vain, mikäli valtuusto on hyväksynyt ne talousarvion perusteluosassa. Lisäksi perusteluissa on selvitetty erikseen ne hyväksytyt muutokset, joilla parannetaan toimintakatetta.

Sisäisessä laskennassa toiminnan/tuotteen kustannuksiin sisällytetään ulkoisten kulujen lisäksi sisäiset laskutukset, pääomakulut sisäisinä vuokrina tai poistoina sekä hallinnon ja yhteisten kulujen kustannukset. Kaiken kaikkiaan laskentauudistuksen tavoitteena on selvittää toimintaan ja tuotteisiin kohdentuvat todelliset kustannukset, parantaa eri toimijoiden palvelujen ja tuotteiden hintojen vertailtavuutta ja sen myötä edistää edullisimman järjestämistavan valintaa.

Laskentaperusteet

Yleinen hintataso vuonna 2024 on 2,5 % korkeampi kuin vuonna 2023. Vuosina 2025–26 hintatason muutos on keskimäärin 2,0 % vuodessa. Kunnallisten palvelujen ja ostettujen asiakaspalvelujen kustannustason muutos vuonna 2023 on 5,0 %, vuonna 2024 3,0 % sekä vuosina 2025–2026 keskimäärin 2,9 % vuodessa.

Kokouspalkkiokustannukset arvioidaan jäsenmäärän, kokousten lukumäärän sekä Lohjan valtuuston hyväksymän luottamushenkilöiden palkkiosäännön pohjalta.

Vuoden 2024 kuukausipalkkaisen henkilökunnan palkkataso on keskimäärin 4,1 % korkeampi kuin vuodelle 2023 arvioitu palkkataso. Tuntipalkkoissa, ansionmenetykskorvauksissa, asiantuntijapalkkioissa ja varallaolokorvauksissa, sairaus- ja vuosilomasijaisten palkkoissa, erilliskorvauksissa ja ylittuneissa laskenta-arvioiden perustana on vuoden 2023 talousarvio, johon tehdään 4,0 %:n (kunta-alan palkkaratkaisu 2,99 % ja kaupungin omat palkkojen tarkistukset 1,0 %) palkkatason tarkistus. Vuosina 2025–2026 palkkojen korotus on keskimäärin 3,5 % vuodessa.

Palkkakulujen arvioinnissa on edellisestä riippumatta otettava kuitenkin huomioon henkilöstön tehokas sijoittaminen ja päällekkäisyyksien karsinta sekä luonnollisen poistuman hyödyntäminen.

Sairausvakuutus-, työttömyysvakuutus- ja tapaturmavakuutus- sekä muut sosiaalivakuutusmaksut ovat yhteensä 4,56 % vuosina 2024 - 2026;
 JuEL:n palkkaperusteinen maksu on 16,8 % (työnantajan maksettavaksi jäävä osuus) palkkasummasta.

Kunnat ja hyvinvointialueet maksavat tasausmaksua vuoden 2023 alusta alkaen. Tasausmaksuprosentti 3 %. Lohjan kaupungin tasausmaksu arviolta 1,8 milj. euroa.

Palkkauksen sivukulujen kokonaisprosentiksi vuosina 2025 - 2026 on arvioitu keskimäärin noin 23,8 %.

Muissa kuluissa käytetään yleisiä hintatason muutosarvioita ottaen kuitenkin huomioon määräaikaisten sopimusten sidotut hinnat.

Kaupungin omat tilakustannukset (sisäiset vuokrat) sekä sisäisten palvelujen yksikköhinnat lasketaan palkkakulujen ja edellä määriteltujen kululajien hintatason muutosten perusteella ja kohdennetaan käyttäjäyksiköille käytön perusteella.

Sisäisten palvelujen käytön ja sisäisen laskutuksen osalta käyttäjäyksikön on ilmoitettava tuottajalle palvelujen käyttö ja tuottajayksikköjen on ilmoitettava tilaajille sovellettavat laskutushinnat.

3.8.2. Talousarvion sitovuus

Vuoden 2024 talousarvio kaupunginvaltuuston hyväksymässä muodossa sitoo hallintokuntia seuraavasti:

Kaupunginvaltuuston hyväksymän talousarvion käyttötalousosa muodostuu kullekin toimialalle hyväksytyistä sitovista tavoitteista, seurattavista suoritteista ja tunnusluvuista (palvelutuotteet) sekä arvioiduista toimintatuotoista ja toimintakuluista, joiden erotus muodostaa toimintakatteen. Talousarvion investointiosa muodostuu kullekin investointiryhmälle hyväksytyistä kokonaiskustannuksista ja tuloarviosta.

Käyttötalouden toimialakohtaisten tavoitteiden, määrärahasiirron vahvistettavan toimintakatteen sekä investointiosan investointiryhmän kokonaiskustannuksista muodostuvan määrärahan ja tuloarvion muuttamisesta päättää kaupunginvaltuusto. Mikäli kuitenkin jonkin investointiosan investointiryhmän hankkeen toteuttamisessa syntyy säästöä, voi tekninen lautakunta päättää säästön käyttämisestä muiden saman investointiryhmän hankkeiden mahdollisten ylitysten rahoittamiseen investointiryhmän kokonaismäärärahan ylittymättä.

Kaupunginhallitus vahvistaa määrärahasiirron toimialalta toiselle, jollei kaupunginhallitus saa muulla tavoin tasapainotettua taloustilannetta. Kaupunginhallitus tekee valtuustolle tarvittaessa esityksen määrärahan lisäyksestä toimialakohtaisesti, jos ei muutoin edellä mainitusti saa tasapainotettua taloustilannetta. Kaupunginhallitus siirtää määrärahoja toimialan lautakunnalta toiselle, jos toimintakate ylittyy.

Investointien osalta kaupunginhallitus voi esittää valtuuston päätettäväksi investointihankkeiden ajoitukset sekä esittää myönnettäväksi ajoituksen muutoksesta johtuvat määrärahan siirrot siten, että ylitykset/ määrärahan alennukset ovat enintään edellisen vuoden vastaavien hankkeiden määrärahojen säästöjen/ylitysten suuruiset. Esitettävät muutokset voivat kohdistua vain alkuperäisiin hankkeisiin eikä siihen kohdistettua määrärahaa voi käyttää ilman valtuuston erillistä päätöstä muihin hankkeisiin.

Lautakunta vahvistaa käyttösuunnitelman toimintakatteen, valvoo lautakuntatasolla tavoitteiden toteutumista sekä käyttökateen toteutumista.

Toimialajohtaja tasapainottaa tarvittaessa toimialansa lautakunnan tulosalueiden toimintakatteita siirtämällä tuloja ja menoja tulosalueiden kesken.

Tulosaluejohtaja tasapainottaa tarvittaessa tulosalueiden yksiköiden toimintakatteita siirtämällä tuloja ja menoja tulosalueiden yksiköiden kesken.

Tuloarvion ylittävillä tuloilla ei saa kattaa talousarviosta poikkeavaa toiminnan laajentamista ja siitä aiheutuvaa toimintakulujen kokonaismäärän ylitystä ilman kaupunginhallituksen lupaa. Jos toiminta kuitenkin luonteeltaan perustuu ulkoiseen tulorahoitukseen, voidaan palvelujen lisääminen toimialajohtajan päätöksellä kattaa niistä saatavilla tuloilla (esim. teatteri, orkesteri, muut myytävät palvelut).

Päätätessään henkilöstön sisäisistä siirroista toimialojen välillä kaupunginjohtajalla on oikeus päättää henkilöstökulujen aiheuttamasta vastaavasta määrärahan muutoksesta. Kuukausipalkkaisen henkilökunnan palkkaamiseen osoitettuja menovarauksia saa käyttää ainoastaan henkilöstöliitteessä esitettyjen virkojen/tehtävien palkkakustannuksiin. Muutoin henkilöstöressurssien lisäyksestä päättää kaupunginvaltuusto.

Talousarviossa toimialalle osoitettua määrärahaa saadaan käyttää vain ao. toimialaan kuuluvien tehtävien suorittamiseen.

Toiminnasta vastaavien toimielimien/toimialojen on tammikuun 31. päivään mennessä hyväksyttävä tarkistettut käyttösuunnitelmat ja osatavoitteet tulosalueille sekä määriteltävä ne toimenpiteet, joilla tavoitteet toteutetaan. Käyttösuunnitelman yhteydessä toimialojen on määriteltävä osamäärärahojen käyttövaltuudet tarvittaville alemmille tasoille ja viranhaltijoille. Vuoden 2024 osalta kukin lautakunta vahvistaa käyttösuunnitelmansa ja kokonaisuus viedään kaupunginhallitukselle tiedoksi.

Maksut ja myyntihinnat

Kaupungin taloudelle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi lautakunnat oikeutetaan hallintosäännön 26 § 1 mom. 7-kohdan nojalla tarkistamaan vuonna 2024 perittäviä maksuja, myyntihintoja ja korvauksia 2,0 %:lla, jos hintoja on tarkistettu vuodelle 2023 ja enintään 5,0 %:lla, jos hintoja on tarkistettu viimeksi vuodelle 2022. Suuremmat korotukset on saatettava kaupunginhallituksen hyväksyttäväksi samoin kuin käyttöönotettavat uudet maksut. Muutoinkin lautakuntien on etsittävä mahdollisuuksia myyntituottojen lisäämiseksi.

Sitovat määrärahat

Käyttötalousosa Toimielin	Määräraha (Toimintakate)	Sitovuustaso
Luottamushenkilöhallinto	-1 384 190	Toimintakate (netto)
Konsernipalvelut	-308 190	Toimintakate (netto)
Keskusvaalilautakunta	-201 600	Toimintakate (netto)
Tarkastuslautakunta	-93 700	Toimintakate (netto)
Tekninen lautakunta	9 667 610	Toimintakate (netto)
Kaupunkikehityslautakunta	-9 078 920	Toimintakate (netto)
Sivistyslautakunta	-105 562 000	Toimintakate (netto)
Kulttuuri- ja vapaa-ajanlautakunta	-12 613 310	Toimintakate (netto)
Ympäristöterveyslautakunta	-475 700	Toimintakate (netto)
Tuloslaskelmaosa	Määräraha (tulot/menot)	Sitovuustaso
Verotulot	107 281 000	Tulot (brutto)
Valtionosuudet	28 800 000	Tulot (brutto)
Korkotuotot	138 000	Tulot (brutto)
Muut rahoitustuotot	1 800 000	Tulot (brutto)
Korkokulut	-2 000 000	Menot (brutto)
Muut rahoituskulut	-200 000	Menot (brutto)
Investointiosa Investointiryhmä	Määräraha (tulot/menot)	Sitovuustaso
Maa- ja vesialueet	500 000/-1 800 000	Tulot ja menot (brutto)
Rakennukset	-5 350 000	Tulot ja menot (brutto)
Kiinteät rakenteet ja laitteet	-11 500 000	Tulot ja menot (brutto)
Koneet ja kalusto	-2 800 000	Tulot ja menot (brutto)
Osakkeet ja osuudet	-1 100 000	Tulot ja menot (brutto)
Rahoitusosa	Määräraha	Sitovuustaso
Antolainasaamisten lisäys	0	Tulot ja menot (brutto)
Antolainasaamisten vähennys	50 000	Tulot ja menot (brutto)
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	18 000 000	Tulot ja menot (brutto)
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-14 000 000	Tulot ja menot (brutto)
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	Tulot ja menot (brutto)

Päätösvaltuudet

Ajantasaiset päätösvaltuudet määritellään hallintosäännössä.

Järjestämistavan muutoksista, ulkopuolisten asiantuntijoiden ja ostopalvelujen käyttämisestä, hankintojen suorittamisesta sekä suunnitelmista, pääpiirustuksista, kustannusarvioista, rakentamisen suorittamistavasta, työn aloittamisen ajankohdasta, urakoitsijan ja työn suorittajan valinnasta päättävät hallintosäännön mukaisesti toimielimet ja vastuuhenkilöt myönnettyjen määrärahojen puitteissa seuraavien päätösvaltuuksien rajoissa:

- kaupunginvaltuusto päättää yli 2 000 000 euron toiminnoissa ja hankkeissa asiantuntijoiden ja ostopalvelujen käyttämisestä, toimitilojen huonetilaohjelmasta, yleissuunnitel-

masta ja yleisestä laatutasosta sekä hankkeiden toteuttamisen muista yleisistä periaatteista. Muutoin toteuttamisesta päättää kaupunginhallitus;

- kaupunginhallitus päättää enintään 2 000 000 euron hankkeista ja hankinnoista;
- kaupunginhallitus päättää kuitenkin hankintojen osalta elintarvikehankinnoista sekä koulumatkakuljetuksista;
- lautakunta päättää omalla toimialallaan enintään 1 000 000 euron hankkeista ja hankinnoista;
- kaupunginjohtaja päättää enintään 350 000 euron hankkeista ja hankinnoista;
- toimialajohtajat päättävät omalla vastuualueellaan enintään 150 000 euron hankkeista ja hankinnoista;
- kunkin tulosalueen tai vastuualueen esimiehenä toimiva viranhaltija päättää omalla toimi-/vastuualallaan enintään 75 000 euron hankkeista ja hankinnoista;
- kunkin tulosyksikön esimiehenä toimiva viranhaltija enintään 40 000 euron hankkeista ja hankinnoista;
- toimintoesihenkilö enintään 15 000 euron hankkeista ja hankinnoista;
- rakennuttajan edustajana toimiva viranhaltija päättää urakkakohteiden kustannusarvioihin sisältyvistä lisä- tai muutostöistä hankekohtaisesti;
- alle 50 euron ostolaskut tarkistetaan ja hyväksytään keskitetysti Laskentapalveluissa.

Edellä olevia päätösvaltuuksia käytettäessä päätöksenteon taso määritellään hankkeen tai hankinnan kokonaiskustannusten perusteella. Mikäli hanke ositetaan useammaksi hankintakohteeksi tai osahankinnaksi, päättää sen osittamisesta, osahankinnan suorittamisesta sekä muista menettelytavoista se toimielin tai viranhaltija, jonka päätösvaltaan se hankkeen määrärahan tai hankinnan kokonaiskustannusten perusteella kuuluu.

Talousjohtajalla on talousarviossa hyväksytyn 203 milj. euron kokonaislainamäärän ottamisen / uusimisen lisäksi oikeus ottaa kaupungin maksuvalmiuden turvaamiseksi tilapäislainoja, joiden yhteismäärä saa olla enintään 60 milj. euroa.

Sijainniltaan loistava

Toimiala	Strateginen tavoite	Toimenpide	Mittari	Määrärahat
Kaupunkirakenne	Lohja tunnetaan kestävästi kasvavana kaupunkina ja alueensa elinkeinoelämän veturina	Edistämme kestäväää kehitystä eri keinoin.	Luovumme palvelutuotannon kannalta tarpeettomista rakennuksista ja huolehdimme tehokkaan kiinteistöhuollon kautta olemassa olevan kiinteistökanavan hyvästä kunnosta. Myyntiin laitettu ainakin 5 tarpeetonta rakennusta.	Toteutetaan budjetin sisällä
Kaupunkirakenne	Sujuvien liikenneratkaisujen ansiosta Lohjan sijainnista otetaan maksimaalinen hyöty irti	Hankimme aktiivisesti maata tulevan asuin- ja työpaikkarakentamisen tarpeisiin.	Hankittu maata 20 ha etenkin Tunnin juna -hankkeen asemanseudulta.	Toteutetaan budjetin sisällä
Kaupunkirakenne	Sujuvien liikenneratkaisujen ansiosta Lohjan sijainnista otetaan maksimaalinen hyöty irti	Parannamme keskustan reuna-alueiden liityntäliikenteen yhteyksien vuorovälejä. Turvaamme Lohjan sisäisten pääreittien säännöllisen liikenteen	ELY-keskuksen ja naapurikuntien kanssa toteutetaan yhdessä joukkoliikenteen järjestämistapa Palveluliikenteen kehittäminen Kutsuliikenteen mahdollisuuksien kartoitus Joukkoliikenteen uusi malli otettu käyttöön kesäkuussa 2024.	Määrärahan lisäys
Kaupunkirakenne	Lohja tunnetaan kestävästi kasvavana kaupunkina ja alueensa elinkeinoelämän veturina	Kehitämme sujuvan liikumisen ja pendelöinnin edellytyksiä kehittäminen ja edistämme Tunnin juna -hanketta edunvalvonnan ja suunnittelun keinoin.	Tunnin Junan asemanseudun kaavoituksen ja infran rakentamisen koordinointi sekä asemanseudun brändäyksen ja markkinoinnin käynnistäminen. Ratasuunnittelu valmis, rakentamissuunnittelu käynnistynyt, asemanseudun kaavoitukseen liittyvä luontoselvitys tehty.	Toteutetaan budjetin sisällä

Luonnostaan tunnettu

Toimiala	Strateginen tavoite	Toimenpide	Mittari	Määrärahat
Sivistys	Monipuoliset liikunnan, kulttuurin ja vapaa-ajan palvelut ovat yksi keskeinen syy valita Lohja	Palveluiden laadun kasvattaminen, asiakkaiden tyytyväisyyden lisääminen ja asiakkaiden määrän lisääminen.	Vuosittain toteutettava tyytyväisyyskysely ja asiakkaiden määrän kasvu.	Toteutetaan budjetin sisällä
Kaupunkirakenne	Monipuoliset liikunnan, kulttuurin ja vapaa-ajan palvelut ovat yksi keskeinen syy valita Lohja	Kehitämme järviemme ranta-alueiden suunnittelua ja toiminnallisuutta.	Toteutetaan kaksi yleiseen viihtyvyyteen liittyvää hanketta.	Toteutetaan budjetin sisällä
Kaupunkirakenne	Lohjan alueen tunnettuus helposti saavutettavana luonto- ja elämyskohteena on kasvanut merkittävästi	Luonnon merkitys näkyy myös Lohjan päämäärätietoisena työnä ilmastonmuutoksen hidastamiseksi mm. Hinkutavoitteita hyödyntäen	Kemikaalittomuuden kasvataminen eri prosesseissa, CO ₂ jalanjäljen selvittäminen ruokalistoista ja tuotteista jatkuu.	Toteutetaan budjetin sisällä

Oppiva ja hyvinvoiva

Toimiala	Strateginen tavoite	Toimenpide	Mittari	Määrärahat
Sivistys	Lohjalaisten tyytyväisyys lasten ja nuorten palveluiden tarjontaan ja laatuun kasvaa strategiakauden jokaisen vuoden aikana	Palveluita kehitetään kattavasti toimialan kehittämisohjelman mukaisesti. Kehittämisohjelman painopistealueet ovat: - Lasten ja nuorten hyvinvointi - Peruspalvelut - Energian käyttö palveluissa - Henkilöstön hyvinvointi - Ruotsinkieliset palvelut	Lohjalaisten tyytyväisyyttä lasten ja nuorten palveluihin mitataan vuosittain tyytyväisyyskyselyllä.	Toteutetaan budjetin sisällä
Sivistys	Lohjalaiset pitävät huolta hyvinvoinnistaan ja ympäristöstään tekojemme kannustamina. Haluamme osallistaa kuntalaisia päätösten valmistelussa.	Valtuuston hyväksymien hyvinvointisuunnitelmien toteuttaminen. Hyvinvointisuunnitelma 2023 - 2025 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2023 - 2025 Kulttuurihyvinvointisuunnitelma 2023 - 2025 Liikuntaohjelma 2025 Ikääntyvien hyvinvointisuunnitelman valmistelu	Hyvinvointisuunnitelmien toimenpiteet ja niille asetetut mittarit. Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta indikoivat mittarit (laajan hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisältö, kouluterveyskysely, lasten ja nuorten hyvinvointikysely) .	Toteutetaan budjetin sisällä

Yritysten suosima ja suosittalema

Toimiala	Strateginen tavoite	Toimenpide	Mittari	Määrärahat
Kaupunkirakenne	Lohjan palveluhalukkuus ja verkostot luovat kasvun mahdollisuuksia ja houkuttelevat kymmeniä uusia yrityksiä alueelle	Luomme edellytyksiä modernille yrityspuistolle maan hankinnan, kaavoituksen ja esirakentamisen keinoin	Esirakentamisen valmistelu tehty yhdessä uudessa kohteessa.	Toteutetaan budjetin sisällä
Kaupunkirakenne	Lohjan palveluhalukkuus ja verkostot luovat kasvun mahdollisuuksia ja houkuttelevat kymmeniä uusia yrityksiä alueelle	Sujuvoitamme Lohjan kaavoitusta ja lupapalveluita.	Tietomallipohjaisen kaavoituksen ja lupapalveluiden ohjelmistohankinnat tehty ja käyttöönotto aloitettu.	Toteutetaan budjetin sisällä
Kaupunkirakenne	Yrittäjyyden ja alueelle laajentavien palveluyritysten ansiosta Lohjalle on syntynyt useita uusia palveluita asukkaille ja matkailijoille.	Järjestämme uusyritystoiminnan ja toimivien yritysten neuvonnan uudelleen.	1.1.2024 alkaen yritysten neuvonnan toteuttaminen omana toimintana. Tavoitteena yritysten antama kokonaisarvosana kuntabarometrissa 3. TE-palveluiden siirron valmistelu vuoden 2025 alusta käynnistymistä silmällä pitäen toteutettu.	Toteutetaan budjetin sisällä

Toimiala	Strateginen tavoite	Toimenpide	Mittari	Määrärahat
Konserni	Kestävä talous	Talous on tasapainossa ja vuosikate kattaa korjausinvestoinnit	Nettomenokehitys, % Korjausinvestoinnit/Vuosikate Lainamäärä/asukas	Ei vaikutusta määrärahaan
Konserni	Hyvinvoiva ja osaava henkilöstö	Talouspalveluiden prosessien digitalisaation lisääminen, ostolaskujen sähköinen kiertäminen, sopimusten ja ostolaskujen kytkentä	Digitaalisten palveluiden ja prosessien määrä kasvaa edellisestä vuodesta (kyllä/ei)	Toteutetaan budjetin sisällä
Konserni	Kestävä talous	Sivistys-toimialan ICT siirrettään Tietohallinnon hoidettavaksi sovitun vastuun mukaisesti.	Sivistyksen ICT (laittehallinta, hankinnat) siirretty Tietohallinnon hoidettavaksi, tietohallinnon ICT-palveluprosessit päivitetty tätä tukeviksi sekä yhteistyömallit määritetty.	Toteutetaan budjetin sisällä
Konserni	Hyvinvoiva ja osaava henkilöstö	Hanketoimiston ja Hankesalkun jalkauttaminen sekä hankkeiden käynnistämisen ja läpiviennin tukeminen	Hanketoimisto on perustettu ja hankesalkku luotu sisältäen kaikki salkun kriteerit täyttävät hankkeet koko kaupungin laajuudelta.	Toteutetaan budjetin sisällä
Konserni	Vuorovaikutteinen viestintä	Sisäisen viestinnän parantaminen.	Intranetin uusiminen tehty. Sisäisen viestinnän kanavia ja toimintatapoja uudistettu.	Toteutetaan budjetin sisällä

Toimiala	Strateginen tavoite	Toimenpide	Mittari	Määrärahat
Konserni	Vuorovaikutteinen viestintä	Digitalisaation kehittäminen.	Toteutettu toimenpiteet sähköisen arkiston laajalle käyttöönotolle ja dokumentinhallinnan vaihtoehdot selvitetty. Kartoitettu ja kilpailutettu hallinnon ohjelmia.	Toteutetaan budjetin sisällä
Konserni	Hyvinvoiva ja osaava henkilöstö	Henkilöstön saatavuus paranee: Lohjan kaupunki on veto- ja pitovoimainen työnantaja.	Lähtövaihtuvuus: Tavoitetaso: pienempi kuin v. 2023. Tyhy-kyselyn "Suosittelen työntekijää" suosittelevien osuus kasvaa 5 prosenttiyksikköä vuodesta 2023.	Toteutetaan budjetin sisällä
Konserni	Hyvinvoiva ja osaava henkilöstö	Työhyvinvointi paranee.	Sairauspoissaoloprosentti:, tavoitetaso: pienenee 0,5 prosenttiyksikköä verrattuna vuoteen 2023.	Toteutetaan budjetin sisällä
Konserni	Hyvinvoiva ja osaava henkilöstö	Osaamistarpeiden ennakointi ja henkilöstövoimavarojen kehittäminen toiminnan kannalta keskeisiin tarpeisiin: Lohjalla on osaava ja hyvinvoiva henkilöstö, jonka ammattitaito tukee kaupungin strategian toteutumista.	Koulutuspäivät/työntekijä: Tavoitetaso: 0,3 päivää korkeampi kuin v. 2023.	Toteutetaan budjetin sisällä
Sivistys	Kestävä talous	Seurataan kattavasti palveluiden yksikkökustannusten kehitystä ja etsitään aktiivisesti keinoja kustannusten kasvun hillitsemiseksi.	Kustannusten hintakehityksen seuranta ja raportointi talousarvion ja tilinpäätöksen yhteydessä.	Ei vaikutusta määrärahaan

Toimiala	Strateginen tavoite	Toimenpide	Mittari	Määrärahat
Sivistys	Hyvinvoiva ja osaava henkilöstö	Parannetaan Lohjan mainetta työnantajana kehittämällä rekrytointia sekä työntekijöiden työhyvinvointia. Merkittävien rekrytointiin sekä henkilöstöön liittyvien prosien vahvistaminen. Henkilöstön työhyvinvointia kehitetään järjestelmällisesti monin eri tavoin.	Henkilöstön työhyvinvoinnin seurannan tulokset sekä pätevien hakijoiden määrä avoimiin tehtäviin.	Määrärahan lisäys
Sivistys	Vuorovaikutteinen viestintä	Vahvistamme viestinnän keinoin Lohjan positiivista imagoa ja kasvatamme tunnettuutta Sisäisen viestinnän vahvistaminen.	Kaupungin julkikuvan seuranta ja viestintää koskeva henkilöstökysely toteutettu.	Toteutetaan budjetin sisällä
Kaupunkirakenne	Kestävä talous	Mitoitamme palvelut asiakastarpeen ja talouden kestokyvyn mukaisesti ja pidämme palvelutuotannon tarvitsemat rakennukset kunnossa.	Rakennuksiin liittyvien korjaustarpeisiin liittyvien palautteiden määrä alentunut vuoden 2023 tasosta.	Toteutetaan budjetin sisällä

3.9. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Kuntalain (§ 39) kunnanhallituksen tulee huolehtia kunnan sisäisestä ja riskienhallinnan järjestämisestä. Lohjan kaupungissa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan vastuut on määritelty seuraavasti:

Vastuu	Tehtävät
Kaupunginhallitus (hallintosääntö § 76)	- hyväksyy sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat ohjeet ja menettelytavat, - valvoo, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta toimeenpannaan ohjeistuksen mukaisesti ja tuloksellisesti, - antaa toimintakertomuksessa tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä sekä selvityksen konsernivalvonnasta ja merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä, - vastaa sisäisen valvonnan järjestämisestä ja yhteen sovittamisesta siten että kaupungin toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus varmistetaan, - hyväksyy sisäisen tarkastuksen suunnitelman, johon perustuen arvioidaan riskienhallinta-, valvonta-, johtamis- ja hallintoprosessien tuloksellisuutta sekä - vastaa riskienhallinnan järjestämisestä siten, että kaupungin toiminnan olennaiset riskit tunnistetaan ja kuvataan, riskin toteutumisen vaikutukset, toteutumisen todennäköisyys ja mahdollisuudet hallita riskiä arvioidaan.
Lautakunnan tehtävät (hallintosääntö § 77)	vastaavat toimialallaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta sekä raportoivat kaupunginhallitukselle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä.
Viranhaltijoiden ja esihenkilöiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät (hallintosääntö § 78)	- Kaupunginjohtaja sekä toimialojen, vastuualueiden ja tulosalueiden johtavat viranhaltijat vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta ja tuloksellisuudesta toimialallaan, vastuualueellaan ja tulosalueellaan, ohjeistavat alaisiaan toimintayksiköitä sekä raportoivat kaupunginhallituksen antamien ohjeiden mukaisesti. - Toimintayksiköiden esihenkilöt vastaavat yksikön riskien tunnistamisesta, arvioinnista, riskienhallinnan toimenpiteiden toteutuksesta ja toimivuudesta sekä raportoivat kaupunginhallituksen antamien ohjeiden mukaisesti. - Konsernijohto vastaa konserniyhteisöjen ohjauksesta sekä yhteisöjen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen ja tuloksellisuuden valvonnasta.
Sisäisen tarkastuksen tehtävät (hallintosääntö § 79)	- arvioi objektiivisesti ja riippumattomasti sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan järjestämistä ja tuloksellisuutta, raportoi arvioinnin tuloksista sekä esittää toimenpide-ehdotuksia järjestelmän kehittämiseksi. - raportoi kaupunginhallitukselle ja kaupunginjohtajalle. - toiminnon tarkoitus, tehtävät ja vastuut määrittellään kaupunginhallituksen hyväksymässä sisäisen tarkastuksen toimintaohjeessa.

Lohjan kaupungin keskeiset riskit päivitetään vuosittain ja merkittävät riskit ja niiden ehkäisemiseksi tehdyt toimenpiteet raportoidaan tilinpäätöksen yhteydessä. Riskit on ryhmitelty seuraaviin riskikategorioihin:

- Henkilöstö- ja resurssiriskit
- Infrariskit /vesi, sähkö, viemäri, kaapeliverkko
- Johtamisriskit
- Juridiset riskit
- Sosiaalinen media - maineriskit
- Strategiset riskit
- Taloudelliset riskit
- Tietosuoja-asiariskit
- Tietoteknologia ja –turvariskit
- Tila- ja työvälineriskit
- Työprosesseihin liittyvät toiminnalliset riskit
- Yhteistyökumppaniriskit
- Ympäristöriskit
- Eläinten terveysriskit
- Toimintaympäristön muutokset
- Demografiset riskit
- Globaalit riskit
- Muut katastrofit ja onnettomuudet
- Terveysriskit

Jokaiselle riskille määritellään **todennäköisyys** (asteikolla 1-5; 1=hyvin epätodennäköinen, 2=epätodennäköinen, 3=epävarma, 4=todennäköinen, 5=lähes varma) ja **merkittävyys** toiminnan kannalta (asteikolla 1-5; 1=hyvin pieni, 2=pieni, 3=keskiverto, 4=suuri, 5=hyvin suuri).

Riskin todennäköisyyden ja merkittävyyden tulona voidaan laskea **riskikerroin** (1–25).

riskikerroin	
1–6	lievät riskit, eivät olennaiset vaikuttavat riskit
9–16	edellyttävät korjaavia toimenpiteitä keskipitkällä aikavälillä
20–25	merkittävät riskit, joiden hallinnoimiseen tulee panostaa välittömästi

Toiminnalliset muutokset

Ilmoittajansuojelulaki tuli voimaan 1.1.2023. Lailla on pantu täytäntöön EU:n ilmoittajansuojeludirektiivi (whistleblowing-direktiivi). Laissa säädetään väärinkäytöksistä ilmoittavien henkilöiden suojelusta, velvollisuudesta ottaa kanava käyttöön sekä käyttöön liittyvistä vastuista ja velvollisuuksista.

Direktiivin ja nyt voimaan tulleen ilmoittajansuojelulain tarkoituksena on luoda yhdenmukaiset vähimmäisvaatimukset ilmoittajien suojelulle julkiselle ja yksityiselle sektorille koko EU:n alueella ja varmistaa, että henkilö, joka työnsä yhteydessä havaitsee tai epäilee väärinkäytöksiä, voi ilmoittaa siitä turvallisesti.

Laki velvoittaa pääsääntöisesti kaikkia vähintään 50 työntekijää työllistäviä organisaatioita perustamaan sisäisen ilmoituskanavan väärinkäyttöilmoituksia varten. Velvollisuus koskee laajasti eri aloilla toimivia yrityksiä, yhteisöjä ja julkishallinnon toimijoita. Lohjan kaupunki on ottanut väärinkäytösilmoituksiin tarkoitetun ilmoituskanavan sisäiseen käyttöönsä alkuvuodesta 2022.

4. Käyttötalousosa

4.1. Vuoden 2024 talousarvion täytäntöönpano

Kaupunginvaltuuston hyväksymä talousarvio on muita kaupungin toimielimiä sitova toimintaohje. Kaupunginvaltuuston päättämät tehtävät, sitovat tavoitteet ja niiden toteuttamiseen myönnetty määrärahat ovat muutettavissa vain kaupunginvaltuuston päätöksellä. Talousarviota täytäntöön pantaessa on erityisesti otettava huomioon, että kaupunginhallituksen ja -valtuuston talousarviokäsittelyssä tekemät erillispäätökset ovat toimialoja sitovia ja ne tulee sisällyttää toimialan käyttösuunnitelmaan.

Käyttösuunnitelmien laatiminen

Toimialojen on valmisteltava tammikuun loppuun mennessä lautakuntien hyväksyttäväksi määrärahojen käyttämisen ja tuloarvioiden toteutumisen seuraamista varten käyttösuunnitelma, joka sisältää tarkistetun toimintasuunnitelman ja määräraha- ja tulosalueille, tulosityksiköille tai toiminnoille. Käyttösuunnitelmat esitetään lautakunnissa yksiköittäin ja tiliryhmittäin. Toiminta sopeutetaan talousarviossa myönnettyjen määrärahojen sallimiin rajoihin. Lautakuntien on huolehdittava, että kaupungin päätettävissä olevat maksut tarkistetaan kustannusten nousua vastaavasti ja kaupungille kuuluvat tulot peritään tehtyjen sopimusten ja annettujen ohjeiden mukaisesti. Käyttösuunnitelmien laadinnassa on otettava erityisesti huomioon kaupunginvaltuuston päättämä kaupunkistrategia, strategian päämäärät sekä sitovien tavoitteiden toteuttamiseen tarvittavat voimavarat, jotta voidaan varmistua toimialojen ja koko kaupungin strategiatyön yhdensuuntaisuudesta.

Raportointi

Toimialojen on raportoitava lautakunnille talousarvion ja sitovien tavoitteiden toteutumisesta lautakuntien päättäminä ajankohtina. Kaupunginhallitukselle ja -valtuustolle toimitettavissa raporteissa tulee ottaa huomioon koko kaupunki.

Sitovien tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan osavuosikatsausten tilanteen mukaan.

Vuoden 2024 talousarviota koskeva raportointi tapahtuu kaupunginhallituksessa ja -valtuustossa touko-, syys- ja marraskuussa sekä vuoden 2025 maalis-/huhtikuussa. Osavuosikatsauksissaan toimialojen tulee esittää toimialatasoinen ennuste koko vuoden talouden toteutuksesta sekä olennaiset muutokset toiminnassa. Mahdolliset valtuustoon nähden sitovien määrärahojen muutosesitykset tulee käsitellä osavuosikatsauksista erillisinä asioina lautakunnissa niin, että kaupunginvaltuusto ehtii käsittelemään muutosesitykset talousarviovuoden aikana.

4.2. Luottamushenkilöhallinto ja konsernipalvelut

4.2.1. Luottamushenkilöhallinto

Määrärahojen sitovuus valtuustoon nähden

Luottamushenkilöhallinto

Ulkoiset ja sisäiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	7	0	0	***	0	0
TOIMINTAKULUT	-1 402	-1 175	-1 384	17,8 %	-1 414	-1 433
TOIMINTAKATE	-1 394	-1 175	-1 384	17,8 %	-1 414	-1 433

Ulkoiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	7	0	0	***	0	0
TOIMINTAKULUT	-1 244	-1 002	-1 227	22,5 %	-1 255	-1 273
TOIMINTAKATE	-1 236	-1 002	-1 227	22,5 %	-1 255	-1 273

Sisäiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	0	0	0	***	0	0
TOIMINTAKULUT	-158	-173	-157	-9,0 %	-159	-160
TOIMINTAKATE	-158	-173	-157	-9,0 %	-159	-160

Toiminta-ajatus ja keskeiset tehtävät

Luottamushenkilöhallinnon alle kuuluvat kaupunginvaltuuston, kaupunginhallituksen, lautakuntien ja niiden jaostojen/toimikuntien sekä vaikuttamiselinten kokoukset, valtuustoinfot, valtuustoseminaarit, hallituksen iltakoulut sekä toimielinten seminaarit.

Talousarvion perustelut, rakenteelliset muutokset ja palveluiden kehittäminen 2024

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen jaosto (HYTE-jaosto) sisältyy luottamushenkilöhallinnon talousarvioon.

Osallistuvaan budjetointiin on 50 000 euron määrärahavaraus. Määrärahaan sisältyy myös lasten ja nuorten osallistuva budjetointi.

Lohja-juhlaan on 50 000 euron määrärahavaraus.

4.2.2. Konsernipalvelut

Määrärahojen sitovuus valtuustoon nähden

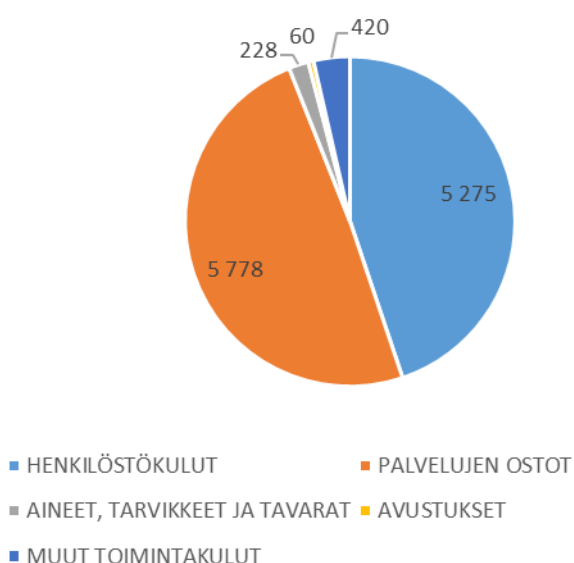
Konsernipalvelut

Ulkoiset ja sisäiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	9 761	9 931	11 453	15,3 %	11 563	11 675
TOIMINTAKULUT	-13 919	-11 355	-11 761	3,6 %	-12 019	-12 199
TOIMINTAKATE	-4 157	-1 424	-308	-78,4 %	-456	-524

Ulkoiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	1 128	797	746	-6,4 %	753	761
TOIMINTAKULUT	-13 321	-10 793	-11 263	4,4 %	-11 516	-11 691
TOIMINTAKATE	-12 192	-9 996	-10 518	5,2 %	-10 763	-10 930

Sisäiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	8 633	9 134	10 708	17,2 %	10 810	10 914
TOIMINTAKULUT	-598	-562	-498	-11,5 %	-503	-508
TOIMINTAKATE	8 035	8 572	10 210	19,1 %	10 307	10 406

Konsernipalvelut, ulkoiset ja sisäiset
toimintakulut (1000 euroa)

Tuloslaskelma

Konsernipalvelut (ulkoiset ja sisäiset, 1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT						
MYYNITUOTOT	8 931	9 411	10 828	15,1 %	10 932	11 037
MAKSUTUOTOT	7	0	0	0,0 %	0	0
TUET JA AVUSTUKSET	816	520	625	20,2 %	632	638
MUUT TOIMINTATUOTOT	7	0	0	***	0	0
TOIMINTATUOTOT	9 761	9 931	11 453	15,3 %	11 563	11 675
TOIMINTAKULUT				***		
HENKILÖSTÖKULUT	-4 826	-5 204	-5 275	1,4 %	-5 408	-5 463
PALKAT JA PALKKIOT	-3 779	-4 010	-4 210	5,0 %	-4 316	-4 359
HENKILÖSIVUKULUT	-1 047	-1 194	-1 065	-10,8 %	-1 092	-1 103
ELÄKEKULUT	-913	-1 022	-885	-13,4 %	-907	-917
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-134	-172	-180	4,5 %	-185	-187
PALVELUJEN OSTOT	-5 577	-5 432	-5 778	6,4 %	-5 893	-6 010
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-23	-213	-228	6,9 %	-232	-236
AVUSTUKSET	-2 996	-37	-60	62,2 %	-61	-62
MUUT TOIMINTAKULUT	-497	-469	-420	-10,3 %	-425	-429
TOIMINTAKULUT	-13 919	-11 355	-11 761	3,6 %	-12 019	-12 199
TOIMINTAKATE	-4 157	-1 424	-308	-78,4 %	-456	-524

 Valtuuston/ Hallituksen kokousta 11/22	 Tytäryhtiöitä 5	 Palveluksessa olevaa henkilöä 1700	 Sairauspoissaolo- päiviä 26 500	 Työterveyshuollon kustannukset 309,24 e/työntekijä	 Tietohallinnon tikettiä/kk 1000
--	---	---	--	---	--

Henkilöstösuunnitelma

Tulosalue, htv	TA 2023	TA2024	TS2025	TS2026
Konsernipalvelut, htv	81,8	79,99	80	81
Talouspalvelut	26,6	16,0	16	16
Henkilöstöpalvelut	14,07	24,39	24,4	25
Hallintopalvelut	26,0	25,6	25,6	26
Tietohallinto- ja kehittämispalvelut	14,5	14	14	14

Toiminta-ajatus ja keskeiset tehtävät

Konsernipalveluiden tehtävänä on tuottaa talouden, henkilöstöasioiden, kehittämistoiminnan, hallinnon, lakipalveluiden, hankintojen, markkinoinnin ja viestinnän, tietovarantojen, omaisuusasioiden asiantuntijapalveluita kaupungin johtamisen tueksi.

Konsernipalvelut turvaa kaupungin johdolle ja päätöksenteolle toimintaedellytykset. Konsernipalvelut vastaavat siitä, että kaupungin keskeiset strategiset tavoitteet toteutuvat ja että kunta-laisten palvelut turvataan. Konsernipalvelut varmistavat, että resursseja ja kaupungin omaisuutta käytetään tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti.

Talousarvion perustelut, rakenteelliset muutokset ja palveluiden kehittäminen 2024

Talousspalvelut huolehtii kaupungin taloudenpidosta. Vuoden 2024 painopisteenä on talousspalveluiden sähköisten palveluiden ja prosessien kehittäminen ja tiedolla johtamisen osalta Kuntamaiseman johdon työpöytäsovelluksen jatkokehittäminen. Talousspalvelut seuraa kaupungin talouden kehittymistä varmistaen samalla kaupungin pitkän aikavälin tuloksellisuus sekä rahoituksellinen tasapaino. Tulevien vuosien taloudelliset haasteet ja talouden sopeuttaminen sekä TE-palvelut 2024 -uudistus tulevat olemaan talousarviovuonna ja suunnitelmakaudella vastuualueen erityistä työpanosta vaativia kokonaisuuksia.

Sähköisiä palveluja ja muita digitaalisia ratkaisuja lisätään sekä tiedolla johtamista ja toimintatapoja kehitetään muun muassa johdon työpöydän ja ostolaskujen sähköisen kierrätyksen avulla. Lisäksi selvitetään mm. sopimusten ja laskujen liittämistä yhteen sopimusnumeron avulla.

Talousspalveluiden organisaatiota uudistetaan ja palkanlaskenta siirtyy osaksi henkilöstöpalveluita 1.1.2024 alkaen.

Myyntireskontrapalvelut tuotetaan kaupungin omana toimintana 1.1.2024 alkaen. Tätä varten talousarvioon lisätty yksi toimistosihteerin tehtävä. Kustannukset eivät lisäänty, sillä palveluiden ostoihin syntyy vastaava säästö. Perintäpalvelut siirtyvät Revire Perintä Oy:lle 1.1.2024 alk.

Henkilöstöpalveluiden keskeisenä tehtävänä on toimia esimiesten ja johdon kumppanina henkilöstöjohtamisen, palvelussuhdeasioiden, veloitetyöllistettyjen, työhyvinvoinnin, työsuojelun, henkilöstön kehittämisen, rekrytoinnin ja henkilöstöraportoinnin kokonaisuuksissa. Palkanlaskenta siirtyy osaksi henkilöstöpalveluita 1.1.2024 alkaen.

Vuonna 2024 painopisteinä ovat ratkaisujen hakeminen henkilöstön saatavuuden ongelmiin, palkkarakenteiden epäkohtien korjaaminen, digitaalisten toimintaprosessien uudistaminen, HR-masterin kehittäminen, intran uusiminen sekä työhyvinvointiin panostaminen. Vuoden 2024 aikana käynnistetään TE-palvelut 2024 -uudistuksen valmistelut henkilöstöpalveluiden vastuualueen osalta sekä panostetaan TE-palvelut 2024-uudistuksen yhteistoimintamenettelyn onnistumiseen.

Esitys Epassiin ladattavasta työhyvinvointirahasta on 200 euroa/työntekijä, kustannusvaikutus noin 100 000 euroa. Henkilökunnan palkitsemiseen merkittävästä kehittämisestä, innovaatioista ja ideasta on varattu 5 000 euron määräraha. Esitys virkistysrahasta vuodelle 2024 on 70 euroa/henkilö, kustannusvaikutus n. 150 000 euroa.

Henkilöstöyksikköön on siirretty keskitettyjä palveluita, joiden myötä toimialojen esihenkilötyötä on voitu vapauttaa muuhun johtamis- ja kehittämistyöhön. Esimerkiksi virkamääräykset ja työ-sopimukset tehdään keskitetysti.

Hallintopalveluiden keskeisenä tehtävänä on asianhallinnan ja toimitusprosessien luotetta-vuuden, lainmukaisuuden ja sujuvuuden varmistaminen. Hyvän hallinnon toteutuminen joka-päiväisessä toiminnassa on tärkeintä. Toiminnan painopisteenä vuonna 2024 on kehittää edel-leen erityisesti hallinnon digitalisaatiota. Sähköistä asiointia parannetaan ja mm. sähköisen arkiston kehittämistä jatketaan. Käytössä olevia ohjelmistoja kilpailutetaan ja pyritään löytä-mään kustannustehokkaita ratkaisuja, jotka tukevat sähköistä arkistointia ja sähköistä allekirjoi-tusta. Yhdessä tietohallinnon kanssa kartoitetaan mahdollisuuksia dokumentinhallintajärjes-telmälle.

Hallintopalvelut vastaavat myös seuraavista hallinnon tukipalveluiden kokonaisuuksista: asia-kaspalvelut, kansainvälinen toiminta sekä pysäköintivalvonnan hallinto ja tietosuojat.

Hankintapalvelut vastaavat keskitetysti hankintojen ohjaamisesta, valmistelusta sekä kilpailu-tuksista. Hankintapalveluihin kuuluvat myös sopimushallintapalvelut ja sopimuksien tilanteen seuraaminen. Vuoden 2024 tavoitteena on edelleen parantaa hankintojen ennakoitavuutta ja valmistautua TE-palvelut 2024 -uudistukseen.

Lakipalvelut vastaavat mm. esimiesten ja asiantuntijoiden juridisesta ohjaamisesta ja oikeudel-listen linjausten tekemisestä sekä valvovat kaupungin oikeudellisia etuja. Vuoden 2024 aikana kartoitetaan uutta asiakasjärjestelmää toimeksiantojen hallintaan. Tuleva TE-palvelut 2024 -uudistus tulee lisäämään valmistelua ja viranomaispäätöksiä hallinnon eri sektoreille. Toteutu-essaan TE-palvelut 2024 -uudistuksen vaikutus lakipalveluihin on resursseja lisäävä.

Vuoden 2023 alusta viestintä ja markkinointi siirtyi hallintopalveluihin. Viestinnän ja markki-noinnin painopisteenä on kaupungin viestintästrategian päivittäminen ja sisäisen viestinnän parantaminen. Intranetin uusimista pidetään välttämättömänä ja siihen liittyvät määrärahat on sisällytetty budjettiin. Erityistä huomiota tulee kiinnittää myös ruotsinkielisen viestinnän paran-tamiseen jokapäiväisessä viestinnässämme.

Tietohallinto- ja kehittämispalvelut -vastuualueen toiminta jatkuu vuonna 2024 kolmessa kokonaisuudessa: ICT-palvelut vastaavat kaupungin kriittisen ICT-infrastruktuurin ylläpidosta, ICT-hankinnoista ja loppukäyttäjäpalveluista. Kehittämispalvelut vastaavat hanketoimiston toi-minnasta ja hankkeiden käynnistytyn sekä niiden läpiviennin tuesta. HYTE -toiminta vastaa hyvinvointisuunnitelmien sisältämien HYTE-kehitystehtävien suunnittelusta ja toteutuksen koordinoinnista.

Tietohallinnon kehittämisohjelmaa Perusasiat kuntoon -askelmerkit parempaan hallintoon jat-ketaan yhteistyössä toimialojen kanssa. Pääosa tästä laajasta kehittämiskokonaisuudesta keskittyy vuosille 2024-2025. Tietosuojat, tietoturva ja jatkuvuuden varmistaminen jatkuvat kes-keisinä teemoina. Kaupungin kriittisen ICT-infrastruktuurin turvaaminen ja toiminnan jatkuvuus varmistetaan uusimalla vanhentuvaa ICT-laitekantaa sekä päivittämällä ohjelmistoversioita. Sivustys-toimialan ICT:n haltuunotto jatkuu. Keskeisimpiä tehtäviä ovat opetuksen nykyisen laitekannan haltuunotto sekä niiden ICT-hankintojen (puhelimet, tietokoneet, näytöt) vakiinnut-taminen. Microsoft Teams -alustan hyödyntämistä laajennetaan.

Tasapainottamis- ja sopeuttamistoimenpiteet ja niiden vaikutukset

Konsernipalveluihin ei kohdennu talouden tasapainottamistoimenpiteitä vuodelle 2024.

Henkilöstömuutokset

Vastuualueelle on esitetty seuraavat henkilöstömuutokset:

Talouspalvelut, kustannusneutraali (katetaan konsernipalveluiden sisältä):

- Toimistosihteeri 35 000 euroa, luovutaan ostopalveluna hankitusta palvelusta -40 000 euroa

Henkilöstöpalvelut, kustannusvaikutus lisäys 25 000 euroa (katetaan konsernipalveluiden sisältä)

- Rekrytointisuunnittelijan tehtävän (-50 000 e) muuttaminen palvelussuhdepäällikön tehtäväksi (+75 000 euroa),

Hallintopalvelut, lisäys 32 500 euroa (katetaan konsernipalveluiden sisältä)

- Toimistosihteerin tehtävän (-42 500 euroa) muuttaminen asianhallintapäällikön tehtäväksi (+75 000 euroa)

Tietohallinto- ja kehittämisspalvelut, lisäys 59 400 euroa (katetaan konsernipalveluiden sisältä)

- Ilmastokoordinaattori/Ilmasto- ja vastuullisuusasiantuntija 59 400 euroa
- Kaksi vakanssia jätetään täyttämättä, syntynyt säästö käytetään katteeksi konsernipalvelujen sisällä (-116 900 euroa).

Merkittävät investoinnit

Tietohallinnon investointeja kohdennetaan edelleen tietoturvallisuutta ja toiminnan vakauteen liittyviin hankkeisiin. Pääpaino vuoden 2024 investoinneissa on olemassa olevan työasemaympäristön uusimiseen. Investointeja kohdennetaan myös tietoverkkojen ja tietokonesali-infrastruktuurin tietoturvaan. Tietosuoja- ja -turvan osalta panostuksia kyberturvallisuuden valvontaan. Kehittämishankkeet toteutetaan pääosin investointibudjetin kautta. Tietotekniikkainvestoinnit sisältyvät kaupungin investointiohjelmaan.

Suunnittelukauden 2025-2026 kehittämissuunnitelmat

Sähköistä asiointia ja sähköisiä palveluja kehitetään kaikissa vastuualueiden toiminnoissa. Valmistaudutaan TE-palvelut 2024-uudistukseen.

4.2.3. Keskusvaalilautakunta

Määrärahojen sitovuus valtuustoon nähden

Keskusvaalilautakunta

Ulkoiset ja sisäiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos- %	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	100	0	180	***	182	184
TOIMINTAKULUT	-153	-285	-382	33,8 %	-390	-395
TOIMINTAKATE	-53	-285	-202	-29,3 %	-208	-211

Ulkoiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos- %	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	100	0	180	***	182	184
TOIMINTAKULUT	-124	-251	-356	41,6 %	-364	-369
TOIMINTAKATE	-24	-251	-176	-30,0 %	-182	-185

Sisäiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos- %	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	0	0	0	***	0	0
TOIMINTAKULUT	-29	-34	-26	-24,0 %	-26	-26
TOIMINTAKATE	-29	-34	-26	-24,0 %	-26	-26

 37 100 äänioikeutettua	 70 % äänestysprosentti (Presidentinvaali)	 40 % äänestysprosentti (Euroopan parlamentin vaalit)
--	--	--

Toiminta-ajatus ja keskeiset tehtävät

Keskusvaalilautakunta on lakisääteinen toimielin, jonka tehtävänä on huolehtia vaalien yleisjärjestelyistä. Kuntavaaleissa se huolehtii lisäksi ehdokasasettelusta ja tulosten laskennasta. Keskusvaalilautakunta kokoontuu vaalilain määrääminä aikoina ja tarvittaessa useammin.

Valtiolisissa vaaleissa keskusvaalilautakunnan tehtävänä on mm. vaaleista tiedottaminen, vaaliviranomaisten kouluttaminen, vaalimateriaalin hankinta ja jakelu äänestyspaikoille, vaalikalusteiden hankinta ja toimittaminen äänestyspaikoille, vaalitietojärjestelmän käyttö ja kouluttaminen, ennakkoäänestysvalmistelut, laitos- ja kotiäänestysten valmistelut, vaaliluetteloihin liittyvät toimenpiteet, ennakkoäänten tarkistaminen sekä alustavasta ääntenlaskennasta tiedottaminen. Kunnallisvaaleissa keskusvaalilautakunta lisäksi käsittelee ehdokashakemukset ja laatii ehdokaslistojen yhdistelmän, laskee ennakkoäännet ja tiedottaa niistä, suorittaa vaalipäivän äänten tarkastuslaskennan ja tiedottaa siitä, vahvistaa vaalien tuloksen ja julkaisee sekä tiedottaa tuloksesta.

Vuonna 2024 järjestetään presidentinvaalit, jotka mahdollisesti vaativat kaksi äänestyskierrosta. Europarlamenttivaalit järjestetään kesäkuussa. Syksyllä 2024 valmistaudutaan vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleihin.

4.2.4. Tarkastuslautakunta

Määrärahojen sitovuus valtuustoon nähden

Tarkastuslautakunta

Ulkoiset ja sisäiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	0	0	0	***	0	0
TOIMINTAKULUT	-73	-89	-94	5,5 %	-96	-97
TOIMINTAKATE	-73	-89	-94	5,5 %	-96	-97

Ulkoiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	0	0	0	***	0	0
TOIMINTAKULUT	-71	-84	-90	6,3 %	-91	-93
TOIMINTAKATE	-71	-84	-90	6,3 %	-91	-93

Sisäiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	0	0	0	***	0	0
TOIMINTAKULUT	-2	-5	-4	-8,7 %	-4	-4
TOIMINTAKATE	-2	-5	-4	-8,7 %	-4	-4

 14 kokousta	 53 lakisääteistä tarkastuspäivää
---	---

Toiminta-ajatus ja keskeiset tehtävät

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten.

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat
- arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet, ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla
- arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää
- huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta
- valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi
- valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi

Edellä mainitut tarkastuslautakunnan tehtävät voidaan jakaa kolmeen tehtäväkokonaisuuteen: hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestäminen, arviointi ja muut tehtävät.

Tarkastuslautakunta laatii ja antaa valtuustolle vuoden 2023 arviointikertomuksen, jossa esittää arvioinnin tulokset. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisia pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista. Tarkastuslautakunta kilpailuttaa tilintarkastuspalvelut ja antaa valtuustolle esityksensä tilintarkastusyhteisön valinnasta sekä valvoo sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

Arviointikertomuksen laatiminen ja tarkastuslautakunnan pöytäkirjanpitäjän tehtävät hankitaan ostopalveluina, kustannusvaikutus 10 000 euroa

4.3. Kaupunkirakenne-toimiala

Kaupunkirakenne-toimialan vuoden 2024 keskeisenä toiminnallisena painopisteenä on edelleen Lohjan elinvoimaisuuden lisääminen. Yleinen taloustilanne korkotason nousuineen ei juuri tällä hetkellä tue uusien asuntojen ja yritysten toimipisteiden rakentamista, mutta Lohjan onkin luotava elinvoimaisuuden lisäämisen edellytyksiä tulevaisuutta silmällä pitäen. Tämä tarkoittaa kaavoitusta asuin- ja työpaikkarakentamisen tarpeisiin potentiaalisesti kiinnostaville sijainneille. Etenkin kaupungin ydinkeskustan elinvoimaisuuden edellytyksiä tulee vahvistaa, jotta kaupunkikeskusta säilyy kaupungin selkeänä toiminnallisena keskuksena Tunnin juna -hankkeen myötä kehittyvän Lempolan asemanseudun alueen vahvistumisen myötäkin.

Uusi hallitusohjelma asetti myönteiset askelmerkit Turun Tunnin juna -hankkeen edistämiseksi, ja Espoon ja Lohjan välisen ratayhteyden rakentamista edistetään hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti. Tämä tarkoittaa aktiivista maan hankintaa ja kaavoittamista Lempolan asemanseudulla. Muita kaupungin alueita kehitetään aikataulullisesti viisaasti maanhankinnan ja kaavoituksen sekä infran rakentamisen muodossa. Tunnin juna -hankkeen lisäksi joukkoliikennettä kehitetään kaupungin päätösten mukaisesti ELY-vetoisen kokonaisuuden linjausten pohjalta.

Yritysten sijoittumista ja kehittymistä edesautetaan edelleen aktiivisella yhteydenpidolla ja yritystonttien esirakentamisella kiinnostavilla sijainneilla. Yritysten kehittymistä edesautetaan vuoden 2024 alusta lähtien kaupungin omin voimin aloittavan yritysneuvonnan toimesta. Yritysten kehittymisen ja työvoiman työllistymisen edellytysten parantamiseen tähtäävän TE-palveluiden uudistuksen toteuttamiseen valmistaudutaan aktiivisesti vuoden 2024 aikana, jotta kyseinen palvelumuoto kuntien hoidettavaksi siirrettynä toteutuisi Lohjalla entistä parempana asiakaskokemuksena vuodesta 2025 alkaen. Matkailutoimessa kehitetään Lohjan vetovoimaa ja viihtyisyyttä lisäävien yritysten ja yhteisöjen toimintaedellytyksiä.

Kaupungin kiinteistömäärän optimoimiseen tähdätään entistä aktiivisemmin kaupungille tarpeettomista kiinteistöistä luopumisella sekä kaupungille jäävien kiinteistöjen kunnossapidon edellytyksiä parantamalla. Ruoka- ja siivouspalveluissa jatketaan Köökin toimintatapojen kehittämistä sekä energian kulutuksen vähentämistä. Myös muissa kaupungin toiminnoissa huomioidaan energian kulutus ja muut ilmaston muutoksen hillinnän linjaukset Hinku 2.0 -ohjelman pohjalta.

Toiminta-ajatus

Lohjan kaupunkistrategiassa vuosille 2023–2030 painopistealueita ovat: sijainniltaan loistava, luonnostaan tunnettu, oppiva ja hyvinvoiva sekä yritysten suosima ja suosittelu.

Toimialan sitovilla tavoitteilla ja niiden toteuttamiseen tähtäävillä toimenpiteillä toteutetaan kaupunkistrategiassa määritellyjä tavoitteita. Tasapainoisen talouden aikaansaamiseksi jatketaan kuntaliitoksen tavoitteiden toteuttamista luonnollisen poistuman hyödyntämisellä ja henkilöstön tehokkaalla sijoittamisella sekä toiminnan päällekkäisyyksien karsimisella.

				
Menot -63,30 milj. euroa	Tulot 63,57 milj. euroa	Toimintakate 0,36 milj. euroa	Toimintakate /as 7,92 euroa/as	Htv 404,09

Määrärahat

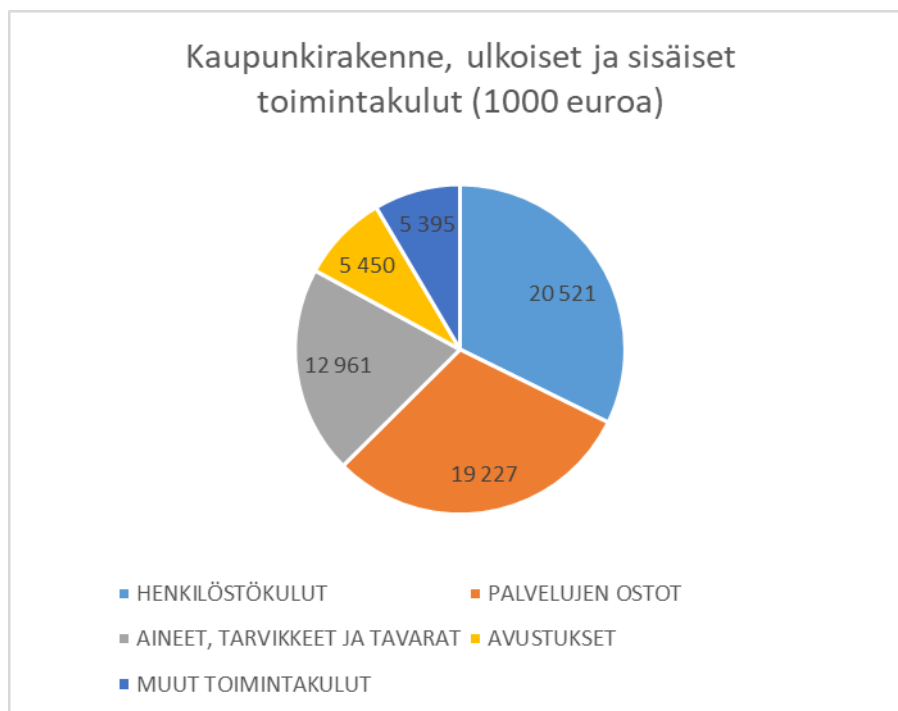
Kaupunkirakenne

Ulkoiset ja sisäiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	61 738	62 297	63 567	2,0 %	64 203	64 845
TOIMINTAKULUT	-53 204	-59 628	-63 554	6,6 %	-64 586	-65 600
TOIMINTAKATE	8 701	2 669	113	-95,8 %	-282	-653

Ulkoiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	17 606	24 498	25 280	3,2 %	25 533	25 788
TOIMINTAKULUT	-48 625	-54 244	-57 696	6,4 %	-58 671	-59 627
TOIMINTAKATE	-30 851	-29 746	-32 317	8,6 %	-33 037	-33 737

Sisäiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	44 132	37 799	38 288	1,3 %	38 671	39 057
TOIMINTAKULUT	-4 579	-5 385	-5 858	8,8 %	-5 915	-5 973
TOIMINTAKATE	39 553	32 414	32 430	0,0 %	32 755	33 084

V. 2022 tilinpäätös ei ole vertailukelpoinen, koska 1.1.2023 alkaen kaupungin organisaatiorakenne muuttui.

Tuloslaskelma

Kaupunkirakenne (ulkoiset ja sisäiset, 1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT						
MYYN­TITUOTOT	26 968	23 693	25 135	6,1 %	25 387	25 641
MAKSUTUOTOT	2 326	2 698	2 342	-13,2 %	2 366	2 389
TUET JA AVUSTUKSET	831	597	1 020	70,7 %	1 030	1 040
MUUT TOIMINTATUOTOT	31 613	35 308	35 070	-0,7 %	35 421	35 775
TOIMINTATUOTOT	61 738	62 297	63 567	2,0 %	64 203	64 845
TOIMINTAKULUT				***		
HENKILÖSTÖKULUT	-19 802	-19 298	-20 521	6,3 %	-21 007	-21 217
PALKAT JA PALKKIOT	-15 695	-15 001	-16 344	9,0 %	-16 728	-16 895
HENKILÖSIVUKULUT	-4 107	-4 297	-4 177	-2,8 %	-4 279	-4 321
ELÄKEKULUT	-3 551	-3 653	-3 478	-4,8 %	-3 561	-3 596
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-555	-645	-699	8,4 %	-718	-725
PALVELUJEN OSTOT	-17 285	-16 872	-19 227	14,0 %	-19 328	-19 684
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-11 445	-13 322	-12 961	-2,7 %	-13 217	-13 475
AVUSTUKSET	-93	-5 512	-5 450	-1,1 %	-5 559	-5 670
MUUT TOIMINTAKULUT	-4 578	-4 624	-5 395	16,7 %	-5 475	-5 555
TOIMINTAKULUT	-53 204	-59 628	-63 554	6,6 %	-64 586	-65 600
TOIMINTAKATE	8 701	2 669	113	-95,8 %	-282	-653

Henkilöstösuunnitelma

Tulosalue, htv	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS2026
-toimiala yhteensä, htv	397,55	404,09	404,09	404,09
Tekninen toimi	311,58	313,39	313,39	313,39
Kaupunkikehitys	70,37	74,7	74,7	74,7
Ympäristöterveys	15,6	16,0	16,0	16,0
TE2024-uudistus (taseyksikkö)			n. 40	40

4.3.1. Tekninen lautakunta

Määrärahojen sitovuus valtuustoon nähden

Tekninen lautakunta

Ulkoiset ja sisäiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	54 512	55 414	56 278	1,6 %	56 841	57 409
TOIMINTAKULUT	-42 068	-44 249	-46 710	5,6 %	-47 638	-48 385
TOIMINTAKATE	12 611	11 165	9 668	-13,4 %	9 304	9 126

Ulkoiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	13 679	20 540	20 852	1,5 %	21 060	21 271
TOIMINTAKULUT	-38 100	-39 691	-41 858	5,5 %	-42 738	-43 437
TOIMINTAKATE	-24 253	-19 150	-20 906	9,2 %	-21 577	-22 065

Sisäiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	40 833	34 874	35 427	1,6 %	35 781	36 139
TOIMINTAKULUT	-3 968	-4 558	-4 852	6,5 %	-4 900	-4 948
TOIMINTAKATE	36 865	30 316	30 574	0,9 %	30 881	31 191

 Ateriasuoritteita n. 2 milj.	 Siivottavaa alaa 132 657 krs-m ²	 Ylläpidettäviä kiinteistöjä 218 522 krs-m ²	 Ylläpidettävää liikenneverkostoa 442 km	 Ylläpidettävää viheraluetta 90 ha	 Myytyä vettä 2 073 546 m ³	 Puhdistettua vettä 5 127 642 m ³
--	---	--	--	---	---	---

Toiminta-ajatus ja keskeiset tehtävät

Tekninen toimi tuottaa aikaisempien vuosien mukaisesti kaupungin toiminnassa tarvittavia kunnan infrastruktuuripalveluita omana tuotantona sekä hyödyntäen alueiden ylläpidossa os-
topalveluita sekä kolmatta sektoria.

Lisäksi vuoden 2023 alusta alkaen tilakeskus sekä ruoka- ja siivouspalvelut tuottavat hyvin-
vointialueelle erilaisia tila- ja tukipalveluita. Vuoden 2024 teknisen toimen perustehtävät jatku-
vat aikaisempien vuosien mukaisesti painottuen korjausvelan vähentämiseen, energiatehok-
kuus- ja Hinku-toimenpiteiden laajentamiseen sekä yleisen viihtyvyyden kehittämiseen eri puo-
lilla kaupunkia. Talouden seurantaa tehdään säännöllisesti johtoryhmissä kahden viikon välein
ja muutenkin ja tarvittaessa reagoidaan ennakoivasti talouden muutoksiin, kuten on toimittu
aikaisempinakin vuosina. Teknisen toimen painopisteenä on kunnallisen infrastruktuurin (katu,
vesi, kiinteistö) korjausvelan hallinta sekä sen vähentäminen korjausinvestointien avulla.

Kiinteistöt muodostavat merkittävän omaisuuserän kaupungille. Viimeisimmän Trellum-päivityksen mukaan vuoden 2022 lopussa kaupungin kiinteistöjen jälleenhankinta-arvo oli 651 milj. euroa. Näin ollen kiinteistömäärän hyvä hoito, sekä oikein kohdistetut korjausinvestoinnit ovat ehdottoman tärkeitä. Toisena painopisteenä kaupunki panostaa yhä enemmän kiinteistöjen energiatehokkuuteen sekä erilaisiin Hinku-toimenpiteisiin mm. kiertotalouden ja sähkön käytön osalta.

Yleisen viihtyvyyden ja vetovoimaisuuden edistämistä jatketaan. Pääpainopisteenä on lisätä lohjalaisten mahdollisuutta hyödyntää järvi- ja ranta-alueita eri puolilla Lohjaa. Yleiseen turvallisuuteen liittyen jatketaan kehittämistoimenpiteitä Lohjan varautumisen ja siihen liittyvän varautumisorganisaation osalta. Oppisopimusta ja kolmannen sektorin toimijoita, mm. Lohjan Seudun työttömät ry:tä, hyödynnetään laajasti yleisen viihtyvyyden parantamisessa. Pitkäaikaistyöttömille tarjotaan monipuolisesti erilaisia tukitehtäviä sosiaalisen kuntoutuksen kautta. Yhteistyössä konsernipalveluiden kanssa ylläpidetään kuvausta kaupungin omaisuudesta, palveluverkosta sekä näihin liittyvistä kehittämissuunnitelmista sekä omaisuuden hallinnasta osana talouden prosesseja.

Talousarvion perustelut, rakenteelliset muutokset ja palvelujen kehittäminen 2024

Tekniseen toimeen kuuluvat seuraavat tulosityksiköt: ruoka- ja siivouspalvelut (ruokapalvelut ja siivouspalvelut), tilakeskus (rakennuttaminen sekä rakennusten hallinta ja ylläpito) sekä kaupunkitekniikka (suunnittelu ja rakentaminen, liikenneväylät, puistot ja viheralueet sekä taseyksikkönä vesilaitos).

Liikenneväylien kustannuspaikalta avustus-tiliryhmästä on siirretty yksityistieavustusten määräraha Tekninen lautakunta-kustannuspaikalle kirjanpidollisena muutoksena.

Ruoka- ja siivouspalvelut

Ruokapalvelut tuottavat keskitetysti keskuskeittiö Köökissä kaupungin ateriat. Raaka-aineiden kotimaisuusastetta elintarvikehankinnoissa pyritään pitämään korkeana. Ylijäämäruokaa myydään useassa kaupungin kohteessa sekä lisäksi luovutamme ylijäämäruokaa Lohjan seudun työttömille yhteisjakoon jaettavaksi. Eri ikäryhmille luotujen kansallisten ruokasuositusten mukaisesti punaisen lihan vähentämistä ja kasvisruokien lisäämistä toteutetaan ruokalistasuunnittelussa. Köökin toimintatapojen kehittämistä jatketaan tuottavuuden - ja ergonomian edistämiseksi. Elintarvikkeiden hinnankorotuksien vuoksi määrärahan korotus 150 000 euroa.

Siivouspalvelut huolehtivat omana työnä kaupungin kiinteistöjen siivouksista monitoimijataloissa, kouluissa, päiväkodeissa, toimistoissa, kirjastoissa sekä muissa pienemmissä työpisteissä. Siivoukset tehdään mitoitusmukaisesti. Siivouspalveluissa toimii Pörriäiset-yläpölysiivoustiimi. Siivouspalveluiden tavoitteena on vähentää kemikaalien käyttöä tilojen puhdistuksessa innovatiivisten puhtaanapitoratkaisujen avulla. Tästä hyötyvät niin ympäristö, työntekijät kuin tilojen käyttäjätkin. Uudet siivousteknologiat ja -menetelmät mahdollistavat puhdistuskemikaalien vähentämisen ja paikoin jopa täysin kemikaalittoman puhdistuksen. Myös vedenkulutuksen minimointi ja sitä kautta energiankulutuksen vähentäminen on keskeinen tavoite siivouspalveluiden kehittämisessä.

Tilakeskus

Tilakeskus muodostuu tilojen kunnossapidosta, hallinnasta ja ylläpidosta sekä korjaus- ja investointirakentamisesta. Vuodesta 2023 lähtien toiminnan painopisteetä on lähdetty aktiivisesti siirtämään enemmän kiinteistöjen kunnossapidon kehittämiseen ja kiinteistöjen PTS-suunnitelmien (pitkän tähtäyksen suunnitelmien) ylläpitoon. Toiminnan painopisteinä on systemaattisesti vähentää investointimäärärahojen avulla korjausvelkaa tilojen ja kiinteistöjen osalta. PTS-korjausinvestointimäärärahoja tullaan esittämään nostettavaksi tulevina vuosina. Vuoden 2024 aikana tullaan saattamaan valmiiksi Lohjan yhteislyseon lukion pihapiirin viimeistelyt ja sekä Järnefeltin liikuntahallin peruskorjaus. Mäntynummen monitoimijatalon rakennuttaminen käynnistyy. Kevään 2024 aikana pyritään käynnistämään Neidonkeitaan ja jäähallin yleissuunnittelu ja mahdollisesti loppuvuodesta rakenne- yms. erityissuunnittelu. Vuoden 2024 aikana jatketaan sotekiinteistöjen jatkojalostamista joko eri kohteiden myynnin osalta tai mahdollisesti niiden yhtiöittämisen kautta.

Tilakeskus vastaa kiinteistöjen korjausrakentamisesta sekä johtaa kaupungin sisäilmatyöryhmää. Yksikkö vastaa kiinteistöjen vuokra- ja tilatietojen ylläpidosta sekä kiinteistöjen kunto- luokkatiedoista. Kaupungin toimintojen järjestämisen kannalta tarpeettomat tilat pyritään realisoimaan myymällä ne. Rakennukset, jotka ovat heikkokuntoisia, mutta sijaitsevat alueilla, jotka ovat kaupungin kehityksen kannalta sopivalla sijainnilla voidaan purkaa määrärahojen puitteissa. Purettaviksi kohteiksi vuodelle 2024 tullaan esittämään Nummentie 6, Paloniemen rakennukset sekä Virkkalan ja Voudinpuiston päiväkodit.

Tulosityksikkö vastaa Hinku 2.0 -toimenpiteiden edistämisestä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Hyväksytyn Hinku 2.0 -ohjelman mukaisesti ylläpidetään käynnissä erilaisia ekokorihankkeita, joilla pyritään kehittämään kestäväää kehitystä kuten mm. kiinteistöjen energiankäytön tehokkuutta. Eri hankkeisiin pyritään hakemaan aina ulkopuolista rahoitusta. Vuoden 2024 aikana on tarkoitus jatkaa ilmasto- ja kiertotaloushankkeita. Lähivuosien suunnitelmissa on kehittää ja lisätä ilmastotoimien päästölaskentaa, erityisesti mikäli ilmasto- ja vastuullisuuskoordinaattorin tuleva toimi hyväksytään.

Arjen varautumisessa jatketaan valmistelutyötä valmiusvarastojen osalta sekä valmiutta käynnistää nopeasti varautumisorganisaatiota eri häiriötilanteisiin, vapaaehtois- ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Kaupunkitekniikka

Kaupunkitekniikkaan kuuluvat infrahankkeiden suunnittelu ja rakennuttaminen, liikenneväylät, puistot ja viheralueet sekä vesilaitos taseyksikkönä. Toiminnan painopisteinä on systemaattisesti vähentää investointimäärärahojen avulla infrastruktuurin korjausvelkaa liikenneväylien ja vesilaitoksen osalta. Toiminnan painopisteinä on myös kehittää yleistä viihtyvyyttä ja vetovoimaisuutta eri kohteissa. Painopisteet ovat mm. rantareittien kehittäminen. Lisäksi lisätään mahdollisuuksien rajoissa Lohjan kaupungin omistamien saarien käyttömahdollisuuksia kuntalaisille. Toisena tärkeänä painopisteinä on liikenneturvallisuuden ja esteettömyyden huomioiminen suunnittelussa sekä kevyen liikenteen väylien suunnittelussa mm. Vappulantien osalta. Pyöräilyohjelman edistäminen pyritään sisällyttämään eri hankkeisiin.

Kaava-alueiden osalta jatketaan v. 2023 aikana aloitettujen Vohloisten, Pappilankorven ja Muijalan kunnallistekniikan toteuttamista. Hiidensalmi II -kaava-alueen toteutus aloitetaan asemakaavan tullessa lainvoimaiseksi. Taimiston liikuntapuiston tekojääalueen toteuttamista edistetään suunnittelun osalta.

Rakenteelliset muutokset ja palvelujen kehittäminen 2024

Maksullisesta pysäköinnistä luovutaan vuoden 2024 aikana. Maksulliset pysäköintipaikat korvataan kiekkoapaikoilla. Pysäköintiajan määrittämisellä ja pysäköinnin valvonnalla varmistetaan, että keskustan alueella on riittävästi vapaita pysäköintipaikkoja lyhytaikaiseen pysäköintiin

Edellisen valtuuston talouden tasapainotusohjelmat viedään päätökseen suunnitelmien mukaisesti. Lisäksi vuoden 2024 talousarviossa on tehty sisäisiä panostuksia edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Granlund Manager-ohjelmistoa kehitetään, kustannusvaikutus 20 000 euroa.

Tasapainottamis-/sopeuttamistoimenpiteet ja niiden vaikutukset

Talousarvioon ei ole sisällytetty talouden tasapainottamistoimenpiteitä.

Kaupunginvaltuuston hyväksymään talouden tasapainottamisohjelmaan sisältyy teknisen lautakunnan osalta tasapainottamistoimenpiteitä vuodelle 2024 yhteensä n. 106 000 euroa.

Toimenpide	Euroa
Ikkalan koulu 1.8.2023 alk. kiinteistönhoidon sekä ruoka- ja siivoushenkilöstönhenkilöresurssin mitoituksen pieneneminen, lämmitys, vesi, sähkö, talvikunnossapito, jätehuolto sekä piha- ja puistoalueiden kunnostukset	26 000
Maksjoen koulu 1.8.2022 alk. kiinteistönhoidon sekä ruoka- ja siivoushenkilöstönhenkilöresurssin mitoituksen pieneneminen, lämmitys, vesi, sähkö, talvikunnossapito, jätehuolto sekä piha- ja puistoalueiden kunnostukset	32 000
Lapsimäärän laskusta johtuva ateriapalveluiden väheneminen varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa, raaka-ainekustannukset	48 000
Yhteensä	106 000

Tekninen toimi sopeuttaa sekä kohdistaa resurssien osalta toimintaansa talouden tasapainoperiaatteiden mukaisesti. Jatkuvasti kasvavat määrärahatarpeet pyritään toteuttamaan tulosalueen talousarvion sisäisillä tehostamistoimenpiteillä. Tämän vuoksi kiinteistömitoitusta on päivitetty vuoden 2023 aikana ja se työ jatkuu edelleen vuoden 2024 aikana. Lisäksi tilakeskus pyrkii tehostamaan rakennusten käyttöä ja mahdollisuuksien mukaan edesauttaa tarpeettomien kiinteistöjen ja rakennusten purkua sekä myyntiä. Uusien palveluiden toteuttamista ei esitetä ja mahdollisia palveluita toteutetaan, jos toiminta pystytään toteuttamaan olemassa olevan talousarvion sisällä. Metsämyyntien tulotaso on pidetty edellisen vuoden tasolla valtuuston hyväksymän metsähoitosuunnitelman mukaisesti.

Henkilöstömuutokset

Esitetyt henkilöstölisäykset:

- Kiinteistönhoitaja 40 000 euroa (katetaan toiminnan sisältä)
Päivitetyn kiinteistömitoituksen mukaan tarve on uudelle kiinteistönhoitajalle. Mm. isot monitoimijatalot vaativat yhden kokopäiväisen työntekijän. Lisäksi Lyseo valmistuu ja vaatii yhden kokoaikaisen huoltomiehen. Oikea henkilömitoitus on tarpeen, jotta kaupungin merkittävimmästä omaisuudesta pystytään pitämään huolta asianmukaisesti. Kiinteistömitoituksessa ei ole ollut mukana ne rakennukset, joita ehdotetaan myytäväksi tai purettaviksi.
- Suunnitteluavustaja 50 000 euroa (katetaan toiminnan sisältä)
tilakeskuksen hallintoon mm. kilpailutuksiin sekä tarvittavaan valvontaan ja ohjeistukseen liittyen. Tällä paikataan hallinnossa olevaa merkittävää resurssipuutetta, joka on tullut tilapalveluiden työsuojelutarkastuksessa esiin.

Merkittävät investoinnit

Investoinneista on luotu alustava suunnitelma, joka lopullisesti hyväksytään kaupungin talousarvion 2024 yhteydessä.

Alustavassa investointiohjelmassa maanhankintaa varten on varattu 1,8 milj. euron määräraha, joka on suunniteltu mm. Lempola- Lohjanharju yms. alueiden maanhankintaan.

Muihin toimintavuoden perusinvestointeihin teknisen lautakunnan osalta on varattu 12,9 milj. , jotka toteutetaan teknisen toimen toimesta.

Rakentamisen muihin investointeihin on varattu 6,85 milj. euroa. Investointihankkeista yksittäisenä ja aikataulullisesti haastavimpana tulee olemaan Järnefeltin liikuntahallin peruskorjaus ja rakentaminen, kokonaisarvoltaan noin 6,2 milj. euroa, mikäli sen toteuttaminen tulee ajankoh- taiseksi palveluverkkoselvityksen myötä. Järnefeltin liikuntahallin määrärahavara- us on vuoden 2023 talousarviossa.

Jäähallin ja Neidonkeitaan yhdistetty hankesuunnitelma on tarkoitus saada valmiiksi vuoden alkuun mennessä ja käynnistää varsinainen suunnittelu kevään 2024 aikana.

Mäntynummen koulun pääsuunnitelmat on tarkoitus saada valmiiksi vuoden 2024 alkupuolella, ja rakennussuunnitelmat on tarkoitus saada valmiiksi kesään 2024 mennessä. Tämän myötä saadaan tarkemmat aikataulut varsinaiselle rakentamiselle ja tilaelementtien siirroille.

Turun tunnin junan rahoitusosuuteen on 1,1 milj. euron määrärahavara- us.

Suunnittelukauden 2025-2026 kehittämissuunnitelmat

Hinku 2.0 -ohjelman perusteella jatketaan panostamista kiinteistöjen energiatehokkuuteen. Korjausvelkaa vähennetään investoimalla kiinteistö- ja kunnallistekniseen infrastruktuuriin sekä näiden energiatehokkuushankkeisiin. Yleisen viihtyisyyden ja liikkumisen edellytyksiä parannetaan investoimalla pienimuotoisesti eri kohteisiin laajasti koko kaupungin alueilla. Kaupungin toiminnan kannalta tarpeettomat kiinteistöt myydään. Laki velvoittaa kuntiakin toteuttamaan omien kiinteistöjensä yhteyteen sähköautojen latausasemia. Lohjan kaupungin osalta investoinnit on tarkoitus toteuttaa kahdessa erässä vuosina 2024-2025. Vuoden 2024 budjettivaraus tältä osin on 200.000 euroa.

Palvelutuotteet

Palvelutuotteet	TP2022	TA2023	TA2024
Tekninen lautakunta			
Htv	364,8	391,55	313,39
Ruoka- ja siivouspalvelut			
Ateriasuoritemäärä, kpl	2 806 948	1 700 000	1 817 000
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	3,00	5,53	5,38
Siivottu neliömetri, m ²	166 610	132 657	128 009
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	24,00 euroa/m ² /a (2,00 euroa/m ² /kk)	29,37 euroa/m ² /a (2,45 euroa/m ² /kk)	30,90 euroa/m ² /a (2,57 euroa/m ² /kk)
Tilakeskus			
Palvelupyynnöt	7 436	8 000	8 000
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	470	200	288
Kiinteistöhuollon ylläpito-m ²	224 725	218 522	227 210
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	27,84 euroa/m ² /a (2,32 euroa/m ² /kk)	43,20 euroa/m ² /a (3,60 euroa/m ² /kk)	67,61 euroa/m ² /a (5,63 euroa/m ² /kk)
Kaupunkitekniikka			
Viranomaisluvut, päätökset	77	60	75
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	257,51	423,4	298,33
Liikenneväylien talvihoito, auraslähdöt	23	17	20
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	23 277	24 514	21 850

Vesilaitos

Vesilaitos sisältyy Kaupunkirakenteen ja Teknisen lautakunnan tuloslaskelmaan, mutta on oma taseyksikkönsä.

VESILAITOS (ulkoiset ja sisäiset, 1000 euroa)	TP 2022	TA+MUU- TOS 2023	KH 2024	Ero%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT						
MYYNITUOTOT	8 489	8 402	8 741	4,0	8 828	8 916
MAKSUTUOTOT	15	18	18	1,0	18	18
TUET JA AVUSTUKSET	13	15	16	1,0	16	16
MUUT TOIMINTATUOTOT	6	86	86	1,0	87	88
TOIMINTATUOTOT	8 523	8 521	8 861	4,0	8 949	9 039
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	153	0	100		101	102
TOIMINTAKULUT						
HENKILÖSTÖKULUT	-1 321	-1 176	-1 302	10,7	-1 334	-1 348
PALKAT JA PALKKIOT	-1 075	-935	-1 039	11,2	-1 065	-1 076
HENKILÖSIVUKULUT	-245	-241	-262	8,8	-269	-272
ELÄKEKULUT	-207	-201	-218	8,6	-224	-226
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-38	-40	-44	9,7	-46	-46
PALVELUJEN OSTOT	-1 483	-1 566	-1 839	17,4	-1 874	-1 910
AINEET, TARVIKKEET JA	-1 626	-1 671	-1 729	3,5	-1 764	-1 798
AVUSTUKSET	0	-35	-36	2,5	-37	-37
MUUT TOIMINTAKULUT	-275	-300	-315	5,0	-320	-325
TOIMINTAKULUT	-4 705	-4 748	-5 221	10,0	-5 328	-5 418
TOIMINTAKATE	3 972	3 773	3 740	-0,9	3 722	3 723

VESILAITOS (ulkoiset, 1000 euroa)	TP 2022	TA+MUU TOS 2023	KH 2024	Ero%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT						
MYYNITUOTOT	8 097	8 052	8 391	4,2	8 475	8 559
MAKSUTUOTOT	15	18	18	1,0	18	18
TUET JA AVUSTUKSET	13	15	16	1,0	16	16
MUUT TOIMINTATUOTOT	6	86	86	1,0	87	88
TOIMINTATUOTOT	8 131	8 171	8 511	4,2	8 596	8 682
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	153	0	100		101	102
TOIMINTAKULUT						
HENKILÖSTÖKULUT	-1 321	-1 176	-1 302	10,7	-1 334	-1 348
PALKAT JA PALKKIOT	-1 075	-935	-1 039	11,2	-1 065	-1 076
HENKILÖSIVUKULUT	-245	-241	-262	8,8	-269	-272
ELÄKEKULUT	-207	-201	-218	8,6	-224	-226
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-38	-40	-44	9,7	-46	-46
PALVELUJEN OSTOT	-1 359	-1 400	-1 648	17,7	-1 681	-1 715
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-1 549	-1 635	-1 693	3,6	-1 727	-1 762
AVUSTUKSET	0	-35	-36	2,5	-37	-37
MUUT TOIMINTAKULUT	-131	-149	-153	2,5	-156	-159
TOIMINTAKULUT	-4 360	-4 394	-4 831	9,9	-4 935	-5 020
TOIMINTAKATE	3 925	3 777	3 779	0,1	3 762	3 763
VESILAITOS (sisäiset, 1000 euroa)	TP 2022	TA+MUU TOS 2023	KH 2024	Ero%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT						
MYYNITUOTOT	392	350	350	0,0	354	357
TOIMINTATUOTOT	392	350	350	0,0	354	357
TOIMINTAKULUT						
PALVELUJEN OSTOT	-124	-166	-191	15,0	-193	-195
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-77	-36	-36	0,0	-36	-37
MUUT TOIMINTAKULUT	-144	-151	-162	7,5	-164	-166
TOIMINTAKULUT	-345	-353	-390	10,3	-394	-397
TOIMINTAKATE	47	-3	-40	1 067,6	-40	-40

4.3.2. Kaupunkikehitys

Määrärahojen sitovuus valtuustoon nähden

Kaupunkikehityslautakunta

Ulkoiset ja sisäiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	5 704	5 353	5 886	10,0 %	5 945	6 004
TOIMINTAKULUT	-9 258	-12 857	-14 391	11,9 %	-14 440	-14 679
TOIMINTAKATE	-3 555	-7 504	-8 505	13,3 %	-8 495	-8 675

Ulkoiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	2 429	2 428	3 025	24,6 %	3 055	3 086
TOIMINTAKULUT	-8 845	-12 321	-13 678	11,0 %	-13 721	-13 953
TOIMINTAKATE	-6 416	-9 893	-10 653	7,7 %	-10 665	-10 867

Sisäiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	3 274	2 925	2 861	-2,2 %	2 890	2 919
TOIMINTAKULUT	-413	-536	-713	33,0 %	-720	-727
TOIMINTAKATE	2 861	2 389	2 148	-10,1 %	2 170	2 192

 Kiinteistö- toimituksia 100	 Lupa- ja muita karttaotteita 3000	 Tontin luovutuksia 25	 Lupa- päätöksiä 750	 Katselmuksia 1200	 Valvottavia ympäristölupa- maa-aineslupa- rekisteröinti tai pilaantunut maa – kohteita 160	 Tarkastuksia/ Valvonta- käyntejä 300	 Valmiita asemakaavoja 7	 Yritystoimi- paikkoja 4533	 Kuljetusoppilaita 1500	 Matkailun Majoitusvrk 175 000
--	--	--	--	---	--	--	--	---	--	--

Toiminta-ajatus ja keskeiset tehtävät

Kaupunkikehitys tuottaa pitkäjänteisesti ennakoivan ja kestäväen kaupunkisuunnittelun tarpeisiin laadukkaita, terveellisiä ja turvallisia ratkaisuja asumisen ja yritysten käyttöön. Kaupunkikehityksen tavoitteena on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävästä kehitystä kaupunkikuvalliset arvot huomioiden. Maankäyttöpolitiikan keinoin edistetään kaupungin joustavaa ja suunnitelmallista kasvua tasapuolisesti huomioiden eri osa-alueet ja tulevaisuuden kasvutavoitteet.

Talousarvion perustelut, rakenteelliset muutokset ja palvelujen kehittäminen 2024

Kaupunkikehitykseen kuuluvat seuraavat yksiköt: Maankäyttö ja logistiikkapalvelut, Ympäristö- ja lupapalvelut sekä Elinkeinopalvelut.

Maankäyttö- ja logistiikkapalvelut

Kaavoitus etenee erikseen hyväksyttävän kaavoitusohjelman mukaisessa järjestyksessä. Kaavoituksen strategiset painopisteet ovat keskustan sekä sen lähiympäristön täydennysrakentamisessa sekä Lohjansolmun asemanseudun asemakaavoituksessa. Keskustan kehittämiseksi ja elinvoiman edistämiseksi käynnistetään visiotyö. Taajamaosayleiskaavan laadinnan ja Lempolan asemanseudun asemakaavan selvityksiin tulee varata määrärahaa.

Tärkein yleiskaavatyö puolestaan on taajamaosayleiskaavan päivitys eli Nauhakaupunki 2050 -työ. Kaavoitus siirtyy vähitellen tietomallipohjaiseen kaavoitukseen osana laajempaa rakennetun ympäristön tietojärjestelmän rakentamista. Ohjelmistot ja tarvittava käyttökoulutus on budjetoitu kiinteistö- ja kartastotoimeen.

Vuonna 2024 kaavoituksen painopiste on kaupungin omistamien maiden kaavoittamisessa, jolloin asiakkailta laskutettavaa työtä ja niiden myötä tuottoja ei synny aikaisempaan tapaan. Näissä tapauksissa tavoitteena on rakentamiskelpoisten, luovutettavien tonttien aikaan saaminen kaupungille. Kaupungin omiin asemakaavahankkeisiin varsinkin Lohjansolmussa, sekä taajamaosayleiskaavan valmisteluun sekä keskustavisiotyöhön on myös varattava selvästi tavanomaista enemmän konsulttiselvitysrachaa vuodelle 2024.

Uudistunut rakentamislaki edellyttää rakennusjärjestyksen uusimista ja aloitetaan sen valmistelu kaavoituksen ja rakennusvalvonnan yhteistyönä.

Kiinteistönmuodostus hoidetaan Lohjan kaupungin rekisterinpitoalueella kaupungin omasta toimesta. Muilla alueilla kiinteistönmuodostuksesta vastaa maanmittauslaitos. Rekisterinpitoalueeseen tehdään laajennoksia uusien sitovan tonttijaon asemakaavojen osalta. Mittauskallustoa modernisoidaan työskentelyn rationalisoimiseksi ja samalla toteutetaan toisen dronekalluston käyttöönotto. Ohjelmistohankintana toteutetaan Louhi -intranet paikkatietopalveluun laajennuksia ja ESRI peruspaikkatietojärjestelmän päivittämistä jatketaan budjettiin varattavien määrärahojen puitteissa. Aineistopäivityksenä toteutetaan nauhataajaman ulkopuolisen kaava-alueen seuraava uusi ortokuvaus. Katunäkymäkuvaus vuodelta 2016 uusitaan. Lunastuslain ja maankäyttö- ja rakennuslain uudistus on meneillään. Yhdessä rakennusvalvonnan kanssa osallistutaan Rava3pro tietomallihankkeeseen sekä Kaavoituksen kanssa KAATIO tietomallihankkeeseen. Edelleen kaavoituksen ja kiinteistö- ja kartastopalveluiden kanssa jatketaan syksyllä 2022 alkanutta ”Kaavatietojen digitalisointi sekä kunnan kaavayhdistelmän digitointiohje”-hanketta (KATTI), jossa Lohja toimii hankkeen vetäjänä. KATTI hanke jatkuu vuoden 2024 loppupuolelle.

Maankäytösopimusmaksut on arvioitu nykyisen rakentamistilanteen mukaisesti sopeuttaen. Paikkatietojärjestelmien ja perusrekistereiden hankintaa jatketaan yhdessä Kirkkonummen kanssa. Tavoitteena on modernisoida sekä käytettävät välineet että työprosessit. Uudistuksen laajuus on huomattava ja sen merkitys on erittäin laaja, myös investointi järjestelmiin ja niiden käyttöönottoon on budjetoitava 2024-2026. Tavoitteena on sähköisten paikkatietopalveluiden lisääminen ja yhtenäistäminen sekä perusrekistereiden modernisointi.

Ympäristö- ja lupapalvelut

Rakennusvalvontaviranomaisen tehtävä on lakisääteistä. Rakennusvalvonta valvoo yleisen edun kannalta rakennustoimintaa, sekä osaltaan huolehtii, että rakentamisessa noudatetaan maankäyttö- ja rakennuslakia ja siihen liittyviä säädöksiä.

Lupamäärät, neuvontapyynnot ja katselmusmäärät olivat vuonna 2022 pysyneet edellisvuosien tasolla. Vuoden 2022 loppupuolella luvitetut 3 kerrostaloa ovat tällä hetkellä viimeksi aloitetut suuremmat asuinrakennushankkeet, vuonna 2023 kerros- ja rivitalohankkeita jarruttanee mm. niiden aikaisempi suuri rakentamismäärä.

Omakotitalojen luvituksen määrä on vuoden 2023 tilastojen mukaan edellisvuoden mukaista, loppuvuoden rakentamista on vaikea arvioida vaihtelevien korko- ja suhdannenäkymien vuoksi. Tällä hetkellä luonteeltaan selkeiden rakennuslupien käsittelyaikataulu on 12 päivää siitä, kun hakijan dokumentit ovat asianmukaisessa kunnossa.

Kaupan- ja teollisuuden hankkeiden lupamäärät ovat vuonna 2023 laskeneet vuoden 2022 tasosta, vuonna 2024 kaupan- ja teollisuuden hankkeiden lupamäärien voidaan olettaa mukaillevan vuoden 2023 toteutuman tasoa.

Vuoden 2024 lupamäärien voidaan olettaa olevan vuoden 2023 toteutuman tasoa. Perittävien lupamaksujen määrän voidaan arvioida vähentyvän 60-70%:n vuoden 2022 tasosta. Lupamäärissä ei oletettavasti tule olemaan yhtä suurta poikkeamaa vuoden 2022 tasosta luvituksen painopisteen muuttuessa laajennus sekä muutoslupiin. Rakentamis sektorin hiljentymisen vuoksi rakennusvalvonnan lupamaksutuottojen odotusarvoa laskettu 250 000 euroa.

Rakennusrekisterin perusparannustyö on aloitettu tammikuussa 2020, ja sitä jatketaan vuonna 2024.

Uusi rakentamislaki tulee voimaan vuonna 2025 osittain ilman siirtymäaikaa. Lakimuutoksen vaikutukset tulevat olemaan merkittäviä jo vuodelle 2024. Rakennusvalvonnan tulee varautua koulutuksiin ja rakennusjärjestyksen uusimiseen. Rakentamislain voimaantulo edellyttää ohjelmisto- ja laitehankintoja, joiden kustannukset vaikuttavat mahdollisesti jo vuonna 2024, ohjelmisto- ja laitehankintojen kustannusvaikutusten arviointi on työn alla. Vuonna 2025 myös arkistoinnin kulut tulevat nousemaan huomattavasti rakentamislain digiloikan takia.

Lohjan ympäristönsuojelu hoitaa lakisääteisiä ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviä, joihin kuuluvat ympäristönsuojelu-, vesi-, jäte-, maa-aines-, vesihuolto-, merenkulun ympäristönsuojelu-, maastoliikenne- ja vesiliikennelain sekä kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain mukaiset lupa-, valvonta- ja edistämistehtävät sekä luonnonsuojelu- ja ympäristövaikutusten arviointimenettelylaissa kaupungille määrätty tehtävät. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen on ympäristönsuojelun yleisen edun valvoja paikallisella tasolla. Lohjan ympäristönsuojelun toiminta jatkuu kehittämällä koko ajan työprosesseja ja yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Facta-ympäristöosiota ja Louhi -paikkatietoaineistoa kehitetään ja täydennetään uusilla aineistoilla. Ohjeistukseen ja neuvontaan kiinnitetään erityistä huomiota. Ympäristönsuojelun budjetissa huomioidaan Lohjan osallistuminen Karjaanjoen vesistövisio -hankkeeseen, johon talousarvioesityksessä on osoitettu merkittävä taloudellinen panostus. Keskiössä on kahden puuttuvan kalatien rakentamisen vauhdittaminen ja myös vesistöjen kunnostustoimenpiteet.

Selvitetään METSO -ohjelmaan sopivia kohteita luonnonsuojelualueiksi. Rausjärven metsäalueet liitetään METSO-ohjelmaan.

Elinkeinopalvelut

Elinkeinopalveluiden vuoden 2024 toiminnallinen painopiste tulee olemaan yritysneuvonnan järjestäminen kaupungin omana toimintana 1.1.2024 alkaen, Novago-yhteistyöstä irtaantumisen jälkeen.

Yrityslohja -neuvontayksikkö muodostuu kahdesta yritysasiantuntijasta, jotka rekrytoidaan kaupungin palvelukseen syksyn 2023 aikana. Yrityslohja -neuvontayksikön tukena on kaupungin elinkeinopalvelut-tiimi ja neuvontayksikön työnjohdosta vastaa yrityspalvelupäällikkö. Yrityslohja -neuvontayksikkö pystyy hyödyntämään kaupungin kehittämiskumppaneiden laajaa osaamista esimerkiksi työvoimaan, koulutukseen ja hanketoimintaan liittyvissä asioissa. Yrityslohja -neuvontayksikkö verkostoituu tehokkaasti paikallisten ja seudullisten yrityspalveluita tuottavien asiantuntijayritysten kanssa muodostaen uusyritysneuvontaa tukevan asiantuntijapoolin.

Uusien, toimivien, kehittyvien ja kasvavien yritysten neuvontaa toteuttavat kaksi yritysasiantuntijaa. Vuosittain Lohjalla perustetaan 250-300 yritystä, joista osassa mukana on Uusyrityskeskusten neuvonta. Noin 80 prosenttia Uusyrityskeskusten palveluja käyttäneistä yrityksistä toimii viiden vuoden kuluttua. Kaikista yrityksistä vastaava luku on 50 prosenttia. Lohja on liittynyt Suomen Uusyrityskeskukset ry:n jäseneksi 1.9.2023 alkaen. Uusyrityskeskusten verkostoon kuulumisen on tärkeä ammatillinen tuki Yrityslohjan yritysasiantuntijoille. Tilaisuuksia, tapahtumia ja koulutuksia lisätään, jotta pystymme palvelemaan yrityksiä entistä monipuolisemmin. Yritysneuvontapalveluiden järjestäminen sertifioidusti, Suomen Uusyrityskeskukset ry:n toimintamallin ja laatustandardien mukaisesti, luo hyvän pohjan palveluiden pitkäaikaiselle ylläpidolle ja kehittämiselle. Laatuvaatimukset edellyttävät, että uusyrityskeskusten asiakastyytyväisyys on vähintään 4,0 asteikolla 1-5.

Yrityspalveluiden toiminnassa verkostoituvaa toimintamallia lisätään kaikessa toiminnassa. Työvoiman saatavuus on keskeinen tekijä niin uusien yritysten sijoittumisessa kuin kasvuun ja kansainvälistymiseen tähtäävissä yrityksissä. Yhteistyö koulutusta tarjoavien oppilaitosten sekä esimerkiksi henkilöstövuokrausyritysten kanssa on hyvin tärkeää.

Lohjalla on yli 4000 yritystä. On tärkeää, että nykyiset yritykset pysyvät Lohjalla. Omistajanvaihdokset ovat ajankohtaisimpia yhä useammassa yrityksessä. Kaupunki voi tukea omistajanvaihdoksia esimerkiksi koulutuksilla, erilaisilla tilaisuuksilla ja teemaa aktiivisesti esillä pitäen. Nykyisten yritysten lisäksi on tärkeää, että Lohjalle saadaan uusia yrityksiä sekä sitä kautta työpaikkoja. Uusi työpaikka voi tuoda välillisesti jopa 4-8 muuta uutta työpaikkaa. Uusien yritysten sijoittuminen Lohjalle on yksi keskeinen osa Yrityslohjan kokonaisuutta.

Yritysneuvontaan ja yritysten tukemiseen on talousarviossa seuraavat määräesitykset, jotka katetaan toimialan sisältä yritysneuvontapalveluiden omaan haltuun ottamisesta syntyvällä säästöllä 123 141 euroa:

- Investointituki yrityksille, 50 000 euroa
- Novagon alasajo, 50 000 euroa

Hallitus on hyväksynyt 1.3.2023 lain työvoimapalveluiden järjestämisestä ja julkisten työvoimapalvelujen järjestämisvastuu työ- ja elinkeinotoimistolta siirtyy kunnille 1.1.2025. Lohjan kaupunki täyttää Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) asettamat vaatimukset järjestämisvastuukunnan osalta, Lohjan työvoimapohjan ollessa yli 20 000 henkilöä. Lohjan ja Karkkilan kaupunki ovat muodostamassa yhteisen työllisyysalueen, jonka työnimenä on Lohja - Karkkilan työllisyysalue ja jonka työvoimaviranomaisena Lohjan kaupunki tulee toimimaan jatkossa.

Ennen Lohja – Karkkila työllisyyspalveluja, tähän haasteeseen vastaa Lohjalla avattu matalan-kynnyksen työnhakupiste Navigaattori. Navigaattori on Luksian ja Lohjan sekä Vihdin yhteis-kehittämishanke, joka toimii siltana nykytilan ja uuden TE-palvelun välillä. Navigaattorin tavoitteena on ensisijaisesti saada vähennettyä pitkäaikaistyöttömiä kuntaosuuslistalta tai estää sinne putoamista. Navigaattorin asiakkaina kaikki työnhakija-asiakkaat sekä yritykset, mutta kärkeä yli 50-vuotiaat, pitkäaikaistyöttömät ja maahanmuuttajat. Talousarvioesitykseen sisältyy kaksi osa-aikaista hanketyöntekijää, kustannusvaikutus n. 50 000 euroa, katetaan toimialan sisäلتä ja hankerahoituksella.

TE-palvelujen siirto kuntiin on kunnille uusi valtionosuustehtävä, jonka rahoitus on yleiskatteisessa valtionosuudessa. Kunnan rahoitusvastuu laajenee. Kunnille siirtyy myös ELY-keskusten julkisiin työvoimapalveluihin liittyvät hankintatehtävät ja KEHA-keskuksen julkisiin työvoimapalveluihin liittyvät maksatustehtävät. Valmistelun tahti on tiukka. Valtiolta tullaan saamaan valtionosuusrahaa, mikä ei kata varsinkaan vuoden 2023 – 2024 tarvittavia muutostalouksia. Laajan ja odotetun TE-palvelut 2024 -uudistuksen muutokset tapahtuvat vaiheittain. Vuosia 2023 ja 2024 voi kutsua siirtymäajaksi, jolloin selvitetään, valmistaudutaan ja tehdään linjauksia kohti pysyvää työllisyyden edistämisen mallia. Kyse ei ole vain työllisyyden hoidosta, vaan ennen kaikkea kunkin alueen elinvoiman vahvistamisesta.

TE-uudistukseen vahvasti liittyy myös annetusta uudesta laista Kotoutumisen edistämisestä (392/2023, kotoutumislaki) 3 §:n mukaan työvoimaviranomainen vastaa kunnan tehtäväksi kotoutumislaisissa säädettyjen toimenpiteiden ja palvelujen toteuttamisesta, ellei muusta lain-säädännöstä muuta johdu. Kotoutumislakiin tulee kunnalle uusia velvoitteita, jotka tulee käydä ilmi jo järjestämissuunnitelmasta.

Lohjan kaupungille on organisaatiomuutoksen yhteydessä perustettu Elinkeinopalvelujen alle Työllisyyspalvelut, jossa työskentelee oman toimensa ohella työllisyyspäällikkö ja 1.8.2023 aloittanut työllisyyskoordinaattori (määräaikaiset 2023 vuoden loppuun). Muiden kuntien ja asiantuntijoiden keskustelun pohjalta, TE-uudistusta ei tulla saamaan maaliin oman työn ohella ja työ jatkuu vielä aikataulupaineiden vuoksi vuonna 2025. Työllisyyspäällikön ja työllisyys-koordinaattorin työpanoksia tarvitaan myös vuonna 2024 tässä hankkeessa, kustannusvaikutus n. 123 000 euroa, sisältyy talousarvioesitykseen.

Elinkeinopalveluihin sijoittuva matkailupalvelut jatkaa aktiivista matkailuyrittäjien verkottamista ja paikallisen matkailuelinkeinon tukemista. Matkailuorganisaatio edistää ja markkinoi kaupunkia ja yrityksiä pyrkien samalla kasvattamaan edelleen matkailutuloa alueella ja luomaan kumppanuuksia järjestöjen, toimijoiden, oppilaitosten ja esimerkiksi matkanjärjestäjien kanssa. Matkailupalvelut kouluttaa matkailutoimijoita ja pyrkii edistämään kestäväin kehityksen mukais-ta toimintaa lohjalaisessa matkailussa. Matkailutoimi osallistuu myös aktiivisesti erilaisiin kun-tarajoja ylittäviin matkailuhankkeisiin ja pyrkii osallistumaan erityisesti matkailuun liittyvän inf-rastruktuurin kehittämiseen, joka palvelee yleisesti myös Lohjalla asuvia. Matkailumarkkinoin-nissa hyödynnetään myös jatkossa vahvasti Lohja 700 -juhlavuotta ja pyritään vahvistamaan mielikuvaa elinvoimaisesta kaupungista ja matkailuelinkeinosta Lohjalla.

Itsenäisenä tulosityksikkönä jatketaan Tytyri Elämyskaivoksen matkailullista kehitystä ja tähän liittyvän yritysysteistyön lisäämistä muiden Lohjan matkailutoimijoiden kesken. Toiminnan ke-hittäminen tähtää paitsi kohteen taloudelliseen tasapainoon, myös alueen matkailulliseen ke-hittymiseen. Tytyrillä on myös edellytykset toimia alueen matkailullisena vetovoimatekijänä. Konseptimuutos kesällä 2023 ja tähän liittyvät sekä rakenteelliset, että operatiiviset muutokset

ovat antaneet erinomaiset edellytykset kannattavalle toiminnalle jatkossa. Tilastojen valossa Tytyri oli kesällä 2023 Lohjan merkittävin matkailukohde noin 12 000 kävijällä.

Merkittävim­mät muutokset Elämyskaivoksessa ovat olleet pakollisista opas­palveluista luopu­minen ja asiakkaiden vapaa kulku kaivoksessa. Tämä on tervehdyttänyt kustannusrakennetta merkittävästi ja antanut elämyskaivokselle mahdollisuuden jo alkavalla tilikaudella omara­hoit­teiseen toimintaan. Huolimatta alkuvuoden kustannusrakenteesta, Elämyskaivos tähtää nolla­tulokseen jo päättyvälle tilikaudelle. Aiemmin henkilöstöksi riitti yksi oma henkilö ja ostopalve­luna tuotetut opas­palvelut, mutta tästä järjestelystä ei jäänyt toiminnalle katetta eikä se ollut taloudellisesti järkevää. Nyt kun asiakkaat saavat kulkea kaivoksessa vapaasti, jää lipputulo kokonaisuudessaan kaupungille.

Rakenteelliset muutokset ja palvelujen kehittäminen 2024

Novago Yrityskehitys Oy:n toiminta on murrosvaiheessa, ja Lohjan kaupunki on tehnyt päätök­sen osaltaan, että se on Novagon lakkauttamisen kannalla. Jos tarvittava enemmistö muista Novago-kunnista päättyy saamaan omassa päätöksenteossään, tulee selvitysmenettelyyn va­rata vuodelle 2024 määrärahoja 50 000 euron verran. Lohjan kaupunginhallitus on tehnyt pää­ töksen yritysten investointikimalliin liittyen. Tähän toimintaan on vuodelle 2024 syytä varata 50 000 euron määräraha.

Tytyri Elämyskaivoksen osalta toimintaa uudistettiin vuodelle 2023 Peikkoluolan muodossa. Tämä on tuonut kohteeseen runsaasti lisää kävijöitä. Jotta aktiivinen kehitystyö kohteessa voi­ si edelleen jatkua sen uudistamisen merkeissä, että kävijät palaisivat Elämyskaivokseen uu­ delleenkin, tulee tähän panostaa jatkossakin.

Maanhankinnassa jatketaan aktiivista toimintaa pääasiassa vapaaehtoisin kaupoin investoin­ timäärärahojen sallimissa puitteissa painottuen etenkin kasvualueisiin, kuten Muijalaan, ja ns. Tunnin junan asemanseutuun.

Lohjan kaupungin tonttimyynti on vuoden 2023 aikana vähentynyt johtuen epä­vakaasta rahoit­ tilanteesta sekä pientalo- että kerrostalotonttien osalta. Sama trendi näyttäisi jatkuvan myös vuonna 2024, ehkä hieman tasoittuen. Maanhankintaan on edelleen panostettava voimakkaas­ ti. Maanhankinnan määrärahoista ei tulisi tinkiä tulevan alueiden käyttölain ja lunastuslain muutosten vuoksi, sillä ne tulevat voimaan tullessaan tulevina vuosina nostamaan maanhan­ kintahintaa huomattavassa määrin.

Ajankohtaista on myös edelleen säännöllinen ortokuvaus kaava-alueilla. Itse kuvaus ja laitteen käyttö lisää kuluja noin 60 000 euroa. Tarvittavien ohjelmien lisenssimaksut ovat olleet nou­ sussa ja tästä koituu myös ylimääräisiä kuluja noin 60 000 euroa. Lisäksi ohjelmistojen moder­ nisointiin on varattava 75 000 euroa käyttöönottoon sekä 50 000 euroa vuosittaisiin käyttöpal­ velumaksuihin lisäyksenä. Tietomalliohjelmistojen hankinta ja käyttöönotto jatkuu.

Kaavoituksessa on vuonna 2024 isoina hankkeina Lohjansolmun alueen asemakaavoitus sekä taajamaosayleiskaavan edistäminen. Näihin hankkeisiin liittyviin selvityksiin tulee varata 80 000 euron määräraha talousarvioraamiin sisältyen.

Joukkoliikennepalvelut keskittyvät kaupungin joukkoliikenteen, oppilaskuljetuksien ja muun liikenteen ylläpitoon ja kehittämiseen. Tulosalueen määrärahoihin sisältyvät myös seudulliset

joukkoliikennemaksusuudet. Joukkoliikennepalveluiden vuoden 2024 tavoitteena on tuottaa edelleen laadukkaita, kustannustehokkaita ja oikea aikaisia joukkoliikennepalveluja sekä koulumatkakyytejä asukkaille. Kaupunkikehityslautakunta päätti 25.10.2023 että joukkoliikennepalveluita tuotetaan vuoden 2024 kesäkuun alusta ELY-vetoisesti, pois lukien Virkkala-Lohja-Helsinki -reitti, joka jää markkinaehtoiseksi. ELY-vetoinen liikenne tulee yhtenäistämään alueen joukkoliikenteen, parantaen se saavutettavuutta ja luotettavuutta.

Vuoden 2024 talousarvioon varataan 250 000 euron lisämääräraha joukkoliikennepalvelujen kehittämiseen ELY-vetoisen suunnittelun pohjalta. Tämä pohjautuu valtuuston määrittämään talousraamiin.

Tasapainottamis-/sopeuttamistoimenpiteet ja niiden vaikutukset

Talouden tasapainottamisohjelmaan vv. 2021-2024 ei sisälly toimenpiteitä vuodelle 2024. Kaupunkikehitys toimii vuonna 2024 kaupunkirakenteelle asetettujen taloudellisten tavoitteiden puitteissa.

Henkilöstömuutokset

Kaupunkikehityksen tulosalueella tapahtuu 2024 ja seuraavina vuosina lukuisia eläköitymisiä. Kaavoituksessa eläköityvän suunnitteluavustajan tilalle tarve palkata asiantuntija, digilainsäädännön tuomien vaatimusten myötä jatkossa hiukan erilaisella profiililla. Kaavoituksessa tarve uuden henkilön palkkaaminen tietomallintajaksi. Myös ostopalvelujen lisäämiselle on perusteita, jatkossa tavoitteena käyttää puitesopimus-kaavoitusarkkitehtia akuutteihin tarpeisiin.

Kiinteistö- ja kartastopalveluissa 2024 1-2, vuonna 2025 1-2. Eläköityvien tilalle palkattavien saatavuudessa on edelleen ongelmia mm. oikeanlaisen koulutuksen ja pätevyyden vähäisyyden vuoksi.

Kaupunkikehityksen tulosalueen eläköitymisistä aiheutuu väliaikaisia paineita toteutettavien sijaisuuksien muodossa olemassa olevin resurssein, kunnes uudet resurssit saadaan rekrytoitua.

Matkailupalvelut tuottavat matkailupalveluita ympäri vuoden kahdessa ja sesongin aikana kolmessa toimipisteessä; Laurinkadun toimipisteessä, Aurlahden toimipisteessä ja Tytyrin toimipisteessä. Palveluita tarjotaan osassa toimipisteitä kaikkina viikonpäivinä. Palvelun mahdollistaminen jatkossa edellyttää, että nykyisten kahden määräaikaisen palveluneuvojan tehtävän jatkumista tai vakinaistamista.

Palvelutuotteet

Palvelutuotteet	TP22	TA2023	TA2024
Kaupunkikehityslautakunta			
Htv	50,7	63,9	74,7
Kaavoitus			
-Vireillä olevien lukumäärä, kpl	30	27	25
-Yksikkökustannus, euroa/suorite/kk	2 055	2 200	3 747
-Poikkeamispäätökset ja suunnittelutarveratkaisut	54	50	80
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	1 049	800	1 388
Kiinteistö- ja kartastopalvelut			
-Tontin luovutukset, kpl	7	25	7
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	7 488	10 695	32 430
-Raakamaan hankinta, ha	38	40	20
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	0,04	3,55	1,1
Rakennusvalvonta			
-Luvat ja lupavalmistelut (päätökset)	989	1 100	750
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	238	200	386
-Ohjaus ja neuvonta, kpl	5 240	5 300	5 300
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	33,00	25	67
Ympäristönsuojelu			
-Ympäristönsuojelu (tapahtumat)	340	470	340
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	1 338	725	463
-Valvontatehtävät (tarkastukset)	329	277	329
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	550	450	814

4.3.3. Ympäristöterveyspalvelut

Määrärahojen sitovuus valtuustoon nähden

Ympäristöterveyslautakunta

Ulkoiset ja sisäiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	806	845	965	14,2 %	975	985
TOIMINTAKULUT	-1 143	-1 461	-1 441	-1,4 %	-1 473	-1 489
TOIMINTAKATE	-337	-616	-476	-22,7 %	-498	-504

Ulkoiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	789	845	965	14,2 %	975	985
TOIMINTAKULUT	-1 022	-1 271	-1 252	-1,5 %	-1 283	-1 297
TOIMINTAKATE	-233	-426	-288	-32,5 %	-308	-312

Sisäiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	17	0	0	***	0	0
TOIMINTAKULUT	-122	-190	-188	-0,7 %	-190	-192
TOIMINTAKATE	-105	-190	-188	-0,7 %	-190	-192

 500 suunnitelmallista tarkastusta	 400 Ilmoitus- perusteista tarkastusta	 400 näytettä	 8000 Eläinlääkäri- käyntiä	 80 lausuntoa	 150 ympäristöterveyden- huollon lainsäädännön mukaista päätöstä/ ilmoituksen käsittelyä
--	---	--	---	--	---

Toiminta-ajatus ja keskeiset tehtävät

Ympäristöterveyspalvelut hoitavat ympäristöterveydenhuollon lakisääteisiä tehtäviä, joihin kuuluvat elintarvikelain, terveydensuojelulain sekä tupakka- ja lääkelain mukainen valvonta sekä hakemusten ja ilmoitusten käsittely. Lisäksi tehtäviin kuuluu eläinlääkintähuollon tehtävät sisältäen eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan ja eläinlääkäripalvelut. Toiminta on seudullista, yhteistoiminta-alueena on Karkkila, Lohja, Siuntio ja Vihti.

Talousarvion perustelut, rakenteelliset muutokset ja palvelujen kehittäminen 2024

Maksutuottojen odotetaan pysyvän nykyisellä tasolla. Taksoihin tehdään kustannustason nousua vastaava 5 % korotus, paitsi klinikkamaksua asiakaskäynneistä eläinlääkärivastaanotoilla korotetaan 20 %, koska maksu on pysynyt muuttumattomana v. 2016 alkaen. Klinikkamaksun korotus vastaa elinkustannusindeksin nousua.

Kunta-alan työ- ja virkaehtosopimusneuvotteluissa saavutettu sopimusratkaisu, sekä teknisten keväällä 2023 valmiiksi saatettu TVA, jonka seurauksena palkkataulukot päivitettiin, korottaa palkkakustannuksia n. 7,2 %.

Ympäristöterveyspalveluissa panostetaan erityistilannevalmiuden ylläpitoon ja toteutetaan näytteenottoprojekti. Sidosryhmäyhteistyötä jatketaan nykyisellään.

Rakenteelliset muutokset ja palvelujen kehittäminen 2024

Edellisen hallituskauden aikana kaavailtiin ympäristöterveydenhuollon tehtävien siirtämistä hyvinvointialueille v. 2026 alusta. Nykyinen hallitusohjelma kuitenkin linjaa, että hyvinvointialueiden tehtäviä ei tulla lisäämään. Uusi eläinlääkintähuoltolaki on notifioitavana Euroopan komissiolla. Voimaan tullessaan laki tuo muutoksia kunnallisten eläinlääkäripalvelujen järjestämiseen mm. luetteloimalla tarkasti järjestämisvelvoitteen piiriin kuuluvat palvelut. Tämä voi heikentää kunnaneläinlääkärien työn vetovoimaa, joka ei nykyiselläänkään ole kovin hyvä johtuen päivystysvelvoitteen aiheuttamasta työsidonnaisuudesta.

Palvelujen turvaamiseksi on eläinlääkintähuollon palveluverkkoa alueella tarpeen tarkastella ja tehdä tarvittavat rakenteelliset muutokset. Yhden uuden praktikkoeläinlääkäri viran perustaminen on välttämätöntä, jotta ei ylitetä työ- ja virkaehtosopimuksen mukaisia maksimipäivystystiheyksiä.

Henkilöstömuutokset

Esimiestyötä on välttämätöntä jakaa useammalle ihmiselle. Uusia virkoja ei tässä tarkoituksessa perusteta.

Palvelutuotteet

Palvelutuotteet	TP2022	TA2023	TA2024
Ympäristöterveyslautakunta			
Htv	23,8	13,2	16
Ympäristöterveys			
-Eläinlääkärikäynnit	8 286	8 000	8 000
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	73,02	60	87,27
-Terveystarkastukset	672	560	600
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	495	75	710

4.4. Sivistys-toimiala

Toiminta-ajatus

Lohjan kaupungin sivistys-toimialaan kuuluvat sivistyslautakunta sekä kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunta. Toimialan tulosalueet ovat kasvun ja oppimisen tulosalue sekä kulttuuri- ja vapaa-ajan tulosalue.

Sivistys-toimialan tavoitteena on edistää kasvua, oppimista, kulttuuria, liikuntaa, terveyttä ja hyvää elämää. Toimialan keskeiset tehtävät ovat kasvatuksen, koulutuksen, kirjaston, kulttuurin ja liikuntapalveluiden tuottaminen. Haluamme olla aktiivisesti mukana ihmisten arjessa ja osallistamme kuntalaisia mukaan toimialan palveluiden kehittämiseen.

Toimialan painopistealueet vuodelle 2024 ovat uuden kaupunkistrategian mukaisesti vahvistaa kuntalaisten hyvinvointia ja parantaa Lohjan tunnettuutta kehittämällä aktiivisesti kaupungin sivistyspalveluita. Vuoden aikana jatkamme työtä henkilöstön työviihtyvyyden ja työssä jaksamisen parantamiseksi osana toimialan kehittämisohjelmaa. Toimialan keskeisenä tavoitteena on laadukkaiden palveluiden tuottaminen uudistuneessa organisaatiossa taloudellisesta kestävällä pohjalla.

 Menot -128,17 milj. euroa	 Tulot 10,0 milj. euroa	 Toimintakate -118,13 milj. euroa	 Toimintakate /as -2 580 euroa/as	 Htv 1 211,86
---	---	--	---	---

Määrärahat

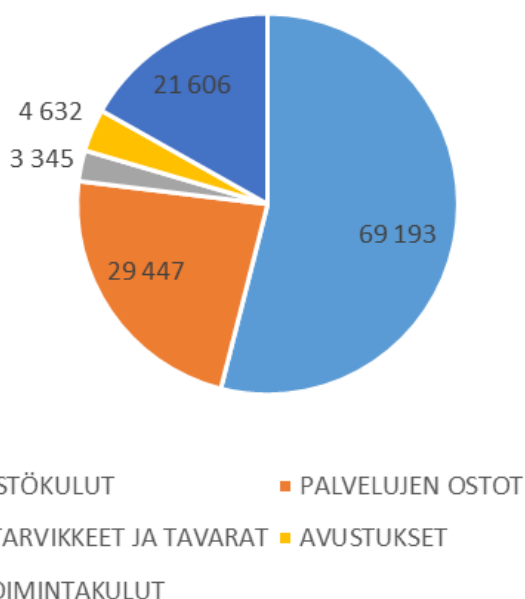
Sivistys

Ulkoiset ja sisäiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	12 704	12 713	10 047	-21,0 %	10 147	10 248
TOIMINTAKULUT	-119 963	-124 268	-128 222	3,2 %	-130 607	-132 068
TOIMINTAKATE	-107 260	-111 556	-118 175	5,9 %	-120 460	-121 820

Ulkoiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	12 079	12 355	10 047	-18,7 %	10 147	10 248
TOIMINTAKULUT	-82 422	-83 136	-85 770	3,2 %	-87 733	-88 768
TOIMINTAKATE	-70 343	-70 781	-75 723	7,0 %	-77 586	-78 520

Sisäiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	625	357	0	-100,0 %	0	0
TOIMINTAKULUT	-37 542	-41 132	-42 452	3,2 %	-42 874	-43 300
TOIMINTAKATE	-36 917	-40 775	-42 452	4,1 %	-42 874	-43 300

Sivistys, ulkoiset ja sisäiset toimintakulut
(1000 euroa)

Tuloslaskelma

Sivistys (ulkoiset ja sisäiset, 1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT						
MYYNITUOTOT	5 226	4 932	4 513	-8,5 %	4 558	4 604
MAKSUTUOTOT	3 506	3 139	3 065	-2,4 %	3 095	3 126
TUET JA AVUSTUKSET	3 601	4 380	2 205	-49,7 %	2 227	2 250
MUUT TOIMINTATUOTOT	371	262	264	0,7 %	266	269
TOIMINTATUOTOT	12 704	12 713	10 047	-21,0 %	10 147	10 248
TOIMINTAKULUT				***		
HENKILÖSTÖKULUT	-63 953	-66 643	-69 193	3,8 %	-70 926	-71 638
PALKAT JA PALKKIOT	-52 321	-53 858	-55 222	2,5 %	-56 607	-57 174
HENKILÖSIVUKULUT	-11 631	-12 785	-13 971	9,3 %	-14 319	-14 464
ELÄKEKULUT	-9 759	-10 461	-11 605	10,9 %	-11 895	-12 015
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-1 873	-2 324	-2 366	1,8 %	-2 424	-2 449
PALVELUJEN OSTOT	-26 004	-27 665	-29 447	6,4 %	-29 805	-30 164
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-3 003	-3 152	-3 345	6,1 %	-3 413	-3 477
AVUSTUKSET	-6 402	-4 622	-4 632	0,2 %	-4 673	-4 767
MUUT TOIMINTAKULUT	-20 602	-22 187	-21 606	-2,6 %	-21 789	-22 023
TOIMINTAKULUT	-119 963	-124 268	-128 222	3,2 %	-130 607	-132 068
TOIMINTAKATE	-107 260	-111 556	-118 175	5,9 %	-120 460	-121 820

Henkilöstösuunnitelma

Tulosalue, htv	TA 2023	TA2024	TS2025	TS2026
Sivistys-toimiala yhteensä, htv	1 197,14	1 211,86	1 190,01	1 185
Kasvu ja oppiminen	1 077,35	1 091,85	1 095	1 095
Varhaiskasvatus, htv	445,27	439,35	445	445
Perusopetus, htv	532,19	562,68*)	550	550
Yhteiset palvelut, htv	99,89	89,82	100	100
Kulttuuri ja vapaa-aika	119,79	120,01	120,01	120
Kulttuuripalvelut	80,79	81,01	81,01	81
Kirjastopalvelut	39,0	39,0	39,0	36
Liikuntapalvelut	-	-	-	-

*) Luku sisältää määräaikaisia vakansseja, jotka aiemmin budjetointi yhteissummuna.

4.4.1. Sivistyslautakunta

Määrärahojen sitovuus valtuustoon nähden

Sivistyslautakunta

Ulkoiset ja sisäiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	11 017	10 855	8 169	-24,7 %	8 251	8 333
TOIMINTAKULUT	-105 234	-110 241	-113 731	3,2 %	-115 871	-117 143
TOIMINTAKATE	-94 217	-99 386	-105 562	6,2 %	-107 620	-108 810

Ulkoiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	10 476	10 498	8 169	-22,2 %	8 251	8 333
TOIMINTAKULUT	-70 158	-72 034	-74 266	3,1 %	-76 014	-76 890
TOIMINTAKATE	-59 682	-61 537	-66 097	7,4 %	-67 763	-68 556

Sisäiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	541	357	0	-100,0 %	0	0
TOIMINTAKULUT	-35 076	-38 206	-39 465	3,3 %	-39 857	-40 254
TOIMINTAKATE	-34 535	-37 849	-39 465	4,3 %	-39 857	-40 254

						
1900 lasta varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa Varhaiskasvatuksen osallistumisaste 81 %	Varhaiskasvatusta ja esiopetusta n. 65 yksikössä ja 35 perhepäivähoitajalla	5000 oppilasta perusopetuksessa 900 opiskelijaa lukiokoulutuksessa	Perusopetusta järjestetään 22 yksikössä ja lukiokoulutusta 3 yksikössä	Nuorisotyö tavoittaa kuukausittain n. 5000 lasta ja nuorta	Nuorisotoimintaa Toimintakeskus Harjussa ja 9 nuorisotalolla sekä nuorisotyöpajalla	Kierrätyskeskuksessa asiakkaita vuodessa n. 50 000

Toiminta-ajatus ja keskeiset tehtävät

Kasvun ja oppimisen tulosalueen tehtävänä on tuottaa laadukkaita lasten ja nuorten palveluita. Haluamme olla kasvun ja oppimisen edelläkävijä ja tuottaa palveluita lähellä kuntalaisia. Päämääränämme on tukea lohjalaisten sujuvaa arkea ja mahdollistaa toimivat kasvatus- ja koulutuspalvelut koko Lohjan alueella.

Tulosalueen yksiköt tuottavat perusopetuksen, varhaiskasvatuksen, lukiokoulutuksen ja nuorisotyön palveluita. Tehtäviimme kuuluu myös edistää aktiivisesti kuntalaisten hyvinvointia ja huolehtia henkilöstömme työssäjaksamisesta. Painopistealueita vuodelle 2024 ovat mm. tulosalueen palveluiden kattava kehittäminen, henkilöstön hyvinvoinnin lisääminen ja toimintojen tiedolla johtamisen kehittäminen.

Talousarvion perustelut, rakenteelliset muutokset ja palvelujen kehittäminen 2024

Kasvatus- ja koulutuspalveluiden taloudellinen merkitys kuntien taloudessa on kasvanut merkittävästi viimeisten vuosien aikana. Palveluiden järjestäminen taloudellisesti kestäväällä pohjalta on kuntien talouden kannalta tulevana vuosina entistä merkittävämpi asia.

Kasvun ja oppimisen tulosalue muodostuu kolmesta eri tulosityksiköstä. Varhaiskasvatus järjestää päiväkotien, perhepäivähoidon ja avoimen varhaiskasvatuksen toimintaa ja ohjaa ja valvoo yksityistä varhaiskasvatusta. Perusopetuksen tulosityksikön tehtävänä on järjestää koulujen ja iltapäiväkerhojen toimintaa koskevat palvelut. Sivistyksen yhteiset palvelut vastaavat lukiokoulutuksen, nuoristyön, hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön, tulosalueen hallinnon sekä toimialan yhteisten tukipalveluiden järjestämisestä.

Kasvun ja oppimisen tulosalueen kehittämisohjelmaa jatketaan suunnitelmien mukaisesti vuoden 2024 aikana. Ohjelman tavoitteena on kaupungin tuottamien kasvatus- ja koulutuspalveluiden järjestelmällinen kehittäminen. Kehittämisohjelman työryhmissä tarkastellaan kaupungin tuottamien kasvatuksen ja koulutuksen palveluiden vaikuttavuutta, palveluverkkoja, resurssointia, kustannuksia sekä kehittämistarpeita. Henkilöstön hyvinvointia ja työviihtyvyyttä kehitetään monialaisen työryhmän toimesta. Tulosalueen palveluiden energian käyttöä koskeva suunnitelma sisältää toimenpiteitä energian käytön vähentämiseksi tulevien vuosien aikana.

Osaavan henkilöstön saatavuuden turvaaminen on keskeinen tekijä kuntien palveluiden laadun kannalta. Tulosalue toteuttaa tiivistä yhteistyötä kaupungin henkilöstöpalveluiden kanssa, jotta nykyisen henkilöstön hyvinvointi, uusien henkilöiden rekrytointi sekä kaupungin maine hyvänä työnantajana kehittyvät positiivisesti.

Vuoden 2024 talousarvion valmistelun yhteydessä on arvioitu perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen lasten määrien mahdollisia muutoksia tulevan vuoden aikana. Varhaiskasvatuksen lasten määrän kasvulle tai alle 3-vuotiaiden lasten määrän kasvua varten ei talousarviossa ole erikseen varattu määrärahaa. Talousarvioon kirjatut määrärahat on laskettu syksyn 2023 lapsimäärän mukaisesti.

Varhaiskasvatuksen tulosityksikkö järjestää varhaiskasvatusta ja esiopetusta. Lapsilla on subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen ja palvelua on tarjottava kaikille sitä haluaville. Varhaiskasvatuksen palveluiden piirissä on yhteensä noin 1900 lasta, joista alle kolmivuotiaita lapsia on yhteensä noin 440. Esioppilaita lukukaudella 2023-2024 on 420. Yksityisen varhaiskasvatuksen osuus varhaiskasvatuspalveluista on noin 14 %.

Lohjalla syntyneiden lasten määrä on pysynyt viime vuodet noin 320-350 välillä, pois lukien vuodet 2019 ja 2022, jolloin syntyvyys jäi alle 300 lapsen. Vuoden 2023 syntyvyys on jäämässä myös alle kolmen sadan lapsen. Varhaiskasvatuksessa syntyvyyden lasku ei ole kuitenkaan vaikuttanut resurssitarpeeseen, koska alle kolmevuotiaiden suhteellinen osuus varhaiskasvatuksessa on noussut ja Lohjalle on muuttanut 0-6 –vuotiaita lapsia. Vuonna 2021 muuttovoitto oli 84 lasta ja vuonna 2022 42 lasta. Alle kolmevuotiaiden lasten osallistumisaste on noussut.

Laadukas varhaiskasvatus tukee lapsen kasvua ja oppimista ja on keskeinen kaupungin elinvoimaisuutta lisäävä palvelu. Laadukas varhaiskasvatus on asetettu tavoitteeksi vuoden 2023 hallitusohjelmassa ja Lohjan kaupungin strategiassa. Laadukkaan varhaiskasvatuksen onnistumisen tae on henkilöstö. Kelpoisen henkilöstön saatavuus on ollut haaste etenkin varhaiskasvatuksen opettajien kohdalla. Henkilöstön pitovoimaa tulee varmistaa erilaisilla toimenpiteillä.

lä, mutta keskeisenä on henkilöstön jaksamisen tukeminen. Sijaisten saatavuus on varmistettava lisäämällä varahenkilöiden määrää. Talousarvioon esitetään seitsemän varahenkilön vakanssia, kate varhaiskasvatuksen sijaistamiskustannuksista. Riittävä henkilöstö tukee jaksamista, mutta henkilöstö mitoitettu on säädetty myös laissa. Johtamisen riittävät resurssit on varmistettava, koska hyvä johtaminen on yksi työhyvinvoinnin väline. Henkilöstön saatavuuteen ja pitovoimaan vaikuttaa myös kilpailukykyinen palkkaus.

Lohjalla on järjestetty perusopetukseen valmistavaa opetusta 6-vuotiaille esiopetuksessa vuodesta 2020. Opetuksesta on vastannut kieli- ja kulttuuriopettaja. Kieli- ja kulttuuriopettajan tehtävä on vakinaistettava valmistavan opetuksen jatkumisen varmistamiseksi esiopetuksessa.

Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävä on uusi. Vuoden 2019 jälkeen sosionomiopintonsa aloittaneet eivät saa enää varhaiskasvatuksen opettajan pätevyyttä, vaan he valmistuvat varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävään. Ryhmän henkilöstörakenne on muutettava vuoteen 2030 mennessä niin, että ryhmässä työskentelee kaksi varhaiskasvatuksen opettajaa ja lastenhoitaja tai varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen sosionomi ja lastenhoitaja. Lohjan varhaiskasvatukseen on perustettava sosionomin tehtävä ja muutettava lastenhoitajan tehtäviä varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäviksi.

Kaikilla lapsilla on oikeus varhaiskasvatukseen. Lohjalla varhaiskasvatuksessa on täysi inklusio, joka tarkoittaa, että kaikille lapsille järjestetään varhaiskasvatus mahdollisuuksien mukaan lähipäiväkodissa eikä Lohjalla ei ole pienryhmiä tukea tarvitseville lapsille. Lasten yksilöllisen tuen varmistamisessa keskeisiä työntekijöitä ovat erityisavustajat. Erityisavustajan vakansseja on Lohjalla 24. Tämä vakanssimäärä on tällä hetkellä riittämätön suhteessa lasten tuen tarpeen määrään. Tähän saakka Valtion erityisavustus varhaiskasvatuksen tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin (tasa-arvoraha) ja Valtion erityisavustus varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen koronaepidemian (COVID-19) vaikutusten tasoittamiseksi ovat mahdollistaneet enemmän työntekijöitä lasten tukemiseksi. Avustajaresurssin riittämättömän määrän lisäksi, lasten oikeanlaisen hoidon ja tuen turvaamiseksi, tehtävistä osan olisi hyvä olla lähihoitajia.

Perusopetuksen tulosityksikkö järjestää perusopetukseen kuuluvat opetuspalvelut, perusopetukseen valmistavaa opetusta sekä aamu- ja iltapäivätoimintaa. Perusopetuksen oppilasmäärä on syksyllä 2023 (18.8.2023) yhteensä 4945 (5062) oppilasta, joista vuosiluokilla 1–6 opiskelee 2977 oppilasta ja vuosiluokilla 7–9 yhteensä 1968 oppilasta. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa opiskelee 44 oppilasta.

Perusopetuksen rinnalla tarjotaan 1.-2.-luokkalaisille sekä 3.-9.-luokkalaisille erityisen tuen oppilaille iltapäivätoimintaa kouluilla. Iltapäivätoiminnan piirissä on 382 (410) oppilasta. Aamupäivätoimintaa järjestetään Rautionmäen yhtenäiskoulun Jalavan luokkien oppilaille. Perusopetukseen valmistava opetus on keskitetty ensisijaisesti Laurentius-kouluun ja Ojamonharjun yhtenäiskouluun.

Laadukas perusopetus tukee oppilaan oppimista ja on keskeinen kaupungin elinvoimaisuutta lisäävä palvelu. Vuoden 2023 hallitusohjelmassa nostetaan tavoitteeksi mm. perusopetuksen laadun vahvistaminen, perustaitojen ja -valmiuksien parantaminen sekä oppimiseröjen tasoittaminen. Lohjan kaupungin strategia asettaa myös tavoitteeksi laadukkaasti perusopetuksen ylläpitämisen. Laadukas perusopetus pohjautuu hyvinvointiin henkilöstöön. Riittävä resursointi henkilöstön johtamiseen, työn tukemiseen ja oikea-aikaiseen ja riittävään oppilaiden tukemi-

seen edesauttavat työhyvinvointia ja lisäävät henkilöstön pitovoimaa. Haasteena henkilöstön rekrytoinnissa on kelpoisen henkilökunnan saatavuus, erityisesti erityisopettajien.

Erityisen ja tehostetun tuen oppilaiden määrä jatkaa kasvuaan ja oppilasmäärän laskiessa tuen tarvitsijoiden suhteellinen osuus nousee. Lasten ja nuorten oppimisen ongelmat sekä erilaiset psyykkiset haasteet lisääntyvät ja vaikeutuvat. Tämä näkyy ensisijaisesti kiinteiden pienryhmien sekä henkilökohtaisten avustajien lisätarpeen massiivisena kasvuna.

TUEN OPPILAAT	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
alakoulu:											
erityinen tuki	231	196	194	161	182	225	284	231	343	342	364
%-osuus	6.7	5.9	5.9	4.8	5.3	6.5	8.5	6.8	10.8	11.1	12.2
tehostettu tuki	343	383	379	420	440	436	453	446	401	451	462
%-osuus	9.9	11.5	11.5	12.5	12.8	12.6	13.6	13.2	12.7	14.6	15.5
yläkoulu:											
erityinen tuki	227	250	229	259	222	250	270	293	326	321	322
%-osuus	11.5	11.7	11.0	13.0	11.4	12.6	13.3	14.3	15.9	16.3	16.3
tehostettu tuki	107	153	181	178	192	220	265	231	184	266	303
%-osuus	5.4	7.2	8.7	9.0	9.9	11.1	13.1	11.2	9.0	13.5	15.4
yhteensä:											
erityinen tuki	458	446	423	420	404	475	554	524	669	663	686
%-osuus	8	8	8	8	7	9	10	10	13	13	14
tehostettu tuki	450	536	560	598	632	656	718	677	585	717	765
%-osuus	8.3	9.8	10.4	11.2	11.7	12.0	13.4	12.5	11.2	14.2	15.5
yhteensä kaikki	908	982	983	1018	1036	1131	1272	1201	1254	1380	1451
%-osuus	16.7	18.0	18.3	19.0	19.2	20.8	23.7	22.1	24.1	27.3	29.3

Erityisopetusta kehitetään yhteistyössä kahden konsultoivan erityisopettajan sekä erityisopetuksen ohjausryhmän kanssa. Tavoitteena on tukea oppilaiden oppimista ja koulunkäyntiä heidän omalla koulualueellaan. Osa kaupungin yhteisten erityisopetusluokkien resurssista muutettiin alueelliseksi pienryhmiksi lukuvuodelle 2023-2024. Kaupungin yhteisiä sekä alueellisia erityisopetusluokkia on ala- ja yläkouluikäisille.

Maahanmuuttotasaisten lasten määrä lisääntyy ja he sijoittuvat ympäri Lohjaa. Valmistavan opetuksen rinnalle tulisi saada kieli- ja kulttuuriopetusta kaikkiin yksiköihin. Kieli- ja kulttuuriopettaja on tällä hetkellä palkattu hankerahoituksella, mutta tehtävä olisi vakinaistettava. Maahanmuuttotasaisten lapset ovat pääasiassa lähialueensa varhaiskasvatuksessa, ja heidän luonnollinen koulupolkunsa olisi lähikouluun.

Valtion erityisavustus esi- ja perusopetuksen tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin (tasa-arvoraha) ja Valtion erityisavustus perusopetuksen koronaepidemian (COVID-19) vaikutusten tasoittamiseksi ovat mahdollistaneet perusopetuksen oppilaiden monipuolisemman tukemisen. Erityisavustuksilla on palkattu henkilöstöä mm. pienentämään ryhmäkokoja, tarjoamaan henkilökohtaisempaa tukea ja tehostettua oppilaanohjausta. Näiden avustusten jatkosta tai vastaavien avustusten saamisesta tulevana vuosina ei tällä hetkellä ole vielä tietoa.

Peruspalveluihin kaikilla kouluasteilla kuuluvat myös opiskeluhoitopalvelut eli koulukuraattorin, koulupsykologin ja kouluterveydenhoitajan palvelut. Oppilashuoltopalvelut järjestää Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue.

Sivistyksen yhteisten palveluiden tulosityksikköön kuuluvat lukiokoulutus, nuorisotyö ja toimialan yhteiset tukipalvelut. Tulosityksikön tuottamien palveluiden parissa työskentelee yhteensä noin 115 henkeä.

Lukiokoulutuksen järjestämisestä Lohjalla vastaavat suomenkielinen Lohjan yhteislyseon lukio, ruotsinkielinen Virkby Gymnasium sekä Lohjan aikuislukio. Lukiokoulutuksen parissa opiskelee Lohjalla yli 900 oppilasta. Lukiokoulutuksen kustannukset ovat vuodessa noin 8 miljoonaa euroa ja koulujen yhteenlaskettu resurssi on noin 1450 vuosiviikkotuntia.

Lukiokoulutuksen painopistealueita tulevalle vuodelle ovat mm. Oppimisympäristön kehittäminen, opiskelijoiden osallisuuden ja hyvinvoinnin kasvattaminen osana alueellista opiskeluhoitoa. Vuoden 2024 aikana käynnistetään opiskelijaparlamentti täydentämään lukioiden opiskelijakuntatoimintaa. Pohjanmaan lukiorakennuksen oppimisympäristöjen suunnittelun tavoitteena on ollut kutsuva kohtamispaikka, oppimisympäristöjen ykkönen. Oppimisympäristöjä on kehitetty palvelemaan kaupungin kaikkien koulujen tulevia oppimisympäristöjä ja tilaratkaisuja. Pohjanmaan tilat valmistuvat kevään 2024 aikana ja opetustoiminta päästään aloittamaan uusissa tiloissa elokuussa 2024.

Nuorisotyössä eri organisaatioiden kanssa tehtävään yhteistyöhön panostetaan vuonna 2024 mm. luomalla yhteistyömalleja työpajatoimintaan ohjautuvien nuorten ohjattavuuden varmistamiseksi, jatkamalla yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa muuttuvien toimintamallien mukaisesti nuorten kuntouttavan työtoiminnan järjestämisessä, kehittämällä ja toteuttamalla yhteistyötä nuorten työllisyyden parantamiseksi, laajentamalla nuorten opintomahdollisuuksia sekä tiivistämällä yritys- ja oppilaitosyhteistyötä.

Ohjaamotoiminnassa hankeavustuksen turvin tarjotaan 18–29-vuotiaille matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalveluita. Etsivää nuorisotyötä ja nuorisotyöpajatoimintaa tuetaan osittain aluehallintoviraston hankeavustusten turvin. Nuorten keskuudessa esiintyviin ilmiöihin reagoidaan tarkoituksenmukaisesti. Koulunuorisotyötä jatketaan ja kehitetään hakemalla mahdollisia hankeavustuksia työn toteuttamiseksi. Nuoris- ja varttivaltuustotoimintaa tuetaan ja ohjataan osaksi päätöksentekojärjestelmää. Nuorten harrastamista tuetaan Harrastamisen Lohjan -mallin mukaisesti. Huolehditaan työntekijöiden työhyvinvoinnista ja jaksamisesta.

Tulosityksikön yhteisten palveluiden vastuulle kuuluvat myös varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen toiminnanohjausjärjestelmien ylläpitäminen, koulujen ja päiväkotien ICT-tukipalvelut, laskutus, tulosalueen yhteinen hanke- ja kehittämistyö sekä tulosalueen hallinto.

Yhteisten palveluiden tehtävään kuuluu myös lasten ja nuorten hyvinvointityön suunnittelu ja koordinointi. Lohja on mukana Lapsiystävällinen kunta ohjelmassa ja valtuusto on hyväksynyt uuden lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman. Sen tavoitteena on vahvistaa ennaltaehkäisevää hyvinvointityötä, aktivoida kuntalaisia ja alueen muita toimijoita mukaan kehittämistyöhön sekä tehostaa olemassa olevien resurssien käyttöä. Tavoitteena on saada aikaiseksi konkreettisia tuloksia lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Talousarvioon on sisällytetty Nuorisotyöpajan nuorten työllistämisrahan lisäys, 25 000 euroa, Ankuri-toiminnan Lohjan kuntaosuus, 25 000 euroa ja Kesäsetelien määrän lisäys (35 kpl), 10 500 euroa. Kesäsetelikäytäntöä muutetaan siten, että seteli annetaan kerran jokaiselle siihen oikeutetulle, joka hankkii itselleen vähintään kuukauden pituisen kesätyöpaikan, jossa on virallisessa työsuhteessa.

Tasapainottamis-/sopeuttamistoimenpiteet ja niiden vaikutukset

Talousarvioon ei ole sisällytetty talouden tasapainottamistoimenpiteitä. Kaupunginvaltuuston hyväksymään talouden tasapainottamisohjelmaan sisältyy sivistyslautakunnan osalta tasapainottamistoimenpiteitä vuodelle 2024 yhteensä n. 1,45 milj. euroa.

Toimenpide	Euroa
Varhaiskasvatus	530 000
2 lastenhoitajaa /Järnefeltin alue	60 000
10 lastenhoitajaa / Mäntynummen alue	60 000
3 lastenhoitajaa / Anttilan alue	60 000
3 lastenhoitajaa / Nummen ja Pusulan alue	30 000
3 lastenhoitajaa / Harjun alue	30 000
Lapsimäärän vähenemisestä johtuen varhaiskasvatuksen ateriapalvelusta: noin 180 lasta; 60 lasta/v v:sta 2022 lukien	100 000
Palveluseleiden määrän ja kotihoidon tuen sopeuttaminen lapsimäärään	90 000
Avoin varhaiskasvatustoiminta 1.8.2023 alk., tilakustannukset jäävät, koska tilat sijaitsevat päiväkotien yhteydessä	100 000
Perusopetus	869 500
Ikkalan koulu 1.8.2023 alkaen	93 000
Ruotsinkielisten koulujen yhdistäminen Källhagens skolaan 1.8.2024 alk.	222 500
Oppilasmäärän laskusta johtuva opetuksen määrän vähentyminen	220 000
Oppilasmäärän laskun vaikutus ateriapalveluihin	102 000
Oppilasmäärän vähentymisen vaikutus koulumatkakuljetuksiin	72 000
Koulukäynnin ohjaajien ja iltapäivätoiminnan ohjaajien määrän vähentyminen	160 000
Sivistyksen yhteiset	47 000
Lukion resurssi, kurssit -2 % 1.8.2023 alk.	47 000
Yhteensä	1 446 500

Varhaiskasvatuksen talouden tasapainottamistoimenpiteet, jotka koskevat henkilöstön vähenemistä, eivät ole toteutumassa. Tähän ovat syynä etenkin osallistumisasteen kasvu ja yksityisen varhaiskasvatuksen osuuden pieneneminen palveluntarjoajana.

Avoimen varhaiskasvatuksen osalta valtuusto päätti 15.6.2022 § 78, että avointa varhaiskasvatustointia ei lakkauteta talouden tasapainottamistoimenpiteenä ja resurssit säilytetään nykyisellään viidessä vakanssissa.

Henkilöstömuutokset

Talousarvioon sisältyy seuraavat henkilöstömuutokset:

- 7 varahenkilöä varhaiskasvatukseen, kustannusvaikutus 260 000 euroa, katetaan toiminnan sisältä

Merkittävät investoinnit

Kasvun ja oppimisen tulosalueen merkittäviä investointihankkeita vuonna 2024 ovat:

- Virkkalan alueen päiväkotia
- Mäntynummen yhtenäiskoulun/monitoimijatalon hankesuunnittelu etenee. Hankesuunnittelun yhteydessä suunnitellaan ja tarkennetaan koko Mäntynummen alueen palveluverkosto.
- Saukkolan alueen päiväkodin hankesuunnittelu

Investointiohjelmassa hyvinvoinnin irtaimen omaisuuden investointeihin on varattu 2,7 milj. euroa, johon sisältyy:

- Lohjan Yhteislyseon lukion varustaminen
- Järnefeltin yhtenäiskoulun liikuntahallin varustaminen
- TVT-laitteiden päivittäminen kouluissa ja päiväkodeissa
- sähköisen ylioppilastutkintoverkon kaapeloinnin uusiminen
- koulujen ja päiväkotien laitteiden, kalusteiden ja pihakalusteiden päivittäminen ja kunnostaminen
- koulujen teknisen työn laitteiden uusiminen

Suunnittelukauden 2025-2026 kehittämissuunnitelmat

Suunnitelmakauden keskeisin tavoite tulee olemaan kasvatus- ja koulutustoiminnan kehittäminen ja palveluiden tuottaminen taloudellisesti kestävällä pohjalla. Toiminnan ulkopuolisten palveluiden ja erityisesti energiaan liittyvien toimintojen hintojen nousua tulee pyrkiä ehkäisemään ja kehittämään mahdollisimman laajasti energiaa säästäviä toimenpiteitä.

Tulosalueen palveluiden kehittäminen toteutetaan vuonna 2023 aloitetun kehittämisohjelman avulla. Ohjelma sisältää mm. kasvatuksen ja koulutuksen järjestämisen, henkilöstön työhyvinvoinnin kehittämisen, tulevaisuuden tilaratkaisut, kasvatuksen ja opetuksen ulkopuoliset palvelut ja energian säästämisen sekä ruotsinkieliset palvelut.

Merkittävistä rakennushankkeista tulee suunnittelukaudella toteutumaan Mäntynummen uuden yhtenäiskoulun ja päiväkodin rakentaminen, Virkkalan alueen ja Saukkolan päiväkotien toteuttaminen.

Palvelutuotteet

Palvelutuotteet 2024	TP 2022	TA2023	TAE2024
Sivistyslautakunta			
Henkilöstömäärä, htv	1 331,4*)	1077,35	1091,85
Varhaiskasvatus			
Varhaiskasvatuspaikat	1 898	1 900	1 900
-Yksikkökustannus, euroa/paikka/kk	1 239	1 329	1 401
Perusopetus			
Perusopetuksen oppilaat	5 062	5 062	4 941
Yksikkökustannus, euroa/oppilas/kk	1 003	1 048	1 117
Sivistyksen yhteiset			
Lukiokoulutuksen oppilaat	934	935	900
Yksikkökustannus, euroa/oppilas/kk	658	723	772
Alueellinen nuorisotyö, palvelujen piirissä olevat (nuorisotalojen kävijämäärät, jalkautumisen kontaktit, koulujen ryhmäytystuntien kontaktit sekä nuorisotyön tapahtumien ja kesäleirien kävijämäärät)	24 406	31 900	32 500
Yksikkökustannus, euroa/palvelujen piirissä olevat nuoret/vuosi	37	36	37
Muut nuorisotyön asiakaskontaktit (erityisnuorisotyön, etsivän nuorisotyön, ehkäisevän päihdetyön ja uraohjauksen asiakaskontaktit)	17 824	30 300	30 500
Yksikkökustannus, euroa/asiakaskontakti/vuosi	34	21	20
Nuorisotyöpajan nuorten ohjaustunnit	32 158	27 600	28 000
Yksikkökustannus, euroa/ohjaustunti/vuosi	17	15	16

*) Luku sisältää lasten ja nuorten sosiaalipalveluiden henkilöstön, jotka siirtyivät Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen.

4.4.2. Kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunta

Määrärahojen sitovuus valtuustoon nähden

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta

Ulkoiset ja sisäiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	1 686	1 858	1 877	1,1 %	1 896	1 914
TOIMINTAKULUT	-14 729	-14 028	-14 490	3,3 %	-14 735	-14 924
TOIMINTAKATE	-13 043	-12 170	-12 613	3,6 %	-12 840	-13 010

Ulkoiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	1 603	1 858	1 877	1,1 %	1 896	1 914
TOIMINTAKULUT	-12 264	-11 102	-11 503	3,6 %	-11 719	-11 878
TOIMINTAKATE	-10 661	-9 244	-9 626	4,1 %	-9 823	-9 964

Sisäiset (1000 euroa)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	83	0	0	***	0	0
TOIMINTAKULUT	-2 465	-2 926	-2 987	2,1 %	-3 017	-3 046
TOIMINTAKATE	-2 382	-2 926	-2 987	2,1 %	-3 017	-3 046

						
1 500 000 liikunta- suoritetta	700 000 lainausta 330 000 asiakaskäyntiä	60 000 kuulijaa 60 konserttia	9000+830 kurssilaista/ opiskelijaa 17 500+24 300 opetustuntia	25 000 Museokävijää 3 näyttelyä	7 500 katsojaa 55 näytöstä	40 000 tapahtuma- kävijää

Toiminta-ajatus ja keskeiset tehtävät

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut huolehtivat kaupungin kirjasto-, kulttuuri- ja liikuntapalveluiden tuottamisesta ja kehittämisestä. Kehitämme aktiivisesti palveluitamme kuntalaisia osallistaen. Edistämme kuntalaisten hyvinvointia ja Lohjan tunnettuutta kaupungin strategian mukaisesti.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluilla on merkittävä rooli kuntalaisten arjessa hyvinvoinnin ja terveyden edistäjänä. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden merkitys kuntien lakisääteinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävän osalta korostuu entisestään, kun sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyvät hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut tarjoavat kulttuuri- ja liikuntaelämyksiä niin lohjalaisille kuin Lohjan ulkopuolelta saapuville matkailijoille. Laadukkailla ja monipuolisilla kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluilla ja tapahtumilla edistämme lisäksi Lohjan tunnettuutta ja kiinnostavuutta asuinpaikkana ja matkailukohteena.

Talousarvion perustelut, rakenteelliset muutokset ja palvelujen kehittäminen 2024

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden tulosalue muodostuu kolmesta tulosityksiköstä, jotka ovat kirjasto-, kulttuuri- ja liikuntapalvelut. Kirjastopalveluita tarjoavat pääkirjaston lisäksi 7 lähikirjastoa, kirjastoauto ja 2 kirjastopistettä. Kulttuuripalveluita tuottavat Lohjan Kaupunginorkesteri, Hiiden Opisto, Länsi-Uudenmaan musiikkiopisto, Lohjan Museo, Lohjan Teatteri ja Yleinen kulttuuritoimi. Liikuntapalveluiden tuottamisesta vastaa Lohjan Liikuntakeskus Oy.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden yhteisenä tavoitteena on edistää kestävästä kehitystä ja luoda tulosalueelle yhteiset kestävästä kehityksen periaatteet. Kuntalaisten kulttuurihyvinvointia ja kulttuuripalveluiden saavutettavuutta edistetään kaupungin kulttuurihyvinvointisuunnitelman 2023-2025 toimenpiteitä toteuttaen. Luontoliikunnan mahdollisuuksia kehitetään Lohjan Liikuntaohjelma 2025 mukaisesti.

Kirjastopalvelut:

Lohjan kaupunginkirjasto toteuttaa kirjastolaissa yleisille kirjastoille määritellyjä tehtäviä. Kaupunginkirjasto edistää lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa, mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen sekä aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta.

Kirjastopalveluilla on kaksi merkittävää tavoitetta vuodelle 2024. Kaupunginkirjasto panostaa vahvasti lasten ja nuorten lukutaidon vahvistamiseen ja edistää omalta osalta Lohjan kaupungin lukutaitostrategian valmistumista ja toteuttamista. Lisäksi kirjastoissa edistetään Aluehallintoviraston myöntämän hankerahoituksen turvin yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua ja kehitetään toimintamallia, jonka avulla kirjastot voisivat toimia alustoina osallistumiselle, kohtaamiselle ja turvalliseen keskustelulle.

Valtakunnallisen e-kirjaston avautuminen vuoden 2024 alussa mahdollistaa kaikille Suomen kirjastojen asiakkaille tasa-arvoisemman ja helppokäyttöisemmän pääsyn kirjastojen digitaalisiin sisältöihin. Lisäksi Lukki-kirjastot (Lohja, Vihti ja Karkkila) jatkavat kirjastojärjestelmäkartoitusta, koska nykyinen järjestelmä on tulossa tiensä päähän ja uusi järjestelmä on saatava tilalle.

Kulttuuripalvelut:

Lohjan kaupunginorkesteri tuottaa konserttielämyksiä Lohjalla sekä tilauksesta muilla paikkakunnilla. Orkesterin tapahtumia järjestetään Laurentius-salin lisäksi muun muassa palvelutaloissa, päiväkodeissa, kouluissa sekä Lohjan kylissä. Orkesterin tavoitteena on edistää korkeatasoista ja ammattimaista esittävää taidetta, hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta sekä väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen. Henkilöstön työhyvinvointia kehitetään korjaamalla työskentelyolosuhteita Laurentius-salissa. Orkesterin tunnettavuutta lisätään edelleen. Ohjelmiston suunnittelussa huomioidaan ajankohtaisuus, kiinnostavuus sekä monipuolisuus; klassisen musiikin lisäksi orkesteri soittaa säännöllisesti kevyttä musiikkia. Yhteistyötä tehdään Länsi-Uudenmaan kuntien, yritysten sekä festivaalien kanssa. Vuonna 2024 orkesteri täyttää 60 vuotta.

Hiiden Opisto on aikuisoppilaitos, joka tuottaa ja edistää elinikäisen ja jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia, tukee persoonallisuuden monipuolista kehittymistä ja elämänhallintaa toteut-

taen vapaan sivistystyön periaatteita Länsi-Uudellamaalla. Opisto järjestää opetusta, jonka painopisteet ovat yhteiskunnallisiin aineisiin, kulttuuriin, käyttäytymiseen ja kasvatukseen liittyvissä opinnoissa, tietoyhteiskuntaopinnoissa, ikäihmisten opinnoissa, kielissä, taito- ja taideaineissa sekä terveyttä edistävissä opinnoissa. Opisto järjestää koulutusta myös maahanmuuttajille. Vuonna 2024 opistossa on käytössä valtakunnallinen osaamisperusteinen Koski-tietovaranto, johon viedään opiskelijoiden opintopisteytettyjä opintosuorituksia, esim. työelämän tarpeisiin. Vuonna 2024 Hiiden Opistossa otetaan käyttöön OPH:n kansalliset osaamismerkit vapaan sivistystyön oppilaitoksille. Merkit keskittyvät aikuisten työelämän perustaitoihin ja ne ovat tapa tunnustaa osaaminen virallisesti. Osaamismerkkien kohderyhmänä ovat heikot tai puutteelliset perustaidot omaavat aikuiset. Opisto on myös tehnyt muutaman vuoden pohjatyötä saavuttaakseen Okka-säätiön kestävän kehityksen sertifikaatin kevätkaudella 2024.

Länsi-Uudenmaan musiikkiopisto on taideoppilaitos, joka tarjoaa taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukaista opetusta ensisijaisesti lapsille ja nuorille. Sen tehtävänä on järjestää musiikin ja siihen läheisesti liittyvien taidemuotojen perusopetusta sekä järjestää muuta musiikkikulttuurin kehittämiseen liittyvää toimintaa. Opetuksen tavoitteena on innostaa ja kannustaa oppilaita musiikkiharrastuksen kautta omakohtaisen ja elinikäisen musiikkisuhteen luomiseen sekä tukea oppilaan kasvua, kehitystä ja persoonallisuutta oppilaslähtöisesti. Opetus antaa valmiudet myös musiikkialan ammattiopintoihin hakeutumiseen. Vuonna 2024 musiikkiopisto pitää yllä monipuolista musiikkikoulutusta tehden yhteistyötä muiden TPO-oppilaitosten kanssa. Vihdin kuvataidekoulun kanssa alkanut pelimusiikkihanke viedään loppuun. Uuden opetussuunnitelman hengessä oppilaille voidaan tarjota pieniä innostavia opetuspaketteja myös lähikunnissa järjestettävien tapahtumien yhteydessä. Musiikkiopiston tapahtumien pääpaino on pienimuotoisessa konserttitoiminnassa, mutta myös isompia tapahtumia järjestetään, ohjelmistossa tasapainoisesti eri musiikinlajien kirjo. Lisäksi kehitetään edelleen yhteistyötä Laurentius-talossa toimivien yksiköiden kanssa.

Lohjan Museon tehtävä on lohjalaisen kulttuuriperinnön säilyttäminen tuleville sukupolville sekä kulttuuriperintöön liittyvän tiedon, tarinoiden ja elämysten välittäminen yleisölle. Museo harjoittaa tutkimusta, opetusta sekä näyttely- ja julkaisutoimintaa. Tämä tapahtuu Lohjan Museon näyttelytiloissa Iso-Pappilassa, Linderinsalissa sekä kesäaikana Johannes Lohilammen museossa ja Paikkarin torpassa. Lisäksi museon kokoelmiin on mahdollista tutustua Länsi-Uudenmaan museoiden yhteisessä kokoelmakeskuksessa Leirassa. Museo järjestää kolme näyttelyä ja toimii yhteistyökumppanina ulkopuolisten toimijoiden järjestämissä näyttelyissä. Museo järjestää useita tapahtumia vuoden aikana. Vuoden 2023 lopulla alkaneiden kahden hankkeen myötä tiivistämme yhteistyötä kaupunkilaisten kanssa koko Lohjan alueella.

Vuonna 2024 *Lohjan Teatteri* tuottaa kolme uutta ensi-iltaa ottaen ohjelmistossa huomioon katsojat lapsista aikuisiin, sekä tarjoaa ammattimaiset puitteet alueen harrastajille. Syyskauden musikaali jatkuu ohjelmistossa tammikuussa 2024 ja sen jälkeen ohjelmistossa on draama ja koko perheen satunäytelmä. Narikka-talkootoimintaa jatketaan Lohjan harrastajanäyttelijät-yhdistyksen kanssa. Oheispalveluna teatteri tarjoaa kahvio- ja pukuvuokraustoimintaa. Alueen kuvataiteilijoilla on mahdollisuus saada näyttelytilaa kahviosta. Yhteistyö jatkuu alueen muiden kulttuuritoimijoiden kanssa.

Yleinen kulttuuritoimi tukee asukkaiden mahdollisuuksia kulttuurielämyksien tekemiseen ja kokemiseen, edistää kulttuurin saatavuutta ja saavutettavuutta sekä vahvistaa asukkaiden hyvinvointia sekä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. 508-paikkainen Laurentius-sali tarjoaa erinomaiset puitteet niin konserttien kuin seminaarien järjestämiseen. Kaupungin ulkopuolisia taiteen perusopetuksen toimijoita sekä muita kulttuuritoimijoita tuetaan vuosittaisen avustusraamasta.

rärahan turvin. Avustusmäärärahaa korotetaan 50 000 eurolla, jotta avustusmääräraha olisi lähempänä vastaavankokoisten kuntien kulttuuriavustusmäärärahaa. Merkittävin vuosittainen yleisen kulttuuritoimen koordinoima tapahtuma on Menneen ajan joulumarkkinat. Vuonna 2024 kulttuuripalveluiden saavutettavuutta edistetään muun muassa vakiinnuttamalla Kaikukortti – toiminta osaksi Lohjan kaupungin kulttuuripalveluita. Lohjan Kulttuuripolun eli kulttuuriopetus-suunnitelman kehittämistä ja saavutettavuuden edistämistä jatketaan edelleen.

Liikuntapalvelut:

Lohjan Liikuntakeskus Oy hoitaa kunnallisen liikuntatoimen tehtäviä Lohjalla. Liikuntatoimen resurssit muodostuvat valtuuston myöntämästä konserniavustuksesta ja käyttäjiltä perittävistä käyttömaksuista. LLK Oy vastaa liikuntapaikkojen ylläpidosta sekä liikuntaan aktivoinnista. Tennarin perusparannus ja laajennus valmistuu vuoden 2024 aikana ja kokonaisuus avataan käyttäjille elokuussa 2024 lisäten samalla Liikuntakeskuksen ylläpitokustannuksia. Taimiston liikuntapuiston rakentaminen jatkuu ns. III vaiheella. Uuden uimahallin suunnittelu jatkuu ohjausryhmän johtamana.

Tasapainottamis-/sopeuttamistoimenpiteet ja niiden vaikutukset

Talouden tasapainottamisohjelmaan ei sisälly toimenpiteitä vuodelle 2024.

Henkilöstömuutokset

Kaupunginkirjasto rekrytoi pedagogisen informaattikon määräaikaiseen työsuhteeseen, jotta kaupunginkirjaston on mahdollista panostaa vahvasti lasten ja nuorten lukutaidon vahvistamiseen ja edistää omalta osalta Lohjan kaupungin lukutaitostrategian valmistumista ja toteuttamista. Toimenpide ei edellytä lisämäärärahaa, sillä se rahoitetaan määräaikaisten palkkavaruuden turvin.

Hiiden Opiston suunnittelijan tehtävän muuttaminen kokoaikaiseksi. Ei edellytä lisämäärärahaa. Tehtävä katetaan talousarvion sisältä vähentämällä tuntiopetusta 200 tunnilla sekä tuntiopettajien matkakuluista. Tuntiopettajien matkakuluissa tulee säästöä, sillä tuntiopettajien (170 tuntiopettajaa lv 2023-2024) matkojen omavastuuosuus on noussut merkittävästi OVTES-sopimuskaudella 2023-2025. Päätoimisten opettajien opetusvelvollisuus kattaa osin tuntiopetusta. Suunnittelijan työnkuvaan sisällytetään velvollisuus HO:n tilauskoulutuksen suunnitteluun ja koordinointiin.

Merkittävät investoinnit

Tennarin perusparannus ja laajennus valmistuu vuoden 2024 aikana ja kokonaisuus avataan käyttäjille elokuussa 2024. Taimiston liikuntapuiston rakentaminen jatkuu ns. III vaiheella.

Mäntynummen monitoimijatalon sekä Neidonkeitaan ja jäähallin hankesuunnittelu.

Suunnittelukauden 2025-2026 kehittämissuunnitelmat

Lohja pyrkii olemaan Suomen liikkuvin kunta. Kuntalaisia osallistaen Lohjan Liikuntakeskuksen hallitus laati kunnianhimoisen "Lohjan Liikuntaohjelma 2025:n" ohjaamaan liikuntatoimen työskentelyä tämän valtuustokauden ajaksi. Tavoitteena on liikuttaa kaikkia lohjalaisia laadukkailla liikuntapaikoilla ja näin lisätä lohjalaisten hyvinvointia ja onnellisuutta.

Kaupunginkirjasto edistää lasten ja nuorten lukutaidon vahvistamista hallitusohjelman *Vahva ja välittävä Suomi* linjausten mukaisesti sekä on mukana toteuttamassa ja kehittämässä Lohjan kaupungin lukutaitostrategiaa.

Lohjan kaupunginkirjaston/Lukki-kirjastojen nykyinen kirjastojärjestelmä on kotimainen järjestelmäerikoisuus, jota ei löydy ulkomailta. Sen kehitystyö on hidasta, sitä ovat vaivanneet lukuisat ongelmat ja sen nykyinen kehitys on jakanut järjestelmän jopa kahteen erilliseen käyttöliittymään, joiden yhtäaikainen käyttö on henkilökunnalle epäergonomista. Tuote on tulossa tiensä päähän, ja kirjastot toisensa jälkeen ovat vaihtamassa pois kyseisestä järjestelmästä. Vuonna 2025 kaupunginkirjaston teknisen viitekehityksen painopiste tulee olemaan Lukki-kirjastojen käytössä olevan kirjastojärjestelmän vaihtuminen uuteen, mahdollisesti nykyisestä MARC-pohjaisesta metadata-arkkitehtuurista FRBR-metadatarakenteen omaavaan järjestelmään.

Vuoden 2022 alussa astui voimaan laki esittävän taiteen edistämisestä, joka korvaa aikaisemman teatteri- ja orkesterilain. Uusi laki ohjaa orkesteritoimintaa yhä monipuolisempaan suuntaan ja sen tavoitteena on edistää korkeatasoista ja ammattimaista esittävää taidetta, väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen sekä hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Lohjan kaupunginorkesteri on läpi historiansa esiintynyt normaalin konserttitoiminnan lisäksi säännöllisesti palvelutaloissa, päiväkodeissa ja kouluissa sekä vienyt konsertteja keskustan lisäksi myös Lohjan kyliin. Uusina palvelumuotoina on viime vuosina kutsuttu omaishoitajia avoimiin kenraaliharjoituksiin ja vauvaperheitä Kummilapsi-konsertteihin. Orkesteri ei ole saanut tuloja saavutettavuutta lisäävistä yleisötyöpalveluista. Yleisötyöstä saatavia tuloja lisätään yritys yhteistyötä lisäämällä ja avustuksia hakemalla. Koulu-, päiväkot- ja palvelutalokonsertteja tullaan myymään myös muille alueen kunnille. Tulevien vuosien aikana selvitetään, tulisiko orkesterin esiintymisille kaupungin tilaisuuksissa määritellä sisäiset hinnat.

Hiiden Opiston opetustarjotin täydentyy kursseilla, joista opiskelija voi saada OPH:n kehittämän Kansallisen perustaitojen osaamismerkkin (KAPOS) sekä opintopisteytetyn opintosuoritusmerkinnän valtakunnalliseen Koski-tietovarantoon. Osaamismerkkiperhe tulee Hiiden Opiston tarjontaan lukuvuonna 2024-2025. Merkkikurssisuoritukset rekisteröidään Koski-tietovarantoon. Opiskelija voi merkkien kautta osoittaa osaamistaan työelämässä tai hakeutuaan jatko-opintoihin. Osaamismerkkit ovat tapa tunnustaa osaaminen virallisesti.

Hiiden Opiston toimintakulttuuria kehitetään kestävä kehityksen kontekstissa. Apuvälineeksi on valittu Okka-säätiön (Opetus- kasvatus- ja koulutusalojen säätiö) Kestävän kehityksen sertifikaatti, jonka saavuttamiseksi opisto tekee pohjatyötä lukuvuonna 2023-2024. Sertifikaatin tunnusluvut eli indikaattorit (mm. johtaminen ja opetustoiminta) ja käytännöt konkretisoituvat kaudelle 2024-2025 ja siitä eteenpäin.

Kulttuurihyvinvointisuunnitelman (2023-2025) toimenpiteiden toteutumista edistetään ja suunnitelmakauden lopussa arvioidaan kulttuurihyvinvointisuunnitelman onnistumisia ja vastaavasti

myös niitä toimenpiteitä, joita ei mahdollisesti saatu toteutettua. Lisäksi kulttuurihyvinvointi-suunnitelma päivitetään seuraavaa valtuustokautta varten.

Yhteistyötä Laurentius-talon toimijoiden kesken kasvatetaan edelleen. Monitoimijatalon yhteisöllisyyttä, monikulttuurisuutta ja toimintojen erilaista osaamista hyödyntäen tuotetaan yhteisiä hankkeita, kuten koulumusikaali. Iltaikäyttäjiä päivittäin palvelevan kahvilan avaamista selvitetään yhteistyössä yhdistysten kanssa.

Museo kehittää eri kohderyhmille ja erilaisin teemoin tarjottuja opastuksia, jotka ovat museon verkkosivuilla nähtävissä ja tilattavissa. Museokaupan kalusto ja tila päivitetään nykyaikaisia vaatimuksia vastaavaksi, joka mahdollistaa tilan paremman käytön ja toimivuuden. Museon kokoelmien saavutettavuus paranee, kun valokuvia ja esineitä julkaistaan digitaalisessa muodossa kaikille avoimessa valtakunnallisessa Finna-palvelussa.

Palvelutuotteet

Palvelutuotteet 2024	TP 2022	TA2023	TAE2024
Kulttuuri- ja vapaa-aika lautakunta			
Htv	216,0	212,8	210,0
Kaupunginkirjasto			
-Kävijät (sis. myös verkkokirjastokäynnit, jotka saadaan aina vuoden lopussa)	345 941	342 000	330 000
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	10,77	12,00	12,81
-Lainaukset (sis. myös digitaaliset lainat, joista osa saadaan vasta vuoden lopussa)	684 144	730 000	700 000
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	5,45	5,62	6,04
Hiiden Opisto ja Länsi-Uudenmaan musiikkiopisto			
Hiiden Opiston kurssit	2 374	2 500	2 500
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	624	665	684
Musiikkiopiston oppilasmäärä	872	850	830
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	2 263	2 418	2 523
Museo, kaupunginorkesteri ja teatteri			
Museon kävijät	39 826	40 000	40 000
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	12,53	18,93	21,96
Kaupunginorkesterin kävijät	23 413	35 000	35 000
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	48,03	36,47	38,82
Teatterin kävijämäärä	5 258	7 500	7 500
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	86,54	63,94	65,85

5. Investoinnit

5.1. Investoinnit yhteensä

Määrärahojen sitovuus valtuustoon nähden

Investoinnit ryhmittäin		INV. 2023	INV. 2024	SV 2025	SV 2026
110	KI / Maa- ja vesialueet				
Menot		-3 350 000	-1 800 000	-1 400 000	-1 400 000
Tulot		500 000	500 000	500 000	500 000
Netto		-2 850 000	-1 300 000	-900 000	-900 000
111	KI / Rakennukset				
Menot		-25 620 000	-5 350 000	-25 500 000	-17 100 000
Tulot		0	0	0	0
Netto		-25 620 000	-5 350 000	-25 500 000	-17 100 000
113	KI / Kiinteät rakenteet ja laitteet				
Menot		-14 950 000	-11 500 000	-14 000 000	-12 300 000
Tulot		0	0	0	0
Netto		-14 950 000	-11 500 000	-14 000 000	-12 300 000
116	KI / Koneet ja kalusto				
Menot		-3 500 000	-2 800 000	-3 150 000	-1 900 000
Tulot		0	0	0	0
Netto		-3 500 000	-2 800 000	-3 150 000	-1 900 000
120	KI / Osakkeet ja osuudet				
Menot		0	-1 100 000	0	0
Tulot		0	0	0	0
Netto		0	-1 100 000	0	0
Investoinnit yhteensä					
Menot		-47 420 000	-22 550 000	-44 050 000	-32 700 000
Tulot		500 000	500 000	500 000	500 000
Netto		-46 920 000	-22 050 000	-43 550 000	-32 200 000

Talousarvion investointiosan määrärahat (brutto) sitovat teknistä lautakuntaa hankeryhmittäin siten, että kaupunginvaltuuston päättämä määräraha on esimerkiksi rakennukset, kiinteät rakenteet ja laitteet, koneet ja kalusto. Sitovat erät on esitetty luvussa 5.1 Investoinnit yhteensä.

Teknisellä lautakunnalla on oikeus muuttaa investointiryhmien sisäistä määrärahajakoa hankkeiden/rakennuskohteiden kesken määrärahaa ylittämättä. Lautakunnalla ei ole kuitenkaan oikeutta päättää uusista hankkeista/rakennuskohteista.

Vuodelta 2023 mahdollisesti siirtyvät määrärahat ovat käytettävissä vain niille keskeneräisille kohteille, joille ne on myönnetty.

Investointiosan sitovuustasot on kuvattu tarkemmin kohdassa 3.8.2. Talousarvion sitovuus.

5.2. Maa- ja vesialueet

110	KI / Maa- ja vesialueet	INV. 2023	INV. 2024	SV 2025	SV 2026
Menot		-3 350 000	-1 800 000	-1 400 000	-1 400 000
Tulot		500 000	500 000	500 000	500 000
Netto		-2 850 000	-1 300 000	-900 000	-900 000
Menot		-3 350 000	-1 800 000	-1 400 000	-1 400 000
Tulot		500 000	500 000	500 000	500 000
Netto		-2 850 000	-1 300 000	-900 000	-900 000

5.3. Rakennukset

111	KI / Rakennukset	INV. 2023	INV. 2024	SV 2025	SV 2026
9509	Pentinkulman hankesuunnitelma	-100 000	0	0	0
9510	Muut tilahankkeet, HVA:n tilaamat	-1 100 000	-400 000	-400 000	-300 000
9520	Mäntynummen koulualue	0	-200 000	-13 500 000	-500 000
9522	Nummen päiväkoti	-50 000	0	-350 000	-2 300 000
9523	Virkkalan päiväkoti	-600 000	0	-6 000 000	0
9524	Laurentius-talo, Laban	-60 000	-80 000	-70 000	0
9525	Ojamon koulu	-30 000	-70 000	-80 000	0
9526	Rauhala/Järnefeltin koulu	-5 070 000	0	0	0
9528	Lohjan lukio	-12 800 000	0	0	0
9529	Muut koulut ja päiväkodit	-400 000	-2 500 000	-2 000 000	-2 000 000
9550	Muut tilahankkeet, kaupunkirakenne	-400 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
9551	Tennarin liikuntatilat	-3 800 000	0	0	0
9552	Neidonkeitaan peruskorjaus	-100 000	-100 000	-200 000	-10 000 000
9553	Ventelän paloaseman korjaus	-710 000	0	0	0
9554	Virkkalan paloaseman korjaus	0	0	-900 000	0
9599	Muut tilahankkeet, sivistys	-400 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
Menot		-25 620 000	-5 350 000	-25 500 000	-17 100 000
Tulot		0	0	0	0
Netto		-25 620 000	-5 350 000	-25 500 000	-17 100 000

5.4. Kiinteät rakenteet ja laitteet

113	KI / Kiinteät rakent. ja lait.	INV. 2023	INV. 2024	SV 2025	SV 2026
9600	Ympäristötyöt	-750 000	-600 000	-600 000	-600 000
9602	Liikunta-alueet	-700 000	-400 000	-400 000	-400 000
9603	Taimiston liikuntapuiston rake	-1 200 000	-1 000 000	-2 900 000	0
9606	Pappilankorpi 2 kaava-alue	-600 000	0	0	0
9608	Gunnarlan kaava-alue 2	-200 000	0	0	0
9609	Muijalan kaava-alue	-700 000	-200 000	0	0
9610	Vohloisten kaava-alue	-700 000	0	0	0
9611	Hiidensalmi 2 kaava-alue	-1 300 000	-800 000	0	0
9649	Muut kaavatiet	-3 600 000	-4 000 000	-6 600 000	-6 800 000
9654	Yritysalueiden esirakentaminen	-500 000	0	-500 000	0
9699	Muut vesihuoltohankkeet	-4 700 000	-4 500 000	-3 000 000	-4 500 000
Menot		-14 950 000	-11 500 000	-14 000 000	-12 300 000
Tulot		0	0	0	0
Netto		-14 950 000	-11 500 000	-14 000 000	-12 300 000

5.5. Koneet ja kalusto

116	KI / Koneet ja kalusto	INV. 2023	INV. 2024	SV 2025	SV 2026
9200	Tietohallinto	-600 000	-750 000	-600 000	-600 000
9210	Sivistyksen irtain omaisuus	-2 200 000	-1 000 000	-1 500 000	-500 000
9250	Konekeskus	-100 000	-350 000	-350 000	-100 000
9252	Ruokapalvelut	-150 000	-200 000	-200 000	-200 000
9254	Kiinteistöpalvelut	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
9258	Hinku ja varautuminen	-250 000	-250 000	-300 000	-300 000
9280	Kulttuuri- ja vapaa-ajan irtain	-100 000	-150 000	-100 000	-100 000
Menot		-3 500 000	-2 800 000	-3 150 000	-1 900 000
Tulot		0	0	0	0
Netto		-3 500 000	-2 800 000	-3 150 000	-1 900 000

5.6. Osakkeet ja osuudet

120	KI / Osakkeet ja osuudet	INV. 2023	INV. 2024	SV 2025	SV 2026
9151	Tunnin juna osakkeet	0	-1 100 000	0	0
Menot		0	-1 100 000	0	0
Tulot		0	0	0	0
Netto		0	-1 100 000	0	0

6. Laskelmat

6.1. Tuloslaskelma

Ulkoiset ja sisäiset erät yhteensä

Lohja (ulkoiset ja sisäiset)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos- %	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT						
MYYNITUOTOT	44 793 769	38 035 570	40 476 200	6,4 %	40 876 500	41 280 700
MAKSUTUOTOT	18 727 688	5 837 720	5 406 800	-7,4 %	5 460 600	5 515 300
TUET JA AVUSTUKSET	15 201 853	5 497 600	4 030 200	-26,7 %	4 070 600	4 111 200
MUUT TOIMINTATUOTOT	36 393 325	37 769 320	37 553 800	-0,6 %	37 929 600	38 308 800
TOIMINTATUOTOT	115 116 635	87 140 210	87 467 000	0,4 %	88 337 300	89 216 000
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	167 352	0	100 000	***	101 000	102 000
TOIMINTAKULUT				***		
HENKILÖSTÖKULUT	-139 971 885	-92 025 852	-95 954 300	4,3 %	-98 330 200	-99 315 500
PALKAT JA PALKKIOT	-111 932 127	-73 645 749	-76 653 200	4,1 %	-78 550 000	-79 336 300
HENKILÖSIVUKULUT	-28 039 758	-18 380 103	-19 301 100	5,0 %	-19 780 200	-19 979 200
ELÄKEKULUT	-24 005 888	-15 225 964	-16 041 700	5,4 %	-16 438 200	-16 602 800
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-4 033 870	-3 154 139	-3 259 400	3,3 %	-3 342 000	-3 376 400
PALVELUJEN OSTOT	-184 842 304	-50 392 558	-54 956 875	9,1 %	-55 539 700	-56 379 400
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-19 158 213	-16 712 150	-16 560 030	-0,9 %	-16 888 600	-17 214 800
AVUSTUKSET	-14 358 130	-10 282 730	-10 387 660	1,0 %	-10 544 400	-10 755 200
MUUT TOIMINTAKULUT	-32 893 572	-27 387 010	-27 538 135	0,6 %	-27 808 100	-28 126 300
TOIMINTAKULUT	-391 224 104	-196 800 300	-205 397 000	4,4 %	-209 111 000	-211 791 200
TOIMINTAKATE	-275 940 117	-109 660 090	-117 830 000	7,5 %	-120 672 700	-122 473 200
VEROTULOT	213 408 747	107 850 000	107 281 000	-0,5 %	104 000 000	105 500 000
VALTIONOSUDET	89 610 721	31 500 000	28 800 000	-8,6 %	28 400 000	27 400 000
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT						
KORKOTUOTOT	1 193 170	140 000	138 000	-1,4 %	138 000	138 000
MUUT RAHOITUSTUOTOT	2 225 653	1 800 000	1 800 000	0,0 %	1 800 000	1 800 000
KORKOKULUT	-3 054 791	-2 000 000	-2 000 000	0,0 %	-2 200 000	-2 400 000
MUUT RAHOITUSKULUT	-313 685	-260 000	-200 000	-23,1 %	0	0
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	50 348	-320 000	-262 000	-18,1 %	-262 000	-462 000
VUOSIKATE	27 129 698	29 369 910	17 989 000	-38,8 %	11 465 300	9 964 800
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-17 173 285	-17 500 500	-17 500 500	0,0 %	-18 000 000	-19 475 000
TILIKAUDEN TULOS	9 956 413	11 869 410	488 500	-95,9 %	-6 534 700	-9 510 200
POISTOERON MUUTOS	67 158	57 000	57 000	0,0 %	0	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	10 023 571	11 926 410	545 500	-95,4 %	-6 534 700	-9 510 200

Ulkoiset erät

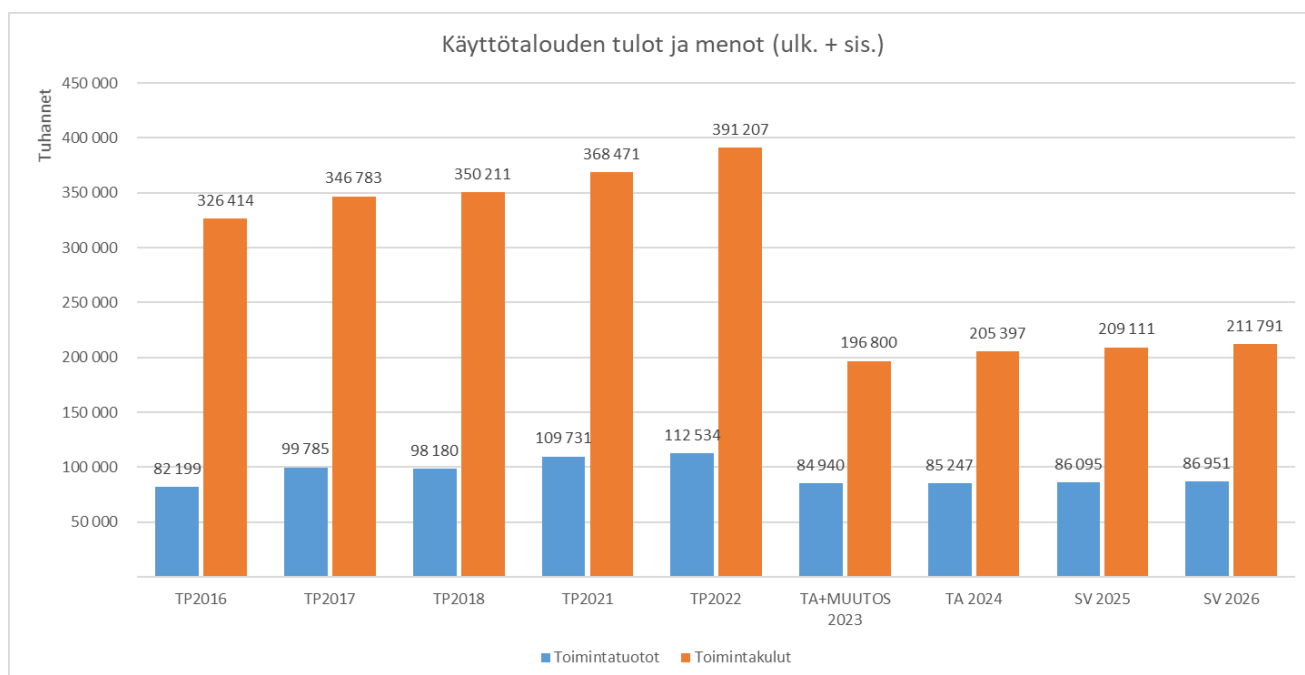
Lohja (ulkoiset)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos- %	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT						
MYYNITUOTOT	18 095 756	14 495 770	14 729 800	1,6 %	14 877 000	15 025 400
MAKSUTUOTOT	17 735 578	5 837 720	5 406 800	-7,4 %	5 460 600	5 515 300
TUET JA AVUSTUKSET	15 201 853	5 497 600	4 030 200	-26,7 %	4 070 600	4 111 200
MUUT TOIMINTATUOTOT	9 776 513	14 018 820	14 305 200	2,0 %	14 448 500	14 592 900
TOIMINTATUOTOT	60 809 700	39 849 910	38 472 000	-3,5 %	38 856 700	39 244 800
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	167 352	0	100 000	***	101 000	102 000
TOIMINTAKULUT				***		
HENKILÖSTÖKULUT	-139 971 885	-92 025 852	-95 954 300	4,3 %	-98 330 200	-99 315 500
PALKAT JA PALKKIOT	-111 932 127	-73 645 749	-76 653 200	4,1 %	-78 550 000	-79 336 300
HENKILÖSIVUKULUT	-28 039 758	-18 380 103	-19 301 100	5,0 %	-19 780 200	-19 979 200
ELÄKEKULUT	-24 005 888	-15 225 964	-16 041 700	5,4 %	-16 438 200	-16 602 800
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-4 033 870	-3 154 139	-3 259 400	3,3 %	-3 342 000	-3 376 400
PALVELUJEN OSTOT	-157 548 882	-27 202 758	-29 560 475	8,7 %	-29 892 800	-30 480 000
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-18 764 017	-16 362 150	-16 210 030	-0,9 %	-16 535 100	-16 857 700
AVUSTUKSET	-14 358 025	-10 282 730	-10 387 660	1,0 %	-10 544 400	-10 755 200
MUUT TOIMINTAKULUT	-6 274 361	-3 636 510	-4 289 535	18,0 %	-4 327 900	-4 411 600
TOIMINTAKULUT	-336 917 169	-149 510 000	-156 402 000	4,6 %	-159 630 400	-161 820 000
TOIMINTAKATE	-275 940 117	-109 660 090	-117 830 000	7,5 %	-120 672 700	-122 473 200
VEROTULOT	213 408 747	107 850 000	107 281 000	-0,5 %	104 000 000	105 500 000
VALTIONOSUUDET	89 610 721	31 500 000	28 800 000	-8,6 %	28 400 000	27 400 000
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT						
KORKOTUOTOT	150 595	140 000	138 000	-1,4 %	138 000	138 000
MUUT RAHOITUSTUOTOT	2 225 653	1 800 000	1 800 000	0,0 %	1 800 000	1 800 000
KORKOKULUT	-2 012 216	-2 000 000	-2 000 000	0,0 %	-2 200 000	-2 400 000
MUUT RAHOITUSKULUT	-313 685	-260 000	-200 000	-23,1 %	0	0
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	50 348	-320 000	-262 000	-18,1 %	-262 000	-462 000
VUOSIKATE	27 129 698	29 369 910	17 989 000	-38,8 %	11 465 300	9 964 800
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-17 173 285	-17 500 500	-17 500 500	0,0 %	-18 000 000	-19 475 000
TILIKAUDEN TULOS	9 956 413	11 869 410	488 500	-95,9 %	-6 534 700	-9 510 200
POISTOERON MUUTOS	67 158	57 000	57 000	0,0 %	0	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	10 023 571	11 926 410	545 500	-95,4 %	-6 534 700	-9 510 200

Sisäiset erät

Lohja (sisäiset)	TP 2022	TA+MUUTOS 2023	KV 2024	Muutos- %	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT						
MYYN­TITUOTOT	26 698 013	23 539 800	25 746 400	9,4 %	25 999 500	26 255 300
MAKSUTUOTOT	992 109	0	0	***	0	0
MUUT TOIMINTATUOTOT	26 616 812	23 750 500	23 248 600	-2,1 %	23 481 100	23 715 900
TOIMINTATUOTOT	54 306 934	47 290 300	48 995 000	3,6 %	49 480 600	49 971 200
TOIMINTAKULUT				***		
PALVELUJEN OSTOT	-27 293 422	-23 189 800	-25 396 400	9,5 %	-25 646 900	-25 899 400
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-394 196	-350 000	-350 000	0,0 %	-353 500	-357 100
AVUSTUKSET	-105	0	0	***	0	0
MUUT TOIMINTAKULUT	-26 619 211	-23 750 500	-23 248 600	-2,1 %	-23 480 200	-23 714 700
TOIMINTAKULUT	-54 306 934	-47 290 300	-48 995 000	3,6 %	-49 480 600	-49 971 200
TOIMINTAKATE	0	0	0	***	0	0
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT						
KORKOTUOTOT	1 042 575	0	0	***	0	0
KORKOKULUT	-1 042 575	0	0	***	0	0
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	0	0	0	***	0	0
VUOSIKATE	0	0	0	***	0	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	0	0	0	***	0	0

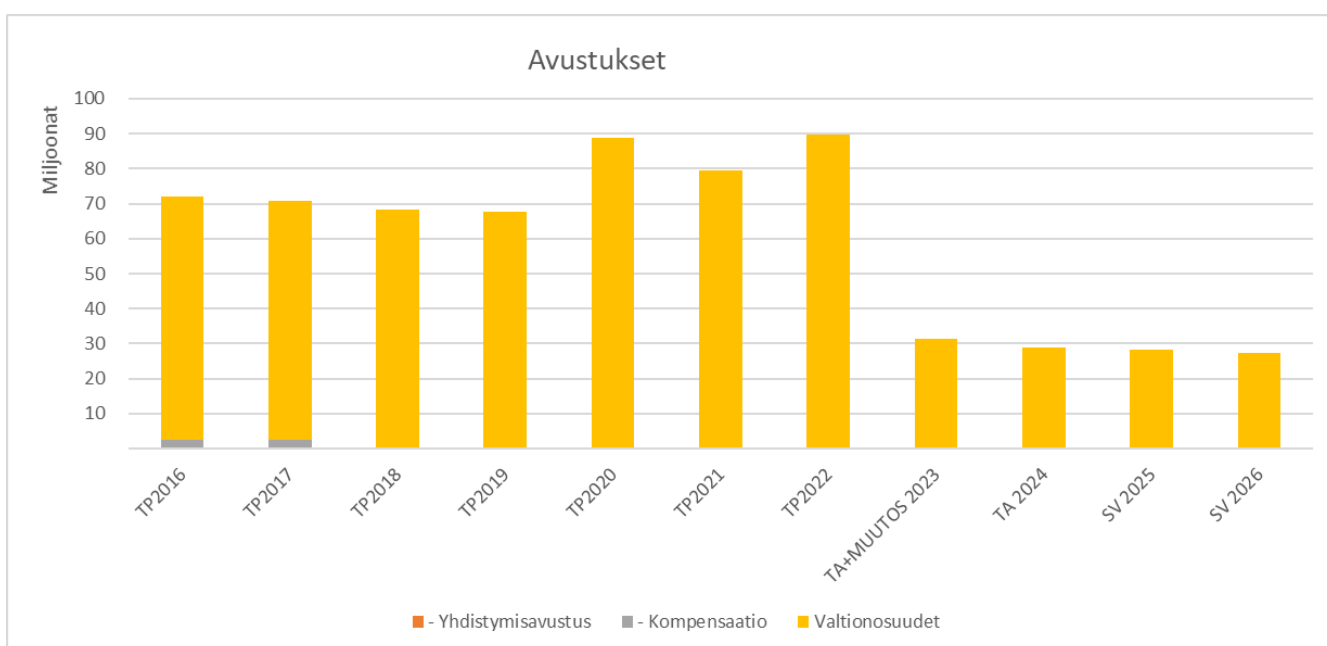
6.2. Käyttötalous yhteensä

Käyttötalous yhteensä											
Määräraha/Tuloarvio	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €
	TP2016	TP2017	TP2018	TP2019	TP2020	TP2021	TP2022	TA+MUUTOS 2023	TA 2024	SV 2025	SV 2026
TOIMINTATUOTOT	82 199	99 785	98 180	98 170	100 247	109 731	112 534	84 940	85 247	86 095	86 951
TOIMINTAKULUT	-326 414	-346 783	-350 211	-351 495	-354 877	-368 471	-391 207	-196 800	-205 397	-209 111	-211 791
TOIMINTAKATE	-244 215	-246 998	-252 032	-253 325	-254 630	-258 740	-278 673	-111 860	-120 150	-123 016	-124 840
Toimintakateen muutos-%	-0,4	1,1	2,0	0,5	0,5	1,6	7,7	-56,8	7,4	2,4	1,5
Taulukon toimintatuotoista ja -kuluista on vähennetty myyntivoitot ja -tappiot, yhdistymisavustukset ja kompensatiot											
Käyttöomaisuuden poisto	-16 924	-13 996	-15 801	-15 919	-19 350	-15 788	-17 173	-17 501	-17 501	-18 000	-19 475

6.3. Valtionosuudet ja avustukset

Määräraha/Tuloarvio	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €
	TP2016	TP2017	TP2018	TP2019	TP2020	TP2021	TP2022	TA+MUUTOS 2023	TA 2024	SV 2025	SV 2026
Avustukset	2 654	2 654	2 654								
- Yhdistymisavustus											
- Kompensaatio	2 654	2 654									
Valtionosuudet	69 250	68 178	68 441	67 720	88 923	79 501	89 611	31 500	28 800	28 400	27 400
- Peruspalvelujen valtionosuus	72 060	69 475	70 141	70 256	67 477	60 926	68 595	31 500	28 800	28 400	27 400
- Muu opetus- ja kulttuuritoimi	-2 810	-1 297	-1 700	-2 536	-1 705	-1 267	-660				
- Verotulomenetysten kompensatio					23 151	19 842	21 676				
Yhteensä	71 904	70 832	71 095	67 720	88 923	79 501	89 611	31 500	28 800	28 400	27 400
Muutos-%	8,7	-1,5	0,4	-4,7	31,3	-10,6	12,7	-53,5	-8,6	-1,4	-3,5

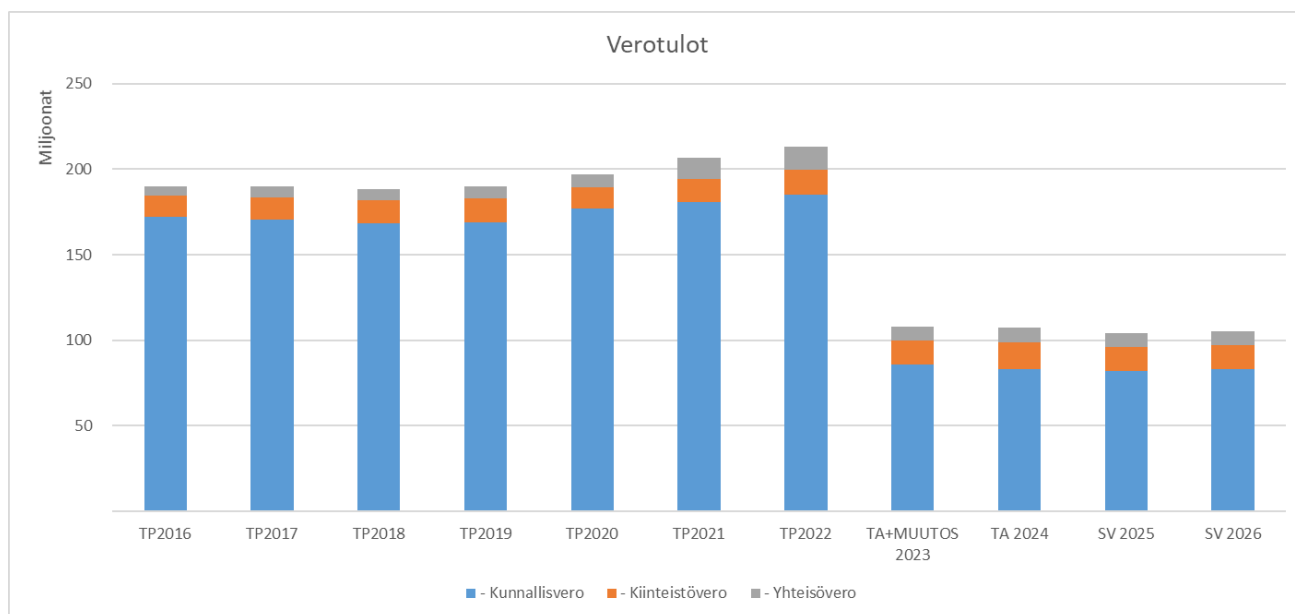

6.4. Myyntivoitot ja -tappiot

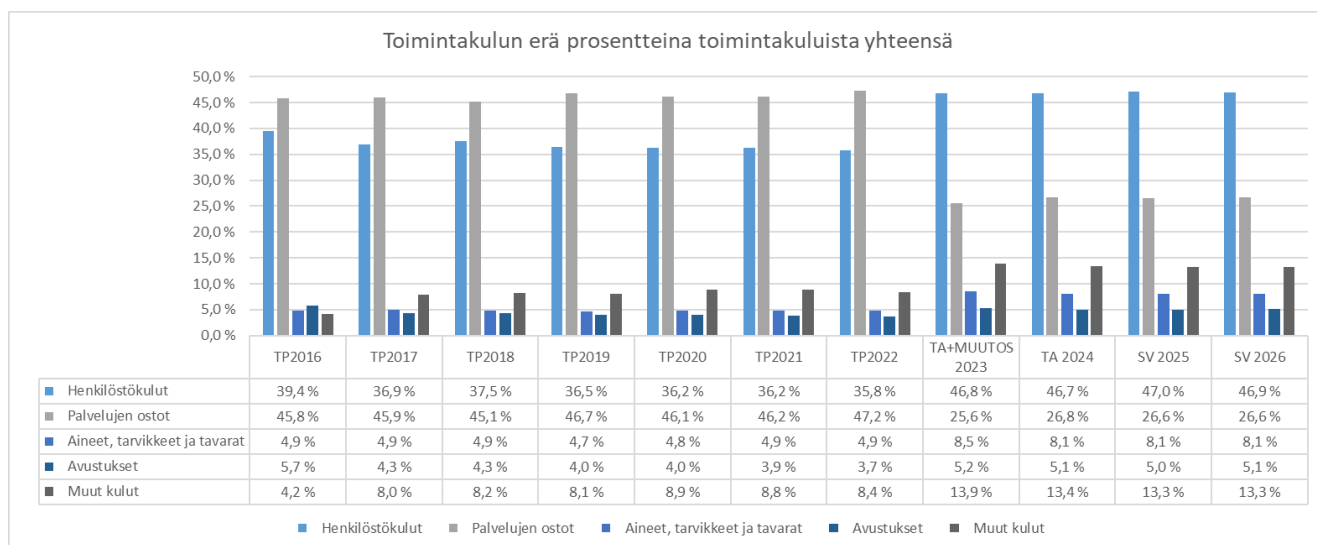
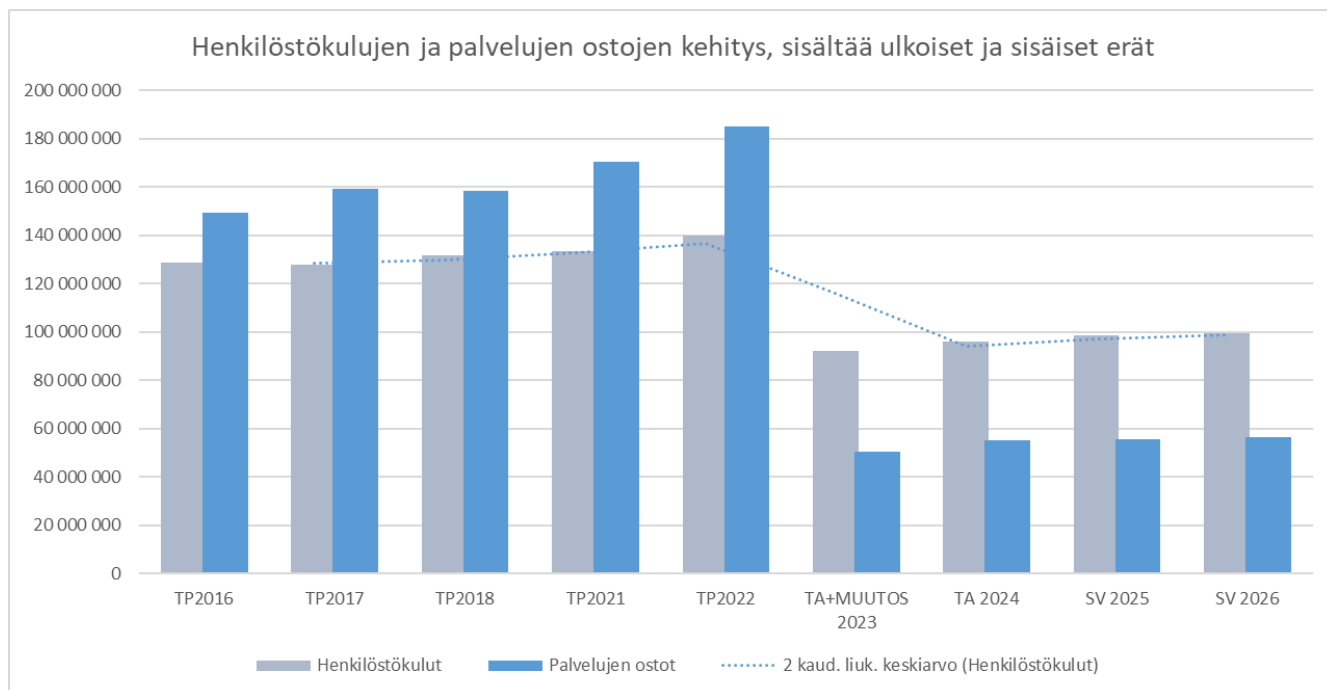
MYyntIVOITOT- JA TAPPIOT											
Määräraha/Tuloarvio	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €
	TP2016	TP2017	TP2018	TP2019	TP2020	TP2021	TP2022	TA+MUUTOS 2023	TA 2024	SV 2025	SV 2026
Myyntivoitot	241	951	1 158	1 968	1 806	4 692	2 583	2 200	2 220	2 242	2 265
Myyntitappiot		-16	-574	-194	-55	-175	-17				
Myyntivoitot/tappiot yhteensä	241	935	584	1 774	1 751	4 517	2 566	2 200	2 220	2 242	2 265

6.5. Verotulot

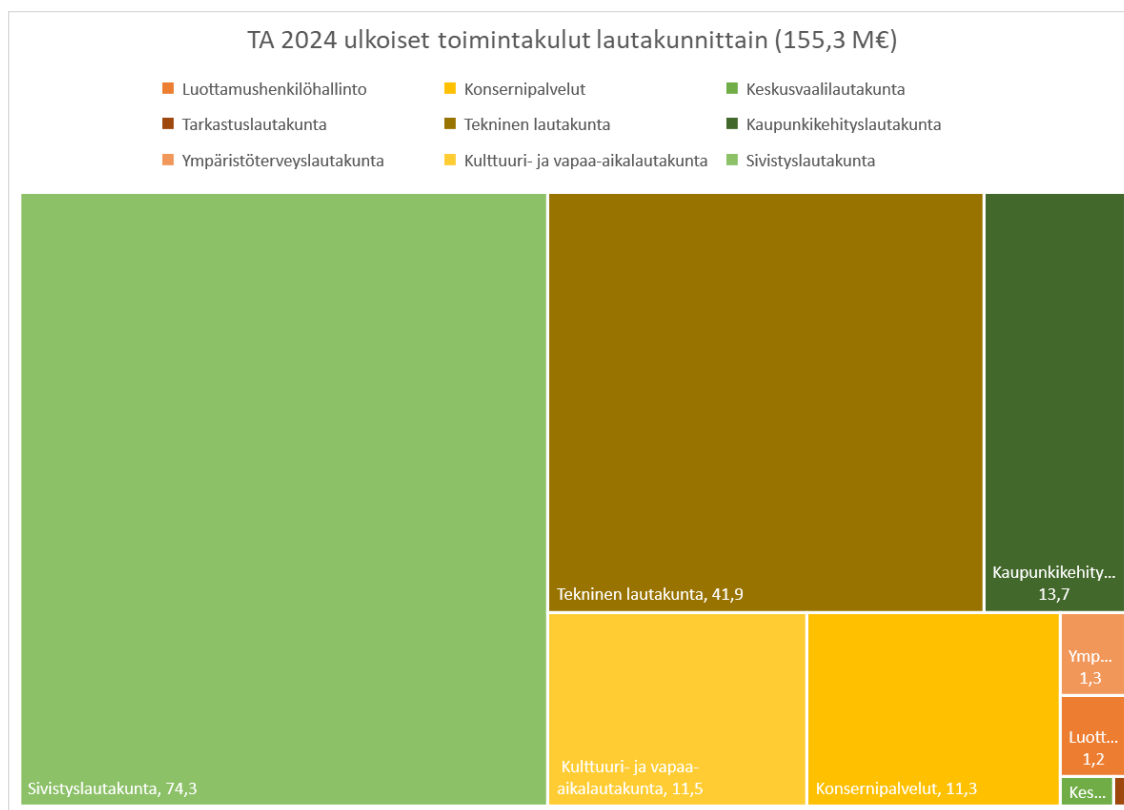
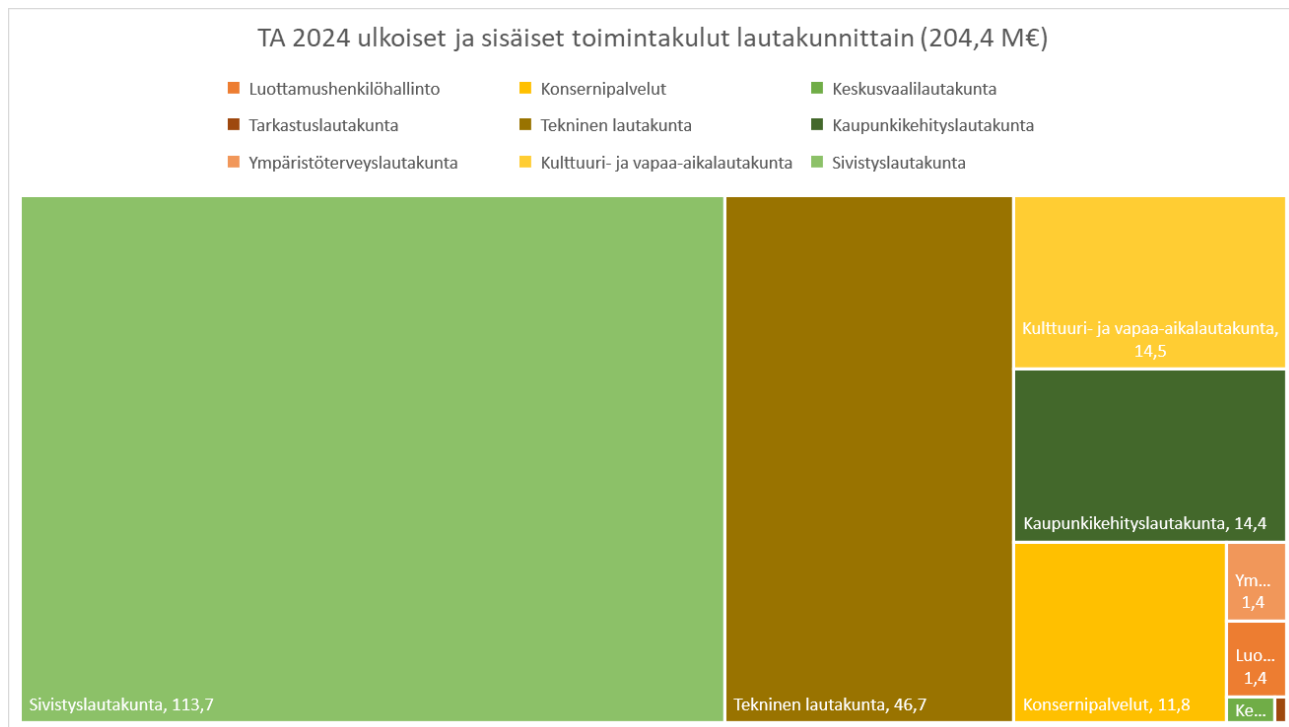
VEROTULOT											
Määräraha/Tuloarvio	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €
	TP2016	TP2017	TP2018	TP2019	TP2020	TP2021	TP2022	TA+MUUTOS 2023	TA 2024	SV 2025	SV 2026
- Kunnallisvero	172 144	170 627	168 400	169 133	177 030	180 564	185 349	85 732	83 000	82 300	83 300
- Kiinteistövero	12 405	12 616	13 269	13 799	12 516	13 680	14 365	13 997	15 500	14 000	14 000
- Yhteisövero	5 582	6 613	6 789	7 157	7 709	12 689	13 695	8 121	8 781	7 700	8 200
Yhteensä	190 131	189 856	188 458	190 088	197 254	206 932	213 409	107 850	107 281	104 000	105 500
Muutos-%	1,4	-0,1	-0,7	0,9	3,8	4,9	3,1	-47,9	-0,5	-3,1	1,4
Verotettavat tulot	833	815	826	847	858	882	912	1 014	1 071	1 103	1 140
Tuloveroprosentti	20,50	20,50	20,50	20,50	20,50	20,50	20,50	7,86	7,90	7,90	7,90
Kiinteistöveroprosentit											
Yleinen kiinteistöveroprosentti	0,90	0,93	1,03	1,03	1,03	1,03	1,03	1,03	1,03	1,03	1,03
Maapohja									1,30	1,30	1,30
Vakituiseen asumiseen käytetyn rakennuksen veroprosentti	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45
Muuhun kuin vakituiseen asumiseen käytetyn rakennuksen veroprosentti	1,05	1,05	1,05	1,05	1,05	1,05	1,05	1,05	1,05	1,05	1,05
Voimalaitokset								1,03	3,10	3,10	3,10
Rakentamaton rakennuspaikka	3,00	3,00	3,00	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50

6.6. Toimintakulujen jakoisuus

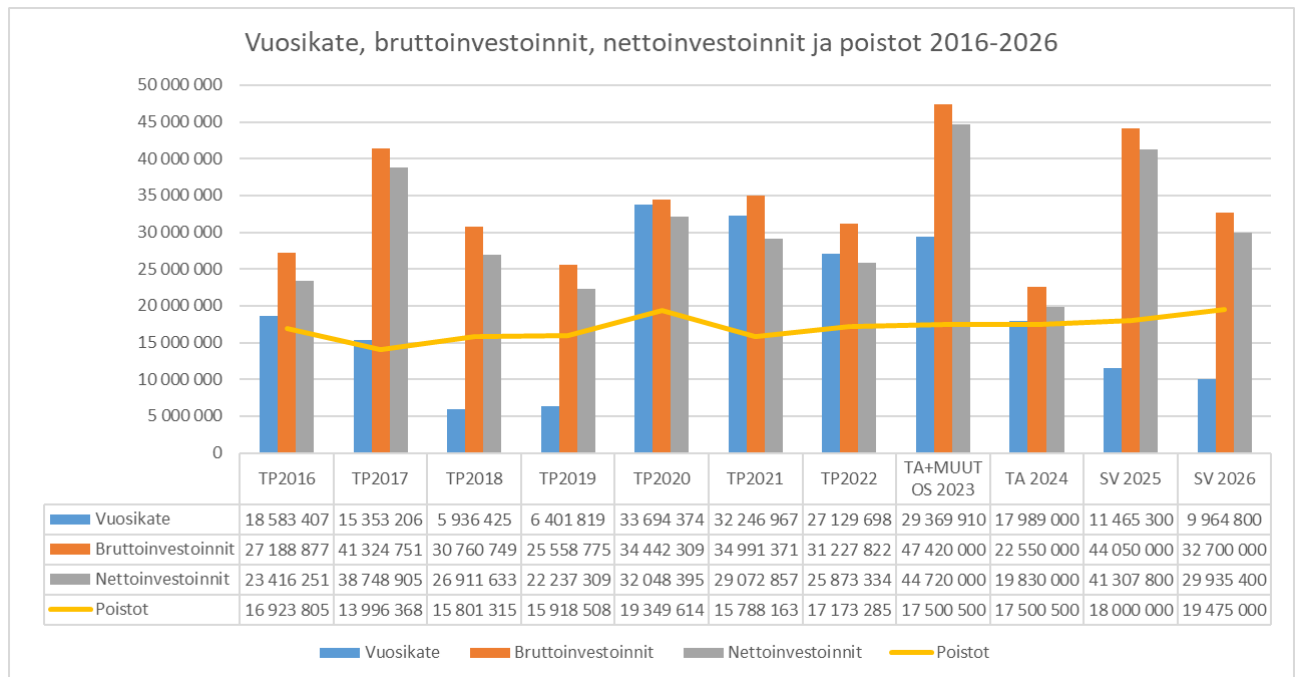
Toimintakulut lautakunnittain talousarviossa 2024

6.7. Rahoituslaskelma

	TP 2022	TA+MUUT. 2023	KH 2024	Muutos- %	SV1 2025	SV2 2026
TOIMINNAN RAHAVIRTA						
VUOSIKATE	27 129 698	29 369 910	17 989 000	-38,8	11 465 300	9 964 800
TULORAHOITUKSEN KORJAUSERÄT	-2 617 891	-2 200 000	-2 220 000	0,9	-2 242 200	-2 264 600
	24 511 807	27 169 910	15 769 000	-42,0	9 223 100	7 700 200
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA						
INVESTOINTIMENOT	-31 227 822	-47 420 000	-22 550 000	-52,4	-44 050 000	-32 700 000
RAHOITUSOSUDET INVESTOINTIMENOIHIN	1 857 873	0	0		0	0
PYSYVIEN VASTAAVIEN HYÖDYKKEIDEN	3 496 615	2 700 000	2 720 000	0,7	2 742 200	2 764 600
	-25 873 334	-44 720 000	-19 830 000	-55,7	-41 307 800	-29 935 400
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-1 361 527	-17 550 090	-4 061 000	-76,9	-32 084 700	-22 235 200
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA						
ANTOLAINAUKSEN MUUTOKSET				0,0		
ANTOLAINASAAMISTEN LISÄYS	0	-250 000	0	-100,0	0	0
ANTOLAINASAAMISTEN VÄHENNYS	144 942	300 000	50 000	-83,3	50 000	50 000
	144 942	50 000	50 000	0,0	50 000	50 000
LAINAKANNAN MUUTOKSET				-39,4		
PITKÄAikaisten Lainojen Lisäys	20 000 000	34 100 000	18 000 000	-47,2	46 700 000	38 100 000
PITKÄAikaisten Lainojen Vähennys	-13 799 106	-27 500 000	-14 000 000	-49,1	-14 700 000	-16 000 000
LYHYTAikaisten Lainojen Muutos	-19 709 469	0	0		0	0
	-13 508 575	6 600 000	4 000 000	-39,4	32 000 000	22 100 000
OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSET	2 474 753	0	0		0	0
MUUT MAKSUVALMIUDEN MUUTOKSET						
TOIMEKSIANTOJEN VAROJEN JA PÄÄOMIEN	-134 555	0	0		0	0
SAAMISTEN MUUTOS	-1 299 091	0	0		0	0
KOROTTOMIEN VELKOJEN MUUTOS	8 662 139	0	0		0	0
	7 228 492	0	0		0	0
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-3 660 388	6 650 000	4 050 000	-39,1	32 050 000	22 150 000
RAHAVAROJEN MUUTOS	-5 021 915	-10 900 090	-11 000	-99,9	-34 700	-85 200

Rahoituslaskelman tunnusluvut	TP2016	TP2017	TP2018	TP2019	TP2020	TP2021	TP2022	TA+MUUTOS 2023	TA 2024	SV 2025	SV 2026
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 euroa	-57 639	-65 527	-79 584	-84 488	-70 551	-64 201	-41 215				
Investointien tulorahoitus, %	68,5 %	38,1 %	20,8 %	25,2 %	97,9 %	92,5 %	92,4 %	61,9 %	79,8 %	26,0 %	30,5 %
Lainanhoitokate	2,5	0,5	0,6	0,6	2,5	2,2	1,8	1,1	1,2	0,8	0,7
Asukasluku	47 146	46 785	46 324	45 965	45 890	45 988	45 811	45 811	44 897	44 669	44 451

6.8. Rahoitustulot ja -menot

Rahoitustuotot ja kulut

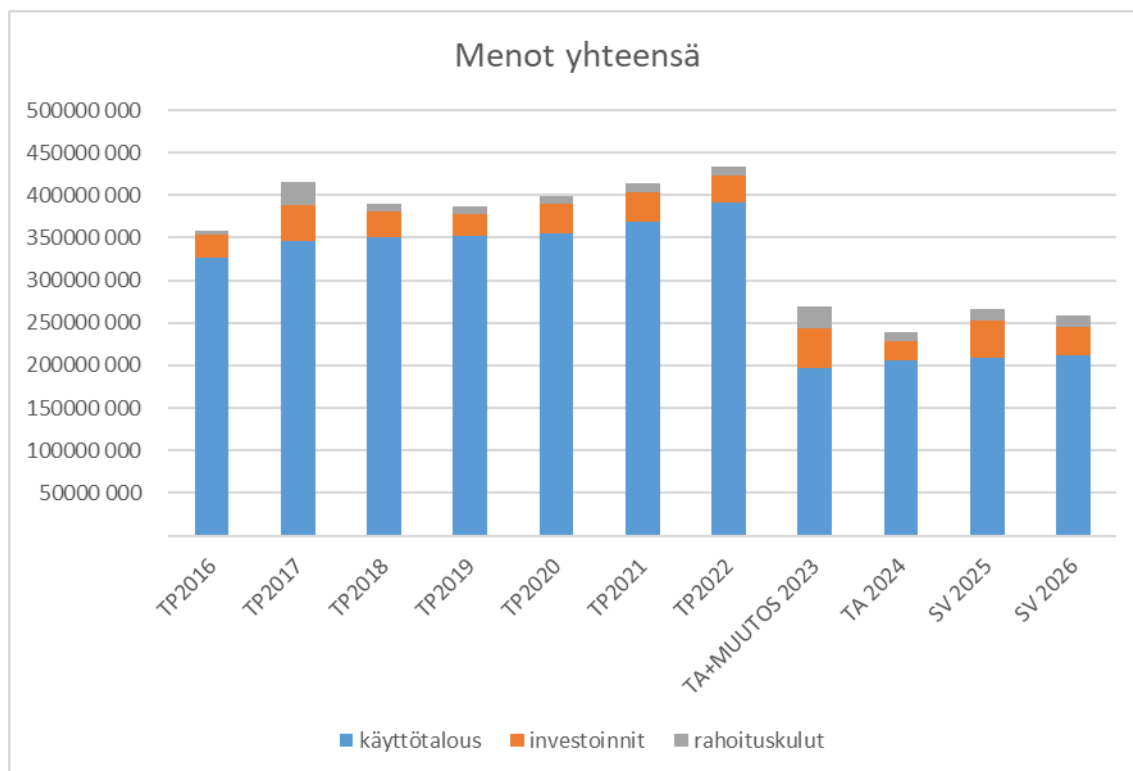
RAHOITUSTUOTOT JA KULUT											
Määräraha/Tuloarvio	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €
	TP2016	TP2017	TP2018	TP2019	TP2020	TP2021	TP2022	TA+MUUTOS 2023	TA 2024	SV 2025	SV 2026
Korot ja muut kulut	-1 885	-1 926	-2 146	-2 655	-3 090	-3 223	-3 368	-2 260	-2 200	-2 200	-2 400
Rahoituskulujen muutos	33,1	2,1	11,4	23,7	16,4	4,3	4,5	-32,9	-2,7	0,0	9,1
Korko ja muut rahoitustuotot	2 408	2 361	2 422	2 448	3 247	3 082	3 419	1 940	1 938	1 938	1 938
Rahoitustuottojen muutos-%	26,9	-1,9	2,6	1,0	32,7	-5,1	10,9	-43,3	-0,1	0,0	0,0
Rahoitustuotot ja -kulut yht.	523	435	276	-208	157	-140	50	-320	-262	-262	-462

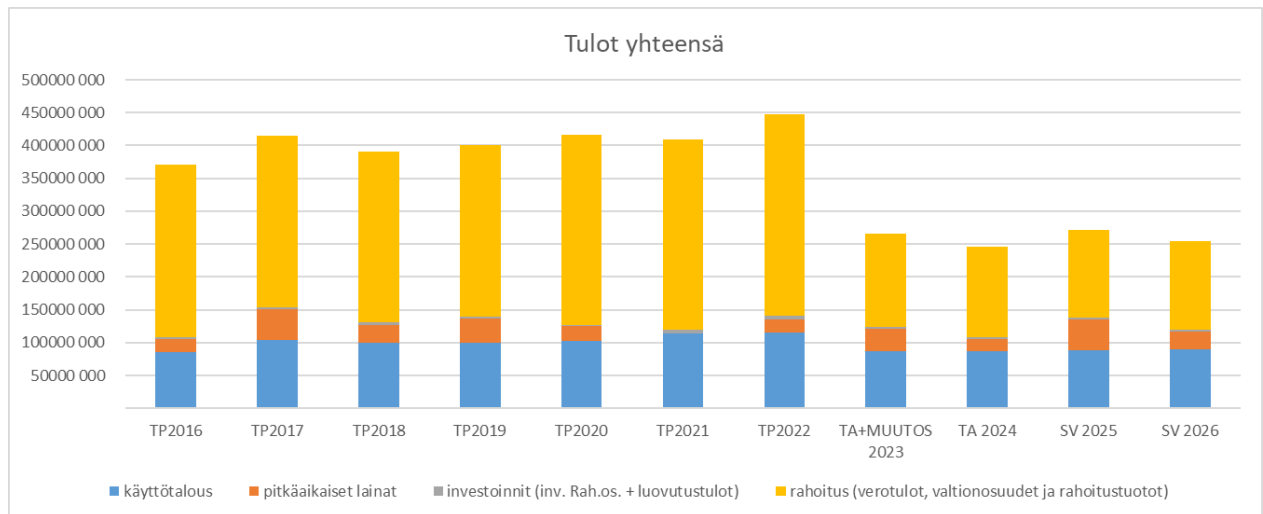
Lainat

LAINAT											
	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €
	TP2016	TP2017	TP2018	TP2019	TP2020	TP2021	TP2022	TA+MUUTOS 2023	TA 2024	SV 2025	SV 2026
Määräraha/tuloarvio	20 000	48 000	28 000	36 500	23 000	20 000	20 000	34 100	18 000	46 700	38 100
Lainojen lisäykset	6 925	28 826	10 486	12 022	12 167	13 405	13 799	27 500	14 000	14 700	16 000
Lainojen lyhennykset	-2 009	5 451	-3 994	-5 597	-8 878	28 209	-19 709				
Lyhytaikaisten lainojen muutokset	11 066	24 625	13 521	18 881	1 955	14 804	-13 509	6 600	4 000	32 000	22 100
Lainamäärän muutos	118 855	143 480	157 001	175 881	177 836	192 640	179 132	199 240	203 240	235 240	257 340
Lainakanta	2521	3067	3389	3826	3875	4189	3910	4349	4436	5135	5617
Lainakanta, e/as	47 146	46 785	46 324	45 965	45 890	45 988	45 811	45 811	45 811	45 811	45 811
Asukasluku											

6.9. Menot ja tulot yhteensä

	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €
	TP2016	TP2017	TP2018	TP2019	TP2020	TP2021	TP2022	TA+MUUTOS 2023	TA 2024	SV 2025	SV 2026
Määräraha/tuloarvio											
Menot yhteensä	358 642	415 023	389 886	386 615	398 451	413 820	432 883	269 460	239 747	265 661	258 091
käyttötalous	326 414	346 799	350 785	351 690	354 932	368 646	391 224	196 800	205 397	209 111	211 791
investoinnit	27 189	41 325	30 761	25 559	34 442	34 991	31 228	47 420	22 550	44 050	32 700
rahoituskulut	5 039	26 900	8 340	9 367	9 076	10 182	10 431	25 240	11 800	12 500	13 600
Tuloarviot yhteensä	370 656	414 362	390 508	400 215	416 871	409 858	446 909	265 230	246 206	272 118	264 919
käyttötalous	85 094	103 390	99 338	100 138	102 053	114 424	115 117	87 140	87 467	88 337	89 216
pitkäaikaiset lainat	20 000	48 000	28 000	36 500	23 000		20 000	34 100	18 000	46 700	38 100
investoinnit (inv. Rah.os. + luovutustulot)	3 773	2 576	3 849	3 321	2 394	5 919	5 354	2 700	2 720	2 742	2 765
rahoitus (verotulot, valtionosuudet ja rahoit)	261 789	260 396	259 322	260 255	289 424	289 515	306 438	141 290	138 019	134 338	134 838
Nettomenot/-tulot	12 013	-662	623	13 600	18 420	-3 963	14 027	-4 230	6 459	6 457	6 827

7. Strategisten tytäryhtiöiden sitovat tavoitteet

7.1. Tavoitteet

(Kaupunginhallituksen konserni- ja omaisuusjaosto 31.10.2023)

Lohjan kaupunkikonserniin kuuluu viisi tytäryhtiötä:

Lohjan Energiahuolto Oy Loher, Lohjan Kiinteistöt Oy, Lohjan Liikuntakeskus Oy, Lohjan Liikuntahallit Oy ja Lohjan Vuokra-asunnot Oy.

Lohjan kaupungin konserniohjeen mukaan:

Tytäryhteisöjen on toteutettava kaupungin toiminta-ajatusta ja valtuuston hyväksymää strategiaa. Kaupunginhallitus määrittelee vuosittain toimintasuunnitelman ja talousarvion laatimista varten tytäryhteisöjen yleiset toimintalinjat. Tarvittaessa yksityiskohtaisemmat tavoitteet ja toimintaohjeet määrittelee konserni- ja omaisuusjaosto seuraaville yhtiöille:

- asunto- ja vuokrataloyhtiöille
- liike- ja palvelukeskusyhtiöille
- elinkeino- ja yrityspalveluyhtiöille
- kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen yhtiöille sekä
- energia- ja yhdyskuntahuollon yhtiöille

Valtuusto asettaa talousarviossa tytäryhteisöille toiminnan ja talouden tavoitteita, jotka on johdettu kuntastrategiasta ja siihen sisältyvästä omistajapolitiikasta. Konsernijohto neuvottelee tytäryhteisöjen kanssa asetettavista tavoitteista ennen niiden lopullista hyväksymistä. Yhteistyön tuloksena asetetuilla tavoitteilla pyritään varmistamaan, että tytäryhteisöjen toiminta on kaupunkikonsernin kokonaisedun mukaista. Tytäryhteisöjen taloussuunnitelmien tulee perustua valtuuston niille asettamiin tavoitteisiin. Tytäryhteisön hallitus vastaa asianmukaisen taloudenhoidon järjestämisestä. Konsernijohto pyrkii tukemaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Konsernijohto seuraa säännöllisesti tytäryhteisöjen tavoitteiden toteutumista ja taloudellisen aseman kehittymistä sekä arvioi tulevaa kehitystä ja siihen liittyviä riskejä. Tytäryhteisön tulee raportoida kaupunginhallitukselle noudattaen kaupungin osavuositarkastusten ja tilinpäätöksen aikatauluja.

Konsernivalvonnassa seurataan valtuuston tytäryhteisöjen toiminnalle asettamien tavoitteiden toteutumista sekä konserniohjeen noudattamista erityisesti keskitetyissä konsernitoiminnoissa.

Konsernipalvelut on valmistellut tytäryhtiöille asetettavat tavoitteet ja käynyt vuoropuhelun yhtiökohtaisista tavoitteista yhtiöiden edustajien kanssa. Esitys vuoden 2024 konserniyhteisöille asetettavista tavoitteista :

Lohjan Energiahuolto Oy Loher

Loherin perustehtävä on lämpöenergian tuottaminen ja jakaminen toimitusvarmasti Lohjan kaupungin alueella. Tämä perustehtävä Loherin tulee täyttää kustannustehokkaasti ja ympäristöystävällisesti, noudattaen konsernin strategiaa. Tavoitteena on kohtuuhintainen ja hinnaltaan ennakoitava lämpöenergia kaupungin asukkaille.

Loherin tulee ylläpitää nykyaikaista tuotantokoneistoa ja vastata kaukolämpöverkoston kunnosta.

Lohjan kaupunkikonserni edellyttää Loherin jakavan vuosittain osinkoa, joka on määrältään kestäväällä tasolla Loherin tulokseen nähden. Osingon maksu ei saa vaarantaa Loherin perustehtävää. Osingon tasoksi määritellään 1 milj. euroa vuodessa. Loher voi poiketa tästä tasosta perustellusti yhtiön taloudellisen tilanteen mukaan.

Lohjan Liikuntakeskus Oy

Liikuntatoimi tuottaa asukkaiden kanssa yhteistyössä laadukkaita liikuntapalveluita kaikille kaupunkilaisille edistämällä heidän kokonaisvaltaista hyvinvointiaan. Strategiakaudella pyritään liikkujien määrän kasvattamiseen teemalla "Lohjalla liikkuvat kaikki" suoritteiden kasvattamisen sijasta. Keskeisiä periaatteita toiminnassa ovat yhteisöllisyys, yhteistyö, moniarvoisuus sekä yhtenäiset toimintatavat. Palveluiden laadusta huolehditaan kustannustehokkaasti.

Lohjan kaupungin ja Lohjan Liikuntakeskus Oy:n yhteistoimintasopimus on päivitetty ja osana sitä luodaan Lohjan Liikuntakeskus Oy:lle seurattava mittaristo, jonka perusteella Liikuntakeskukselle asetetaan vuotuiset tavoitteet talousarvion laatimisen yhteydessä.

Lohjan Liikuntahallit Oy

Lohjan Liikuntahallit Oy:n tulee myötävaikuttaa prosessiin, jossa kaupunki selvittää ja päättää yhtiön tulevaisuudesta joko sen kiinteistöomistusta kehittämällä tai sulauttamalla yhtiö ja sen omaisuus osaksi Lohjan kaupunkia.

Lohjan Vuokra-asunnot Oy

Lohjan Vuokra-asunnot Oy tarjoaa lohjalaisille turvatun ja kohtuuhintaisen asunnon koko asuminen elinkaaren ajaksi.

Yhtiöllä on voimassa oleva kehittämisohjelma ja se päivitetään neljän vuoden välein (kerran valtuustokaudessa).

Käyttöaste vähintään 94 % (2016 pahimmillaan ollut 91-92 %, vuonna 2020 oli noin 95,5 %, mutta tilanne muuttunut nyt kun 2021 vuonna kaupunkiin on rakennettu 180 ara-vuokra-asuntoa ja lisäksi vapaarahoitteisia vuokra-asuntoja) käyttöasteesta; 1 % asunnoista on korjauksen alla, koska yhtiöllä on vanhat kiinteistöt, 1- 2 % vaihtoprosessissa ja loput ovat tyhjinä olevia kolmioita, joita ei haluta vuokrata, koska tarve yksioille tai pienille kaksioille.

Asukastyytyväisyys: Yhtiö tekee vähintään joka toinen vuosi asukastyytyväisyyskysely, toteutetaan seuraavan kerran v. 2024. Tavoite suositteluhaluukkuusprosentti NPS on positiivinen.

Asuminen on kohtuuhintaista, vertailu esimerkiksi Vihdin vuokriin sekä Lohjan vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen vuokriin. (Aran laatima tilasto: Kelan yleistä asumistukea saavien vuokratiedot kunnittain)

Yhtiöllä on kiinteistöalan energiatehokkuussopimus Motivan kanssa. Yhtiö huomioi energiatehokkuustoimet kiinteistönpidossa, asunto- ja korjausrakentamisessa.

Yhtiöllä on oma asukasdemokratiamalli, jossa on määritelty asukasneuvosto.

Yhtiön edustajat osallistuvat asukasneuvoston kokouksiin (kutsusta, ei automaattista osallistumisoikeutta).

Yhtiön edustajat pitävät aktiivisesti asukaskokouksia vuosittain (kokouksia pidetty yli 20 / vuosi) (Asukaskokoukset pidetään kaikille talon asukkaille)

Yhtiön edustajat osallistuvat pyynnöstä asukastoimikuntien kokouksiin. (asukastoimikunta valittu edustamaan talon asukkaita, yleensä 3-5 jäsentä)

Lohjan Kiinteistöt Oy

Tavoitteena nollatulos ja varautuminen tuleviin korjauksiin (tai taloudellisiin haasteihin). Toimii palvelujen tuottajana.

